

Verslag

**van de vergadering van
provinciale staten van Drenthe**

gehouden op 17 december 2003

INHOUD

Opening	2
Mededelingen	2
Ingekomen stukken	2
Vaststelling van de agenda	2
Mondelinge vragen	4
Voorstellen	5
- <i>Motie A (aangenomen)</i>	9
Rapport Onderzoekscommissie NNBT	10
- <i>Motie B (verworpen)</i>	20
- <i>Amendement C (verworpen)</i>	23
- <i>Motie D (verworpen)</i>	30
Sluiting	61
Toezegging	62

PROVINCIALE STATEN VAN DRENTHE

Verslag van de vergadering van provinciale staten van Drenthe, gehouden op 17 december 2003 in het provinciehuis te Assen.

Tegenwoordig zijn:

A.L. ter Beek, Commissaris van de Koningin,
voorzitter

de leden (49 in getal):

H. Baas (ChristenUnie)
H. Beerda (PvdA)
W.A.R. Boer (PvdA)
H.C.E. Boerland (VVD)
L. Bomhof (VVD)
A.H.J. Dohle (VVD)
J.W.M. Engels (D66)
A. Faber (CDA)
G.A.W. Fonk (VVD)
mevrouw W.G. Goudriaan-Visser (PvdA)
Ch.C. de Haas (OPD)
J. Haikens (VVD)
E. Hemsteede (PvdA)
H. Holman (CDA)
H.R. Hornstra (PvdA)
mevrouw I.J. Huisman-Holmersma (PvdA)
A. Huizing (PvdA)
H.G. Idema (PvdA)
M.H. Jakobs (PvdA)
C.D. de Jong (Fractie de Jong)
C.H. Kloos (Drents Belang)
W.H. Kuiper (GroenLinks)
J. Langenkamp (GroenLinks)
A. Lanting (VVD)
H.P.K.M. Looman (PvdA)
mevrouw W.L.M. Mastwijk-Beekhuizen (CDA)
mevrouw A.H. Mulder (CDA)
E. Olij (PvdA)
mevrouw J.M. Pannekoek-van Toor (VVD)
J. Pereboom (PvdA)
A.G.H. Peters (CDA)

R.E. Pot (PvdA)
G.H. Reukema (CDA)
G. Roeles (VVD)
E.A. Rougoor (PvdA)
J. Slagter (PvdA)
J.P. Sluiter (D66)
K.H. Smidt (VVD)
mevrouw G.H. Smith-Bults (GroenLinks)

mevrouw H.G. Stoel-Snater (PvdA)
E.R. Veenstra (PvdA)
mevrouw S. van der Vijver-Geitz (PvdA)
mevrouw G. de Vries-Leggedoor (CDA)
K.J. de Vries (CDA)
A. Wendt (ChristenUnie)
mevrouw K. Westerkamp-Exoo (CDA)
Th.J. Wijbenga (CDA)
H. Zomer (CDA)
J. Zweens (PvdA)

mevrouw I.M. Rozema, griffier der staten van
Drenthe

Voorts aanwezig:

Joh. Dijks (gedeputeerde)
mevrouw A. Edelenbosch (gedeputeerde)
mevrouw A. Haarsma (gedeputeerde)
J.H. Schaap (gedeputeerde)
S.B. Swierstra (gedeputeerde)
J.D. Nauta (directeur-secretaris)

Met kennisgeving afwezig:

K.N. Blanksma (GroenLinks)
K. Jonker (CDA)

A. Opening

De VOORZITTER: Ik open de vergadering van provinciale staten (PS) (9.31 uur) en heet u allen van harte welkom.

B. Mededelingen

De VOORZITTER: Ik deel mee dat berichten van verhinderd tot het bijwonen van de vergadering zijn ontvangen van de heren Blanksma en Jonker en dat de heer Wendt heeft laten weten eerst vanmiddag aanwezig te kunnen zijn.

C. Ingekomen stukken

De VOORZITTER: Ik stel de staten voor de ingekomen stukken A.1 tot en met A.8, B.1 tot en met B.14 en C.1 tot en met C.3 conform de voorgestelde behandeling af te doen.

De heer ENGELS: Mijnheer de voorzitter. Mijn fractie verzoekt om agendering van de brief onder A.2 voor de eerstvolgende vergadering van de Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie (BFE).

De heer DOHLE: Voorzitter. Mijn fractie verzoekt om agendering van het stuk onder C.2 in de eerstvolgende vergadering van de Statencommissie BFE.

De VOORZITTER: Aan deze verzoeken zal worden voldaan.

D. Vaststelling van de agenda

De heer VEENSTRA: Mijnheer de voorzitter. De fractie van de PvdA stelt voor statenstuk 2003-89, Aandelenoverdracht en baanverlenging Groningen Airport Eelde, van de agenda af te halen en de behandeling hiervan twee maanden uit te stellen.

Sinds de behandeling van dit voorstel in de Statencommissie BFE op 26 november 2003 zijn de omstandigheden en feiten inzake de aandelenoverdracht en baanverlenging sterk gewijzigd. Met name de uitspraak van de Raad van State maakt ons inziens een nadere en uitgebreidere analyse van de risico's en mogelijke financiële consequenties noodzakelijk. Het is naar onze mening niet verstandig nu een overhaast besluit te nemen en

tijdsdruk het belangrijkste criterium voor de besluitvorming te laten zijn.

De brief van het college d.d. 11 december 2003, waarin het businessplan en de uitspraak van de Raad van State aan de orde zijn, roept bij ons nog veel vragen op. Het kan toch niet zo zijn dat voor 31 december 2003 een besluit moet worden genomen omdat anders geld van de rijksoverheid voor de baanverlenging niet beschikbaar komt of moet worden teruggestort? De rijksbijdrage wordt verstrekt op basis van een collegebesluit. Alles overziende stellen wij voor het voorstel opnieuw te bespreken in de vergadering van de Statencommissie BFE van januari 2004 en vervolgens de besluitvorming in de statenvergadering van 4 februari 2004 te laten plaatsvinden.

De heer BOMHOF: Voorzitter. Ik hoor graag eerst hoe het college over dit voorstel denkt en met name of het besluit kan worden uitgesteld.

De heer LANGENKAMP: Mijnheer de voorzitter. Wij kunnen het voorstel van de PvdA steunen. Het statenstuk is naar ons idee niet voldragen. De opmerkingen in de commissievergadering hebben niet geleid tot de gevraagde nadere informatie en wij zijn op dit moment dan ook niet in staat tot het vellen van een goed oordeel.

De heer ENGELS: Mijnheer de voorzitter. De vraag van de PvdA begrijpen wij op zichzelf buitengewoon goed, maar mede gelet op de interventie van de heer Bomhof kan ik mij ook voorstellen dat wij het agendapunt gewoon behandelen, waarbij ik niet uitsluit dat de uitkomst van die behandeling is wat de PvdA wil. Het op voorhand van de agenda afvoeren van dit agendapunt is wat ons betreft dan ook niet nodig.

Mevrouw DE VRIES: Voorzitter. De stukken bekijkend vraag ik mij af welke informatie er in februari 2004 beschikbaar is die wij nu nog niet hebben. Welke informatie heeft de fractie van de PvdA nodig om in februari wel een besluit te kunnen nemen?

Van het college hoor ik graag of het voorstel uitstel van behandeling verdraagt.

De heer SCHAAP: Mijnheer de voorzitter. Het college zou niet gelukkig zijn indien de staten besluiten tot het afvoeren van dit voorstel van de agenda. Het college ziet namelijk ook niet in welke

extra gegevens het in een periode van een à twee maanden nog kan aanleveren.

Afgelopen vrijdagmiddag heb ik nog contact gehad met de onderhandelaar namens het Noorden, de heer Alders, en hij heeft mij verteld dat in de contracten de datum 31 december 2003 is veranderd in 28 februari 2004. In theorie is daarom enig uitstel van behandeling mogelijk.

Voorzitter. Wat nu voorligt is in feite niet een besluit over de baanverlenging zelf en ook niet een besluit over nut en noodzaak van het vliegveld Eelde. Ook zijn nu de uitgebreide analyses die gemaakt kunnen worden van het economische belang van de luchthaven niet aan de orde. Wat nu voorligt, is heel sec de aandelenoverdracht van het Rijk naar de regio in combinatie met de afkoop van het Rijk voor investeringen, de baanverlenging en de deal die destijds is gemaakt dat de regio daaraan tienmaal de huidige verliesbijdrage toevoegt. Dát is wat nu voorligt.

De VOORZITTER: Handhaaft de fractie van de PvdA haar voorstel?

De heer VEENSTRA: Ja, wij handhaven ons voorstel.

De heer BOMHOF: Mijnheer de voorzitter. Ik wil een tussenvoorstel doen. Kunnen wij niet het voorstel gewoon in behandeling nemen, de argumenten van alle fracties aanhoren en pas daarna besluiten of de besluitvorming nu kan plaatsvinden of uitgesteld moet worden tot februari?

De heer VEENSTRA: Wij willen de behandeling graag uitstellen, omdat wij denken dat er in februari een betere discussie kan worden gevoerd. Is het dan niet beter de behandeling een paar maanden op te schuiven?

Mevrouw DE VRIES: Maar op basis waarvan kan er dan een betere discussie worden gevoerd?

De heer VEENSTRA: Wij denken dat een betere afweging van de informatie van het college, het businessplan en de uitspraak van de Raad van State over een paar maanden tot een betere besluitvorming leidt.

Mevrouw DE VRIES: Maar het college is met een reactie gekomen en het businessplan is bekend.

Wat moet er volgens de PvdA dan nog op tafel komen om in februari wél te kunnen besluiten?

De heer VEENSTRA: De samenhang tussen die stukken. Wij vinden de reactie van het college nog niet voldoende.

Mevrouw DE VRIES: Maar daarover kan in deze statenvergadering toch gediscussieerd worden?

De VOORZITTER: Ik begrijp dat er al enige voor-schotjes zijn genomen op het inhoudelijke debat, omdat het ordevoorstel wel enige toelichting behoeft. Maar ik breng nu het voorstel van de fractie van de PvdA om agendapunt F.1 van de agenda af te voeren, in stemming.

Het voorstel van de fractie van de PvdA wordt met handopsteken aangenomen (25 tegen 23 stemmen).

De VOORZITTER: Ik constateer dat de leden van de fracties van de PvdA, GroenLinks, Fractie de Jong, Drents Belang en ChristenUnie voor aanvaarding van het voorstel hebben gestemd, doch de leden van de fracties van het CDA, de VVD, de OPD en D66 daartegen. Ik stel vast dat dit punt van de agenda is afgevoerd.

De heer HAIKENS: Mijnheer de voorzitter. Ik stel voor het statenstuk 2003-86 de B-status te geven.

De VOORZITTER: Dat is altijd mogelijk.

De heer SLUITER: Mijnheer de voorzitter. Ik wil graag de gelegenheid krijgen om een motie in te dienen over een onderwerp vreemd aan de orde van de dag, namelijk de situatie bij de Johan Willem Friso (JWF-)kapel.

De VOORZITTER: Ik zal de heer Sluiter daartoe de gelegenheid geven aan het eind van de ochtendvergadering.

De heer LANGENKAMP: Mijnheer de voorzitter. Hebt u al besloten over het verzoek van de heer Haikens?

De VOORZITTER: Natuurlijk, dat wordt een B-stuk.

De heer LANGENKAMP: Ik vind dat onbegrijpelijk, want het gaat nog slechts om een voorontwerp, waarover wij in april pas gaan beslissen.

De VOORZITTER: Maar als een lid van de staten over een punt wenst te spreken, moet hij daartoe in de gelegenheid worden gesteld, zo simpel is het. Het is een B-stuk geworden.

E. Mondelinge vragen

Mevrouw SMITH: Mijnheer de voorzitter. Waarschijnlijk zullen binnenkort duizenden asielzoekers te horen krijgen dat zij Nederland moeten verlaten, want zij komen niet in aanmerking voor het algemeen pardon; daarvoor moeten zij vijf jaar in Nederland zijn en nog in de eerste procedure zitten.

De kans is groot dat veel mensen op straat komen te staan zonder een dak boven hun hoofd. Nu weigeren de Drentse gemeenten net als hun Groninger burens mee te werken aan de uitzetting van deze asielzoekers, aldus hebben wij kunnen vernemen van de heer Meijer, voorzitter van de Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG). De gemeenten willen pas uitzetten als er noodopvang is. Het is nog niet bekend om hoeveel mensen het in Drenthe gaat.

Gelukkig heeft mevrouw Haarsma, ondanks het gebrek aan draagvlak in de commissie, aangegeven zich sterk te willen maken voor schrijnende gevallen. Ook u, voorzitter, hebt zich, naar ik heb begrepen, daarvoor ingezet. Mevrouw Haarsma is van mening, zo heb ik begrepen, dat wanneer asielzoekers op straat komen te staan, er opvang moet zijn in bijvoorbeeld leegkomende asielzoekerscentra; daarvan zullen er in het voorjaar weer drie bij komen.

Kan het college van gedeputeerde staten (GS) uitzoeken om hoeveel mensen het in Drenthe waarschijnlijk zal gaan en is het college bereid de Drentse gemeenten, die weigeren uitgedaagde asielzoekers uit hun woning te zetten, te ondersteunen en hulp te bieden?

Mevrouw HAARSMA: Mijnheer de voorzitter. Het is bekend dat het landelijk om circa 4.000 mensen gaat en gezien de opvangcapaciteit in Drenthe, schat ik in dat het hier om ongeveer 400 mensen gaat.

Ik kan de gemeenten ondersteuning bieden door aan te geven dat ik het niet humaan vind mensen

op straat te zetten, te meer daar deze mensen niet haar huis terug kunnen. Ik ondersteun daarom volledig de gedachte dat deze mensen opvang geboden moet worden. Ik weet dat de noordelijke gemeenten en de provincie Groningen dit ook tegen minister Verdonk hebben gezegd. Ik heb inmiddels contact gehad met de voorzitter van de VDG en ik heb hem de steun van de provincie aangeboden. Ik wil hierbij wel nadrukkelijk stellen dat de provincie niet gaat over de opvang van asielzoekers en ook niet over de vraag of iemand wel of niet voor het generaal pardon in aanmerking komt. Ik wil daarom ook absoluut niet de indruk wekken dat de provincie in het gat schiet dat het Rijk laat vallen. De provincie neemt geen opvangtaak op zich. Ik ondersteun de gemeenten, omdat ik vind dat deze problematiek niet over de schutting naar de gemeenten toegegooid kan worden.

In de commissievergadering heb ik al gezegd dat ik schrijnende gevallen steun. Ik heb toen, om verwarring te voorkomen, uitdrukkelijk gesteld dat het dan gaat om asielzoekers die bereid zijn medewerking te verlenen bij hun terugkeer naar het land van herkomst. Dat is een andere categorie dan waarom het nu gaat.

Mevrouw SMITH: Voorzitter. Ik wil mevrouw Haarsma van harte voor dit antwoord bedanken.

De heer SLUITER: Voorzitter. Het antwoord van mevrouw Haarsma roept op twee punten vragen op. Zij zegt de gemeenten te ondersteunen, omdat de gemeenten de facto te maken hebben met mensen die op straat gezet worden. Maar waar bestaat die ondersteuning de facto dan uit? Bestaat die ook uit het meefinancieren van opvang op lokaal niveau?

Mevrouw Haarsma zegt verder dat ook de schrijnende gevallen steun behoeven. Op welke criteria toetst mevrouw Haarsma de schrijnendheid? Ik vraag dat in het bijzonder omdat de schrijnendheid en de mate van schrijnendheid ook door de minister getoetst worden. Gaat mevrouw Haarsma daar als het ware nog een toets overheen doen?

Mevrouw HAARSMA: Mijnheer de voorzitter. Met betrekking tot de vraag over het meefinancieren wil ik erop wijzen dat ik heb gezegd dat de provincie absoluut niet in het gat springt dat het Rijk laat liggen. De provincie gaat de opvangkosten dus absoluut niet meefinancieren.

Het begrip "schrijnend" is in deze kwestie een eigen leven gaan leiden, maar het gaat mij om enerzijds de categorie die absoluut niet naar huis kan omdat er geen doorgangspapieren zijn - wat dat betekent, hoef ik de heer Sluiter niet uit te leggen - en anderzijds de "Nawijn-categorie". Ook die mensen moeten niet op straat gezet worden. Ik ga niet over een generaal pardon, maar naar mijn mening moet deze mensen opvang worden geboden tot zij terug kunnen c.q. terug moeten naar het land van herkomst.

F. Voorstellen

2. Het voorstel van het Presidium van provinciale staten van 4 december 2003, kenmerk 2003011103, Benoeming voorzitter en leden Bestuurscommissie Onderzoeksbureau Cultuur, Welzijn en Zorg

(statenstuk 2003-92)

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijk stemming besluiten de staten overeenkomstig het voorstel van het Presidium.

3. Het voorstel van gedeputeerde staten van 29 oktober 2003, kenmerk 44/6.1/2003009615, 6^e wijziging provinciale begroting 2003

(statenstuk 2003-87)

met het op dit punt betrekking hebbende verslag van de Statencommissie BFE van 26 november 2003.

Mevrouw MULDER: Mijnheer de voorzitter. Ik heb mij afgevraagd of de antwoorden die het college in zijn brief van 12 december over *Pro^{BIS}* geeft ook werkelijk anders zijn dan de antwoorden die het college in juni van dit jaar al heeft gegeven. Het was heel moeilijk in de brief van 12 december nieuwe dingen te vinden. Er wordt verwezen naar een onderzoek over de projectmodule dat in februari 2003 is uitgevoerd en dat is dus niet echt nieuw.

Dat het allemaal niet zo goed loopt blijkt ook wel uit de laatste alinea van de brief, waarin het college schrijft dat in de zomer van 2004 alle ontwikkelingen rond *Pro^{BIS}* opnieuw tegen het licht worden gehouden en dat dan eventueel de afweging

wordt gemaakt of niet voor een nieuw systeem moet worden gekozen. De heer Engels heeft in juni van dit jaar al hiernaar gevraagd en moet er dan een heel jaar overheen gaan voor het college zich die vraag stelt?

Het doel van *Pro^{BIS}* is de volledige inrichting van een pakket Enterprise Resource Planning en daar is een periode van vijf tot zeven jaar voor uitgetrokken. Als het college medio 2004 tot de conclusie komt dat *Pro^{BIS}* niet is wat ervan verwacht werd, hoe zit het dan met de implementatieperiode van vijf tot zeven jaar waarvan wij nu al drieëneenhalf jaar onderweg zijn?

Wij willen graag een antwoord op de vraag of *Pro^{BIS}* al dan niet in control is.

De heer LOOMAN: Mijnheer de voorzitter. In de commissievergadering hebben wij een aantal onderdelen uit deze begrotingswijziging onduidelijk genoemd. Wij hebben met name gevraagd wat de doelstelling was van het beschikbaar stellen van een aantal kredieten. Het college heeft daarover in zijn brief van 12 december voldoende duidelijkheid verschaft en op die punten kunnen wij dan ook met de begrotingswijziging instemmen. Wij zijn nog steeds van mening dat het feit dat door het jaar heen vele kleine begrotingswijzigingen worden voorgelegd, de verantwoording in de jaarrekening wat vertroebelt. Ik begrijp dat 2003 een overgangsjaar is omdat er vanaf 2004 een productenbegroting is. Maar wij zullen ook 2003 op een nette manier moeten afronden en daarover heb ik in de commissie een vraag gesteld. Ik weet inmiddels dat als ik een vraag stel, ik goed na moet gaan of ik ook een antwoord krijg. Ik heb gevraagd of bij de jaarrekening een vergelijking kan worden gemaakt met de initiële begroting 2003. Die toezegging zou ik nog graag van het college willen hebben.

De VOORZITTER: Ik wens mijn collega-voorzitter van harte geluk met zijn maidenspeech.

De heer LOOMAN: Volgens mij is de administratie niet helemaal op orde.

De VOORZITTER: We zoeken het op.

De heer DIJKS: Mijnheer de voorzitter. Mevrouw Mulder heeft naar *Pro^{BIS}* gevraagd en het college heeft even geaarzeld of in de brief daarop ook zou moeten worden ingegaan of dat er een apart stuk

zou moeten komen. Uiteindelijk heeft het college besloten in de brief ook nadere informatie over *Pro^{BIS}* te geven, maar het lijkt mij verstandig in de commissievergadering daar verder over te spreken.

Sinds het rapport van de Onderzoekscommissie Noord-Nederlands Bureau voor Toerisme (NNBT) is verschenen, durf ik de term "in control" bijna niet meer in de mond te nemen, maar in de brief staat dat voldoende stappen zijn genomen en dat de sturing nu geregeld is. Dat het college in de tweede helft van 2004 met het nieuwe automatiseringsplan komt. Het thans geldende plan loopt tot 2005 en in 2004 moet het plan voor de komende vijf jaar worden vastgesteld. In de commissie wil ik hier graag wat dieper op ingaan en dan zal ik ook de achtergronden toelichten.

De heer Looman vraagt in de jaarrekening een vergelijking met de initiële begroting mogelijk te maken. De heer Boerland heeft daar ook al eens om gevraagd en ik zeg toe dat het college alles in het werk zal stellen om het de staten gemakkelijker te maken een vergelijking te maken.

TWEEDE TERMIJN

Mevrouw MULDER: Voorzitter. Wij gaan akkoord met het voorstel hierover in de volgende commissievergadering te spreken.

Vervolgens besluiten de staten zonder hoofdelijke stemming overeenkomstig het voorstel van het college.

4. Het voorstel van gedeputeerde staten van 28 oktober 2003, kenmerk 43/6.6/2003009199, Actualisatie Regiovisie Groningen-Assen

(statenstuk 2003-86)

met het op dit punt betrekking hebbende verslag van de Statencommissie Ruimte, Infrastructuur en Mobiliteit (RIM) van 24 november 2003.

De heer HAIKENS: Mijnheer de voorzitter. In de commissievergadering van 24 november heeft de fractie van de VVD de regiovisie beoordeeld als een ambitieus, met durf en met een flinke dosis toekomstvisie geschreven stuk. Wij hebben toen een aantal vragen gesteld, opmerkingen gemaakt en hier en daar ook enige twijfel uitgesproken.

Met de regiovisie wordt gepoogd inzicht te verschaffen in ontwikkelingen die in de regio van belang zijn. Op de punten waarop de regiovisie eventueel nog kan worden aangepast, kom ik straks nog even terug. Het derde punt van de visie is de versterking van de samenwerking met belanghebbende partijen; dit heeft alles te maken met communicatie.

Voorzitter. In de commissievergadering hebben wij enige twijfel geuit over de kwaliteit van de samenwerking op het punt van de hechtheid. Gesprekken die wij onlangs met gemeenteraadsleden in de regio hebben gevoerd, hebben onze zienswijze bevestigd.

In de toelichting op de actualisering wordt melding gemaakt van de sterke behoefte om raden bij te praten en deze te consulteren omtrent de wensen die in de gemeenten leven. Ik wil dan ook graag de gedeputeerde en via hem de stuurgroep meegeven dat wij hier wel met een zeer belangrijk element hebben te maken, want bij een groot aantal raadsleden in het desbetreffende gebied is het gevoel om er echt samen voor te gaan, niet al te sterk aanwezig. Dat heeft te maken met kennis van de huidige stand van zaken, dus met communicatie en met beleving van dit toch zeer interessante rapport.

In de commissie is ook gesproken over de woningbouw, de ambities en de maatschappelijke inkleding in het Provinciaal omgevingsplan (POP). De heer Swierstra zei toen dat wat de inpassing betreft de flexibiliteit van het POP zodanig is dat het college geen grote problemen verwacht bij de implementatie van de regiovisie. Dat doet ons deugd. Toen de heer Swierstra dit allemaal zei, knikte mevrouw Haarsma instemmend en dat maakt ons dubbel blij.

De investering in het Kolibri-gebeuren is in de commissie uitgebreid aan de orde geweest, maar er is nauwelijks gesproken over de exploitatie. Het realiseren van de investeringen is natuurlijk het begin, maar uiteindelijk is de exploitatie van een openbaar vervoer (OV)-systeem iets van een heel andere orde. Bij een evenwichtige besluitvorming in februari/maart 2004 over de realisering van Kolibri moeten de staten minimaal een indicatie hebben van de kosten van exploitatie van dit OV-systeem. De exploitatiekosten van eventuele alternatieven moeten ook doorgerekend worden. Het gaat ons niet om cijfers achter de komma, maar om een indicatie van waar het uiteindelijk op uitkomt.

Voor de helderheid van de staten wil ik nadrukkelijk stellen dat de fractie van de VVD hiermee vandaag geen kwaliteitsoordeel uitspreekt over Kolibri. Waar het ons in dit stadium om gaat is dat wij graag aanvullende informatie willen, waardoor ook exploitatiegegevens kunnen worden meegenomen in het uiteindelijke besluit.

De heer BAAS: Mijnheer de voorzitter. Wij stemmen in met de actualisatie van de regiovisie, maar wij vragen de nadrukkelijke aandacht van alle samenwerkende partijen voor de inpassing van woningbouw en bedrijventerreinen in het geheel. De opmerking die de heer Haikens op dit punt maakte, is voor ons reden tot enige zorg.

De heer ENGELS: Mijnheer de voorzitter. Wij hebben met het college een indringende discussie gehad over het democratisch gehalte, het draagvlak en de betrokkenheid van raden en staten en het college had daarbij een positieve insteek. Er zal dus een nader plan komen over hoe het een en ander vorm kan worden gegeven. Ik wil vandaag het concrete voorstel doen - ik doe dat gewoon mondeling, ik heb geen motie of zoiets - dat het college vanaf nu alle verslagen van de stuurgroep van de regio agendeert voor de Statencommissie RIM, als een eerste begin om wat contact te hebben en te kunnen communiceren.

De heer KLOOS: Mijnheer de voorzitter. De vertegenwoordiger van Drents Belang heeft in de commissie nogal wat vragen gesteld en de heer Engels heeft er toen terecht op gewezen dat die vragen aan de ambtenaren hadden kunnen worden gesteld. De vragen zijn op schrift gezet en zijn naar de ambtenaren en het college gegaan. Het antwoord daarop hebben wij nog niet ontvangen. Het college heeft per brief laten weten geen aandacht te hoeven schenken aan de beantwoording van vragen van commissieleden, niet-statenleden, en daar heb ik toch mijn bedenkingen bij.

De heer BEERDA: Mijnheer de voorzitter. Vandaag besluiten de staten over wat de gedeputeerde in de stuurgroep moet inbrengen. De PvdA is van mening dat er veel aandacht moet zijn voor hoe de woningbouwopgave zich verhoudt tot de regiovisie en het POP. Ik herinner de gedeputeerde aan de discussie in de commissie over de doosjes en de blokjes, waarbij hij heeft gezegd

daar flexibel mee om te zullen gaan, wat bij ons weer de vraag opriep hoe het dan met de rest van Drenthe zat. Dat is ons nog niet helemaal duidelijk en wij zouden het prettig vinden wanneer het dat een volgende keer wel wordt.

Voor het overige kan ik de opmerkingen van de andere fracties wel onderschrijven.

De heer LANGENKAMP: Mijnheer de voorzitter. Ik had het idee dat de discussie wel in de commissie was gevoerd en dit idee is bevestigd door de opmerkingen die vandaag zijn gemaakt. In de commissie heeft het college een aantal dingen toegezegd of juist niet toegezegd. Het is duidelijk dat de procedure doorloopt en dat in april een besluit moet vallen. Wij nemen aan dat alles wat door de partijen is ingebracht, meegenomen gaat worden op het A4'tje.

De exploitatie van Kolibri is ook in de commissie al uitgebreid aan de orde geweest. Over de exploitatie van de magneetweefbaan hoor ik de VVD overigens nooit. Er zijn wel meer OV-systemen waarvan de exploitatie tegenvalt, maar de grondvisie van de regiovisie vinden wij zo belangrijk dat wij die overeind willen houden. En dat dit geld gaat kosten, is volstrekt duidelijk.

De heer SWIERSTRA: Mijnheer de voorzitter. Het feit dat de staten stilstaan bij een aantal belangrijke punten van de regiovisie onderstreept dat het om een belangrijke beleidsontwikkeling gaat, waar alle partners zich nadrukkelijk aan gecommitteerd moeten achten. Het signaal waarmee het college de verder besprekingen in de stuurgroep zal ingaan, is helder. Er zal veel extra aandacht worden gegeven aan de communicatie. De stuurgroep is nu bezig met een ronde langs een aantal partners en wij hebben de indruk dat dit goed werkt, vooral ook omdat veel nieuwe raads- en statenleden zijn aangetreden. De nu ingeslagen weg zal niet in een jaar tot concrete resultaten leiden. Er zijn nog openingen die wij de komende jaren met elkaar moeten invullen. Dat geldt bijvoorbeeld de inpassing ten aanzien van woningbouw op bedrijventerreinen in het POP. Uit het feit dat de tekenen van fysieke instemming van collega Haarsma in het verslag zijn opgenomen, blijkt wel dat het college hier zeer alert op is. Enerzijds worden de stevige waarborgen die in het POP zijn neergelegd voldoende geacht om de mal-contramalgedachte te waarborgen, maar anderzijds is er nog zoveel flexibiliteit dat de opgaven die wij de

komende jaren met betrekking tot de woningbouw hebben wel tot een goed einde kunnen worden gebracht. Immers, er moet in dat gebied de komende jaren wel degelijk heel veel gebouwd worden, willen wij niet het risico op ongewenste vormen van verstedelijking lopen.

De exploitatie van het Kolibri-project zal een belangrijk deel uitmaken van de uiteindelijke besluitvorming. Kolibri, de ruggengraat van de hele regiovisie, zal uiteindelijk natuurlijk wel geëxploiteerd moeten kunnen worden. In het Kolibri-project zelf wordt een nauwe relatie gelegd tussen de exploitatie en de investeringen, maar ook overigens voeren wij de discussie over de wijze waarop de exploitatie van Kolibri leidend kan zijn voor de investeringen die wij ons ruimtelijk voornemen. Op het moment dat wij een woningbouwlocatie om welke reden dan ook net op een verkeerde plek plannen waardoor de exploitatie van het OV onmogelijk wordt, spannen wij natuurlijk het paard achter de wagen. Dat is ook een van de redenen waarom wij de hele verkeer- en vervoersector een integraal onderdeel laten zijn van ons POP.

Ik zal het verzoek van de heer Engels om inzage in de verslagen van de stuurgroep in de stuurgroep meenemen als er gesproken gaat worden over de communicatie naar raden en staten. Het is helder dat de staten betrokken willen zijn bij wat de stuurgroep doet.

De heer ENGELS: Ik kan geen genoeg nemen met dat "meenemen". Mijn vraag aan de heer Swierstra was of hij vanuit zijn verantwoordelijkheid als gedeputeerde en lid van het college van GS van Drenthe de verslagen van de stuurgroep op de agenda van de Statencommissie RIM wilde zetten. Dat kan de heer Swierstra doen zonder dat hij dat eerst aan de heer Alders vraagt.

De heer SWIERSTRA: Aan wie?

De heer ENGELS: Aan de heer Alders.

De heer SWIERSTRA: De heer Engels heeft de stukken kennelijk niet goed gelezen: de heer Alders zit niet in de stuurgroep.

De heer ENGELS: Dat was nu juist de humor van de opmerking, maar dat leg ik verder niet uit.

De heer SWIERSTRA: Maar dan heb ik er toch maar voor gezorgd dat die opmerking goed door kwam.

Voorzitter. Ik heb aangegeven dat het college dit verzoek zal meenemen in de discussie met de andere leden van de stuurgroep. Wij gaan daar niet alleen over. Hoe wij terugkoppelen, zal onderdeel zijn van de wijze waarop wij met nadere voorstellen bij de staten komen.

De heer ENGELS: Voorzitter. Dan heb ik er behoefte aan mijn verzoek voor te leggen aan de staten. Kan ik dat zo doen of moet ik daarvoor een motie indienen?

De VOORZITTER: Als ik het goed begrepen heb, is uw voorstel om de verslagen van de stuurgroep standaard op de agenda van de commissie te plaatsen.

Mevrouw DE VRIES: En daar is niets mis mee.

De VOORZITTER: Maar daar gaat het college niet over, dat is een zaak van de commissie. De commissie beslist over haar eigen agenda. Ik stel de heer Engels dan ook voor dit punt aan de orde te stellen in de commissie waar het thuishoort. Als de commissie zegt het zo te willen dan gebeurt het, want de commissie is baas over haar eigen agenda.

Dit is geen humor.

De heer ENGELS: Nee, nee, ik lach wel, maar van binnen huil ik.

Ik mag er dus van uitgaan dat als de commissie het voorstel van mijn fractie steunt, het college het zonder gedoe doet?

De VOORZITTER: Ja, het college zal wel móeten. Zo werkt dat; dat hoef ik de heer Engels toch niet uit te leggen. Als de staten willen dat het college verantwoording aflegt, dan behoort het college te verschijnen. Ik kom wel een keer bij u op college.

De heer ENGELS: Als u dan nog een aantal mensen meeneemt ...

De VOORZITTER: Ik bedoel om een gastcollege te geven.

TWEEDE TERMIJN

De heer PETERS: Mijnheer de voorzitter. Ik constateer dat wij nu de commissievergadering hebben overgedaan. Ik heb geen nieuwe argumenten gehoord, alleen het laatste stukje discussie was nieuw. Het verbaast mij overigens dat de VVD nu ineens de communicatie inbrengt, want daarover heb ik die fractie in de commissievergadering niet gehoord, terwijl D66 en het CDA daar toen wel op hamerden.

Vervolgens besluiten de staten zonder hoofdelijke stemming overeenkomstig het voorstel van het college.

5. Het voorstel van gedeputeerde staten van 30 oktober 2003, kenmerk 44/6.7/2003009821, Wijziging reglementen waterschappen Reest en Wieden en Groot Salland in verband met aanpassing grens

(statenstuk 2003-88)

met het op dit punt betrekking hebbende verslag van de Statencommissie Milieu, Water en Groen van 17 november 2003.

6. Het voorstel van gedeputeerde staten van 5 november 2003, kenmerk 44/6.6/2003006402, Subsidieverzoek Jeugd Symfonie Orkest Drenthe

(statenstuk 2003-90)

7. Het voorstel van gedeputeerde staten van 5 november 2003, kenmerk 44/6.5/2003003272, Subsidieverzoek Departement voor Filosofie en Kunst (DeFKa)

(statenstuk 2003-91)

met het op deze punten betrekking hebbende verslag van de Statencommissie Cultuur en Welzijn van 26 november 2003.

8. Het voorstel van het Presidium van provinciale staten van 4 december 2003, kenmerk 2003011104, Jaarprogramma Kompas voor het Noorden

(statenstuk 2003-93)

met het op dit punt betrekking hebbende conceptverslag van de vergadering van het algemeen bestuur van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland d.d. 25 november 2003.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten de staten telkens overeenkomstig het voorstel.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan de heer Sluiter voor het indienen van zijn motie.

De heer SLUITER: Mijnheer de voorzitter. Ik wil een motie indienen waarin ik provinciale staten vraag zich helder en eenduidig uit te spreken over het belang van het behoud van de JWF-kapel voor Drenthe. Deze kapel is al meer dan een eeuw in onze provincie gevestigd en is al bijna even zolang een belangrijke pijler van de muziekcultuur in onze provincie. Dat komt omdat door de jaren heen de leden van de JWF-kapel op het niveau van de amateurmuziek een belangrijke kwaliteitsimpuls inbrengen door hun activiteiten op het gebied van lesgeven en directievoering van koren en muziekgezelschappen, zowel op het terrein van de lichte als van de klassieke muziek. Het dreigende verdwijnen van deze kapel uit Drenthe leidt dan ook zeer beslist tot een verschraling van de kwaliteit van de amateurkunst in onze provincie.

Deze motie is bedoeld als een duidelijk signaal in de richting van de minister van defensie, als steun voor de gedeputeerde bij zijn inspanning om de JWF-kapel in Drenthe te behouden en als steun in de rug en uiting van waardering voor de mensen van de kapel zelf.

Motie A

Provinciale staten van Drenthe, in vergadering te Assen bijeen op 17 december 2003;

kennisgenomen hebbende van het besluit van de minister van defensie inzake de opheffing van de JWF-kapel, gevestigd te Assen;

overwegende dat:

- *de JWF-kapel al sinds 1895 in Assen is gevestigd en de aanwezigheid van deze militaire kapel door de Drentse bevolking bijzonder wordt gewaardeerd;*

- *de JWF-kapel heeft bijgedragen - en nog altijd bijdraagt - aan een uitstekende verstandhouding tussen de defensieorganisatie en de burgersamenleving in Drenthe;*
- *de JWF-kapel in de provincie Drenthe het enige volledig professionele culturele c.q. muziekgezelschap is dat zich richt op militaire en lichte muziek;*
- *de leden van de JWF-kapel met hun nevenwerkzaamheden bij de Drentse muzikscholen, de harmonie- en fanfareorkesten en diverse andere gezelschappen een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling, het behoud en de kwaliteit van de amateurkunst in de gehele provincie Drenthe;*

van mening zijnde dat:

- *het verdwijnen van de JWF-kapel tot een ernstige verschraling leidt van de toch al iele professionele culturele infrastructuur in de provincie Drenthe;*

verzoeken het college van GS:

- *deze motie ter kennis van de minister van defensie te brengen, alsmede in afschrift te zenden aan de leden van de Vaste Kamercommissie voor Defensie;*
- *al datgene in het werk te stellen dat kan bijdragen aan het behoud van de JWF-kapel voor Drenthe,*

en gaat over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat de motie is mede-ondertekend door mevrouw Smith en de heren Fonk, Hemsteede en Reukema en daarom bij de beraadslaging kan worden betrokken.

De heer SCHAAP: Mijnheer de voorzitter. De inhoud en de strekking van de motie worden geheel en al door het college ondersteund. Ik kan de staten verzekeren dat niet alleen ondergetekende maar zeker nog iemand binnen het college zo hier en daar als het om defensie gaat zijn best zal doen voor de JWF-kapel. Het college neemt deze motie graag over.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat de motie met algemene stemmen is aangenomen.
Ik schors de vergadering.

(Schorsing van 10.17 uur tot 14.00 uur.)

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

G. Rapport Onderzoekscommissie NNBT

Het voorstel van het Presidium van provinciale staten van 4 december 2003, kenmerk 2003011285, Rapport Onderzoekscommissie NNBT

(statenstuk 2003-94)

en de hierop betrekking hebbende brief van 9 december 2003, kenmerk 50/6.21/2003011487, inzake Reactie op rapport Donderwolken aan een blauwe lucht

en het op dit punt betrekking hebbende verslag van de vergadering van de Statencommissie BFE van 3 december 2003.

De VOORZITTER: Alvorens de beraadslaging te openen, stel ik voor, ervan uitgaande dat de staten geen nadere vragen hebben aan het adres van de commissie - via een mail van de griffier aan u en uw reactie daarop heb ik mij daar schriftelijk van vergewist - de onderzoekscommissie decharge te verlenen.

Naar mij blijkt stemmen de staten hiermee in. Hierbij is de commissie, onder dankzegging, decharge verleend.

Ik geef het woord aan de vice-voorzitter van de staten, de heer Looman.

De heer LOOMAN: Mijnheer de voorzitter. Wij hebben de commissie decharge verleend en daarmee is de commissie in feite ontbonden. Voor de leden van de commissie moet dat een gevoel van opluchting geven, want zij hebben de laatste maanden een zware taak gehad en die taak zit er nu op.

Wij waren de eerste provincie in het land die dit instrument toepaste en ik denk dat wij nog wel met elkaar komen te spreken over hoe dit instrument in de toekomst moet worden ingezet. Het is nu niet de plaats en de tijd om te zeggen hoe selectief dit moet gebeuren.

Ik wil voor één punt nog wel de aandacht vragen. Het zitting nemen in deze commissie betekende een enorme aanslag op de tijdbesteding van de vijf leden die dit werk voor ons hebben gedaan. Ik

denk dat ze zich dat niet hebben gerealiseerd toen zij aan deze klus begonnen.

Wij kunnen constateren dat zij zich plichtsgetrouw van hun taak hebben gekweten, maar vanaf vandaag zijn zij weer gewoon statenlid.

Ik denk dat zeker in de kleinere fracties niet alleen de commissieleden zelf daar blij mee zijn, maar ook hun collega's, want die fracties komen nu weer op sterkte na in de afgelopen periode hun collega's node te hebben gemist.

Ik denk dat ik namens de gehele staten spreek wanneer ik de commissieleden dank zeg voor wat zij hebben gedaan. Wij kunnen die tijdbesteding niet materieel compenseren, maar wij kunnen wel onze waardering uitdrukken via een klein cadeau. Ik dank de heren Beerda, Zomer, Roeles, Kuiper en Wendt hartelijk voor wat zij de afgelopen maanden gedaan hebben.

(Applaus.)

De leden van de onderzoekscommissie ontvangen een cadeau.)

De VOORZITTER: Het spreekt vanzelf dat ik mij, als uw in de Grondwet verankerde voorzitter, van harte aansluit bij de woorden van uw gekozen vice-voorzitter.

De heer VEENSTRA: Mijnheer de voorzitter. Er is de afgelopen weken veel geschreven en gezegd over het rapport van de onderzoekscommissie inzake het NNBT. Vandaag bespreken we het rapport in provinciale staten (PS), trekken we conclusies en stellen we de aanbevelingen vast. De fractie van de PvdA heeft tweemaal uitgebreid over dit rapport gediscussieerd. Tijdens de behandeling van dit rapport in de Statencommissie BFE op 3 december jl. hebben wij de commissie vragen gesteld en vandaag willen wij ons in eerste termijn beperken tot de behandeling op hoofdlijnen en het stellen van een aantal vragen waarop wij van het college een antwoord willen hebben. Het rapport van de onderzoekscommissie geeft ons inziens haarfijn aan dat het NNBT-dossier aan alle kanten rammelde. De start is slecht geweest, gedurende het bestaan van de organisatie was er onvoldoende grip en ten slotte hebben we - volgens de commissie misschien te snel - de stekker er uitgetrokken. Veel geld en banen zijn verloren gegaan en het imago van de gezamenlijke promotie van het toerisme is aangetast.

Het rapport geeft een chronologische opsomming van onvoldoende inzicht en grip bij alle betrokkenen en een ongeremd vertrouwen in de toekomst: het komt allemaal goed en we gaan over tot de orde van de dag.

In de relatief korte tijd dat het NNBT heeft bestaan zijn er door allerlei externe adviseurs ontzettend veel rapporten over de organisatie gepresenteerd. Wellicht was dat het teken aan de wand waarop onvoldoende adequaat is gereageerd. Wij constateren met de onderzoekscommissie dat er geen duidelijk moment is aan te wijzen waarop nadrukkelijk één verantwoordelijke voor het NNBT-debacle is aan te wijzen.

Vandaag stellen wij het rapport vast. De fractie van de PvdA is ondanks alles blij met het rapport en staat achter de opzet en inhoud ervan. Het is goed dat wij medio dit jaar het initiatief tot het instellen van de onderzoekscommissie hebben genomen en het kan niet anders dan dat het rapport in de verdere toekomst het werken in deze zaal zal beïnvloeden.

Voorzitter. In het rapport worden aanbevelingen gedaan waarop ik graag inga. De eerste aanbeveling betreft PS. Wij onderschrijven deze aanbeveling volmondig. De wijze waarop wij als staten het NNBT hebben gevolgd, verdient niet de schoonheidsprijs en is niet goed te praten. De PvdA-fractie grijpt het rapport aan om vanaf volgend jaar absoluut anders te gaan werken. Een deel van onze fractie zal zich consequent met de uitvoering en implementatie van besluiten gaan bezighouden. De staten zullen veel meer de agenda moeten bepalen en ook veel meer ter plekke poolshoogte moeten nemen.

Een tweede aanbeveling betreft de Rekenkamer. Wij zijn voor het instellen van een Rekenkamer. Enige tijd geleden hebben wij de procedure om tot een Rekenkamer te komen vastgesteld en wij gaan ervan uit dat in het eerste kwartaal van volgend jaar nadere voorstellen over de Rekenkamer volgen. Bij vorm en inhoud laten wij het NNBT-rapport absoluut een rol spelen.

De heer LANGENKAMP: De heer Veenstra zegt in het vervolg meer de implementatie te willen controleren. Betekent dit dat de PvdA afstand neemt van de uitspraak die de staten in het verleden vaak hebben gedaan dat zij op hoofdlijnen willen besturen en vindt die fractie dit nodig, bijvoorbeeld omdat de kwaliteit op dit moment niet voldoende is?

De heer VEENSTRA: Natuurlijk besturen wij op hoofdlijnen, maar ik heb in de korte periode dat ik nog maar in de staten zit geconstateerd dat er wel wat meer aandacht voor uitvoering en implementatie zou kunnen zijn. Onze fractie heeft afgesproken hiervoor wat mensen vrij te maken. Wij gaan gewoon een aantal mensen wat vaker op pad sturen die moeten nagaan wat er met een besluit, dat de staten hebben genomen, is gebeurd. Dat is een beetje de lijn die wij voorstaan.

De heer LANGENKAMP: Maar daarmee neemt de heer Veenstra afstand van het gegeven dat er een dagelijks bestuur is en dat PS het beleid van dat dagelijks bestuur op hoofdlijnen controleren.

De heer VEENSTRA: Ik denk dat ik nergens afstand van neem, het heeft met de wijze van werken van onze fractie te maken. Wij constateren dat de staten best wat meer oog voor de uitvoering mogen hebben en vandaar dat wij daar wat aan gaan doen.

De aanbevelingen 3 en 4 hebben betrekking op de provinciale sturing van gesubsidieerde organisaties. Wij onderschrijven deze aanbevelingen. Stukken moeten in de toekomst veel meer vergezeld gaan van een ambtelijke analyse, mogelijke consequenties en een duiding van de knelpunten in relatie tot gemaakte beleidsafspraken. Een aanscherping van deze aanbeveling zou kunnen zijn een nieuwe, meer inzichtelijke procedure te ontwerpen voor de wijze waarop ingrijpende besluiten van GS aan de staten worden voorgelegd. In aanvulling op deze aanbevelingen stellen wij voor juridisch te onderzoeken hoe de rol van de accountants in het NNBT-dossier is geweest en hoe hier in de toekomst beter mee omgegaan kan worden. Wij hebben de indruk dat de diverse accountants netjes buiten spel blijven. Is hun niet meer te verwijten en hebben procedures en claims kans van slagen? Nagegaan moet worden of een dergelijke procedure gezamenlijk met Groningen en Fryslân kan worden gevoerd. Voorzitter. Verleden week hebben wij een reactie van het college op het NNBT-rapport gekregen. De PvdA-fractie vindt deze reactie niet voldoende. Niemand kan ons inziens zijn of haar rol in het NNBT-debacle goedpraten. In termen van hoor en wederhoor hadden wij een sterkere reactie van het college verwacht. Wij gaan ervan uit dat deze omissie vandaag hersteld wordt.

Alvorens wij de definitieve balans over het rapport opmaken, willen wij een antwoord hebben van het college en de gedeputeerde die tot aan de verkiezingen verantwoordelijk is geweest voor het NNBT op de volgende vragen. Ik begin met de vragen aan het college.

- Trekt ook het college lering uit het rapport en zo ja, welke acties kunnen wij dan verwachten?
- Vindt het college achteraf dat met de brief van 9 december jl. aan het rapport voldoende waarde wordt gegeven?
- Wat is er volgens het college misgegaan en hoe kan dit in de toekomst voorkomen worden?

Dan de vragen specifiek voor de heer Dijks.

- Op welke beslismomenten gedurende de ontwikkelingen bij het NNBT was het beter geweest over te gaan tot het wezenlijk bijstellen van het beleid?
- Is de heer Dijks met de kennis van nu van mening dat hij dingen anders had moeten doen en zo ja, welke?
- Kan de heer Dijks nog eens scherp aangeven waarom de bekende kwartaalrapportage en de bekende brief niet naar de staten zijn gestuurd ten behoeve van de statenvergadering van december 2002?
- Wat vindt de heer Dijks van het gestelde in het rapport dat op cruciale momenten de bestuurlijke aandacht voor het NNBT verslapt?

Voorzitter. Wij wachten de reactie van de gedeputeerde en van het college op deze vragen af en zullen in de tweede termijn ons definitieve standpunt bepalen.

De heer HOLMAN: Mijnheer de voorzitter. Feitelijk vindt vandaag de voortzetting en afronding plaats van de discussie die wij op 26 mei zijn begonnen en die toen is afgebroken om die op enig moment weer voort te zetten. De vraag was toen aan de orde hoe het kon gebeuren dat het NNBT failliet ging; het heeft ons € 2 miljoen gekost en daarmee kan toch met recht van een debacle gesproken worden. Hoe heeft dit qua omvang voor Drenthe ongekende debacle kunnen gebeuren? Wie is politiek verantwoordelijk en heeft dit debacle eventueel consequenties? Op die vragen is op 26 mei het antwoord niet gekomen en de conclusie in die statenvergadering was dat een onder-

zoek zou moeten plaatsvinden, welk onderzoek het antwoord op die vragen zou moeten geven. Het is voor het eerst dat in Drenthe een dergelijk onderzoek heeft plaatsgevonden en het getuigt van moed van de staten om een dergelijk onderzoek te doen. Het college moet op zijn hoede zijn, want zo nodig besluiten de staten zo weer tot een dergelijk onderzoek.

Heeft het onderzoek resultaat opgeleverd? Ja zeker. De onderzoekscommissie heeft met de opdracht die zij had redelijk goed werk geleverd, de feiten staan behoorlijk op een rij en wij hebben meer inzicht gekregen.

We kunnen natuurlijk ook wel een paar vragen stellen bij het rapport en bij de gang van zaken, maar - de vice-voorzitter zei het al - daar moeten we later nog maar eens op terugkomen. Zo kan de vraag worden gesteld of de opdracht niet te beperkt is geweest en of er werkelijk een antwoord is gekomen op de vraag hoe onvermijdelijk het faillissement van het NNBT was.

Er staan geen conclusies in het rapport en ik ben bang dat vandaag blijkt dat nogal uiteenlopende interpretaties mogelijk zijn van wat in het rapport staat en dat daarom de eindconclusie moet zijn dat het voor verschillende interpretaties vatbaar is. Wij zijn nu bijna driekwart jaar de staten van Drenthe en gedurende die tijd was het NNBT in de pers het voornaamste onderwerp. Het ging om een bedrag van € 2 miljoen dat weg was, het feit dat niemand verantwoordelijk was en de vraag of de staten het college, dat wellicht iets fout heeft gedaan, dekken. Met dergelijke berichten worden de vooroordelen en scepsis van sommige burgers in Drenthe met betrekking tot de politiek behoorlijk groter.

Voor mij persoonlijk is het debat van vandaag een dieptepunt in de periode van negen jaar dat ik nu statenlid ben. Ik ben ook bang dat het aanzien van de politiek door wat er is gebeurd en wat er vandaag gaat gebeuren schade oploopt.

De heer VEENSTRA: Is het dan juist voor het aanzien van de politiek niet goed dat besloten is tot het laten maken van dit rapport?

De heer HOLMAN: Met het rapport in de hand hebben wij een betere kennis van zaken, kunnen wij beter interpreteren wat er is gebeurd. Maar de burger die de krant leest of naar de radio luistert, zal hier toch niet een echt positief gevoel bij krijgen.

De heer VEENSTRA: Maar ook aan dat aspect is in het rapport toch veel aandacht besteed? Het onderzoek is toch een goed middel geweest om deze materie op te pakken?

De heer HOLMAN: Ik ben bang dat de heer Veenstra nu niet op mijn punt reageert. Mij gaat het om de indruk die de burger krijgt, de burger die driekwart jaar in de krant leest dat er sores is, dat er geld weg is, dat er sprake is van een faillissement en dat de bestuurders het niet eens zijn. Dát is niet goed voor het imago van de politiek, zo is mijn inschatting.

De heer DOHLE: Als het dan toch over de uitstraling gaat en de pers voor de heer Holman kennelijk belangrijker is dan de inhoud van het rapport, wil ik erop wijzen dat ik de heer Holman toch ook wel een paar maal heb horen zeggen dat uit het rapport politieke consequenties getrokken moeten worden. De heer Holman heeft dus zelf een bijdrage geleverd aan de beeldvorming naar buiten.

De heer HOLMAN: Ja zeker, en dat zal ik ook niet ontkennen. En vandaag zullen wij weer aan beeldvorming doen door het trekken van een conclusie of het doen van uitspraken. Maar dat doen wij met elkaar.

Ik stel alleen vast dat de eerste negen maanden van deze statenperiode behoorlijk gedomineerd zijn door het NNBT-gebeuren.

De heer ENGELS: Voorzitter. Ik wil nog wel iets toevoegen aan deze opmerking van de heer Holman. Ik heb de interventies waar de heer Dohle op doelt juist opgevat als een poging om het gebutste imago weer een beetje op te vijzelen.

De heer HOLMAN: Als de burger het idee heeft dat er sprake is van een debacle waarvoor niemand de verantwoordelijkheid wil nemen, dan is zijn conclusie al gauw: "Zie je wel, dat is weer typisch zoals het gaat in de politiek." Ik denk dat de beleving van veel burgers zo is. En als wij daar wel wat van vinden, dan vinden wij dat.

Een jaar of vier geleden is besloten tot een fusie en wij kunnen nu constateren dat het eigenlijk nooit een succes is geweest. Altijd is er achter de feiten aangehobbeld. Te duur, te veel mensen, te weinig vermogen en de organisatie is eigenlijk nooit echt in control geweest. Was het onvermijdelijk dat het fout zou gaan? Het verhaal van

gedeputeerde Dijks horende en de brief van het college lezende, krijg je de indruk dat het college die mening is toegedaan; zo komt het ten minste op mij over.

Het management van het NNBT, de accountants van het NNBT, GS en de staten zijn bij de hele affaire betrokken geweest. Ik beperk mij vandaag tot het bespreken van de rol van de mensen in dit huis, dus GS en de staten.

In de aanbevelingen 1 en 2 staan zaken die de staten zich ter harte moeten nemen. Wij moeten duidelijk de scherpste hebben om ons niet met een kluitje in het riet te laten sturen en wij moeten goed nadenken over hoe wij onze rol kunnen vervullen.

Wat mag van een statenlid verwacht worden, met name als het gaat om zijn controlerende rol? Statenleden zijn ongeveer een dag in de week bezig met het statenwerk, besturen heel erg op afstand en hebben GS ingehuurd voor de uitvoerende taken. De staten dienen met GS af te spreken waaraan en hoeveel geld besteed kan worden en welke resultaten dat moet opleveren, dus wat de Drentse burger ervoor krijgt. Dát moeten statenleden controleren. Of wij werkelijk zover moeten gaan als de heer Veenstra wil, dus dat wij tot in de finesses gaan controleren, is voor ons zeer de vraag. GS voeren bijvoorbeeld de onderhandelingen met derden, in dit geval het NNBT, en GS bereiden voorstellen voor en werken die uit. Als het college van GS dan wel gedeputeerde Dijks zegt dat er een impuls nodig is van een X-bedrag en dat een reorganisatie wordt doorgevoerd en wanneer een halfjaar later het faillissement zich aandient, wat is dan de rol van de staten geweest? Moeten de staten af kunnen gaan op het voorstel van GS of moeten zij, naast wat zij aan informatie van het college hebben gekregen, zelf gaan wroeten in de cijfers van het NNBT en zelf gesprekken aangaan met het management?

De heer VEENSTRA: Maar als het om bepaalde instellingen gaat, wil de politiek toch ook wel de effecten van eenmaal genomen besluiten zien? De staten kunnen die rol dan toch oppakken?

De heer HOLMAN: Ja, en daarom pleiten wij ook steeds voor heldere afspraken met GS: zoveel geld besteden voor dat doel, dat moet het resultaat zijn en op een bepaald moment in de cyclus zullen wij controleren of die resultaten zijn bereikt.

En als die resultaten er niet zijn, zal het college met een verhaal moeten komen waarom dat niet is gebeurd.

De heer VEENSTRA: Maar wijkt die gang van zaken dan af van hoe het CDA inzake het NNBT heeft geopereerd?

De heer HOLMAN: Wij zijn niet naar Drachten geweest, wij hebben geen discussies met het management gevoerd. Dat is ook zeker niet onze taak. Maar een werkbezoek waarbij wij ons laten informeren over wat het NNBT nu precies doet, is prima. Daarom zet ik vraagtekens bij hoe de heer Veenstra het in het vervolg denkt te doen, maar misschien werkt hij die opmerking nog wel verder uit.

De staten hebben geen ambtenaren, de staten kunnen geen rapport-Van Leeuwen laten maken.

De heer VEENSTRA: Waarom kunnen wij geen rapport-Van Leeuwen maken?

De heer HOLMAN: Waarom zouden wij dat willen?

De heer VEENSTRA: Dáár gaat het dus om.

De heer HOLMAN: Het is de vraag of dat de rol is van de staten. Als het college zijn werk goed doet, krijgen wij goede informatie op grond waarvan wij besluiten kunnen nemen.

De heer VEENSTRA: Het gaat om de interpretatie van de rol die wij als staten hebben en om de instrumenten die wij willen inzetten. Wij moeten niet op voorhand te zeggen dat wij daar niet voor zijn, want het gaat er maar om welke rol wij willen oppakken.

De heer HOLMAN: Prima, maar ik constateer dat wij daarover voorshands nog een andere mening hebben dan de heer Veenstra.

Juist in de aanbevelingen van het kritischer zijn, het doorvragen en de kleine fracties ook helpen als die ondergesneeuwd dreigen te raken, zien wij veel meer. In deze zaal moeten scherpe discussies worden gevoerd met GS en GS moeten het niet als een sport zien statenleden met een kluitje in het riet te sturen. Ik heb wel meegemaakt dat iemand een goede gedeputeerde werd gevonden, wanneer hij nietszeggend de staten met een

kluitje in het riet kon sturen. Wij zullen met elkaar de wil moeten hebben om het spel te spelen. Wij moeten te allen tijde kunnen vertrouwen op de informatie die wordt aangereikt.

De heer DOHLE: Voorzitter. De heer Holman maakt mij nu toch wel een beetje nieuwsgierig. Kan hij twee of drie voorbeelden noemen waarbij de gedeputeerden bezig waren met sportbeoefening in plaats van met de belangen van Drenthe en de staten met een kluitje in het riet hebben gestuurd?

De heer HOLMAN: Ik heb de laatste zin van de heer Dohle overigens niet uitgesproken. In het rapport staat wel een aantal voorbeelden. Er was berekend dat de reorganisatie € 900.000,-- zou kosten en de gedeputeerde stelt voor € 200.000,-- daaraan te besteden omdat dat genoeg zou zijn. Op vragen hierover wordt geen antwoord gegeven of het antwoord wordt omzeild. Dan kan de onderzoekscommissie wel zeggen dat wij scherper door hadden moeten vragen maar als GS, na hierover te hebben onderhandeld met het NNBT en nadat de ambtenaren het allemaal bekeken hebben, in de beleidsbrief schrijven dat € 200.000,-- genoeg is, op onze vraag of dit wel genoeg is, het antwoord van het college is dat dit genoeg is, wat moeten wij dan?

De heer DOHLE: Dat is voorbeeld nummer 1 en ik heb er ook meteen al een probleem mee, want in statenstuk 956 staat heel duidelijk dat het NNBT-bestuur en zijn accountant een nieuwe berekening hebben gemaakt met betrekking tot de afvloeiingskosten en dat die berekening uitkomt op € 150.000,--. Dat betekent dat ook andersom geredeneerd kan worden en dat gezegd kan worden dat GS in dit geval adequaat hebben gehandeld en de gemeenschap een uitgave van € 750.000,-- hebben bespaard. Dat noem ik geen kluitje en geen riet meer.

De heer HOLMAN: Was het maar waar wat de heer Dohle zegt. De ervaring heeft geleerd dat het, helaas, anders uitpakte.

De heer DOHLE: Welke ervaring bedoelt de heer Holman dan? Natuurlijk, er kunnen afvloeiingskosten begroot worden, maar er kan ook gekozen worden voor outplacement. In het geval van outplacement ben je goedkoper uit, maar duurt het

wat langer en in het eerste geval kan de kanton-rechtersformule gehanteerd worden. Er is duidelijk gekozen voor een andere opzet. Daarmee zijn kosten bespaard, maar het heeft wellicht wat langer geduurd. In een periode van acht maanden is teruggedaan van 62 fte naar ruim 42 fte en dat binnen het bedrag dat daarvoor stond. Ik heb ten minste niet gezien dat het bedrag van € 150.000,-- is overschreden.

De heer HOLMAN: En toch bleek het later niet genoeg te zijn en bleek het oorspronkelijke bedrag wel nodig te zijn en bleek het aantal personeelsleden dat was afgevloeid te gering.

Voorzitter. We belanden nu in een technische discussie en eigenlijk heb ik daar helemaal geen zin in. Ik kom er nog wel even op terug als ik op een rij zet waar het bij het NNBT fout is gegaan. Als ik dan niet duidelijk ben, moet de heer Dohle maar interrumperen.

De heer DOHLE: Ik vind dat prima, maar blijft staan dat wij nog een aantal voorbeelden van de heer Holman tegoed hebben van situaties waarin het college de staten met een kluitje in het riet heeft gestuurd.

De heer ENGELS: Mijnheer de voorzitter. Ik hoorde de heer Holman zeggen dat hij voor dat punt verwijst naar het rapport. Wij hebben zojuist de commissie decharge verleend en niemand heeft er behoefte aan iets af te doen aan wat in het rapport staat. Een van de conclusies van het rapport is dat de staten met een kluitje in het riet zijn gestuurd en ik denk daarom dat wij hier nu niet moeten gaan kruidenieren over de vraag of dat op alle punten wel helemaal juist is of niet.

De heer DOHLE: Ik denk dat de heer Engels de verkeerde conclusie trekt.

De heer ENGELS: Dat kan bijna niet.

De heer DOHLE: De commissie is decharge verleend, maar het rapport is niet vastgesteld.

De heer ENGELS: Voorzitter. Wij hebben van het Presidium het bericht gekregen dat het helemaal niet aan de orde is of wij het rapport vaststellen of niet. Het decharge verlenen aan de commissie betekent dat wij vanaf dit moment spreken over het rapport zoals het er ligt. De heer Dohle heeft

ook geen enkele indicatie gegeven dat er iets in het rapport veranderd moet worden. Ik blijf daarom bij mijn woorden dat wij daarover niet moeten kruidenieren en dat wij ons al helemaal niet moeten verschuilen achter de procedurele opmerking over vaststelling van het rapport. Iedereen in deze zaal weet dat, als er verwezen wordt naar het rapport als achtergrondinformatie, het gaat om objectieve informatie. Was dit niet het geval, dan zouden wij de cadeautjes beter achterwege hebben kunnen laten.

De heer HOLMAN: Voorzitter. Wij zijn van mening dat alle relevante informatie beschikbaar moet zijn in dit huis en dat alle relevante punten in een beleidsbrief moeten zijn opgenomen, willen wij een goed en afgewogen oordeel kunnen geven. Dat heeft met cultuur en met de manier van werken te maken. De heer Baas zal op dit punt een motie indienen, waarin de staten worden gevraagd die uitspraak te doen. Als er bijvoorbeeld relevante informatie is, kan het college niet verwachten dat 51 statenleden in de leeskamer in het provinciehuis rapporten gaan zitten lezen.

De heer VEENSTRA: Waarom niet, daar zijn wij toch voor gekozen? Als er een rapport ter inzage ligt, dan moeten wij daar toch kennis van nemen. Wij moeten die mogelijkheid toch niet op voorhand afwijzen?

De heer HOLMAN: Goed, ik zal de proef op de som nemen. Wij hebben vanmorgen niet over het vliegveld Eelde gesproken. Heel cruciaal voor het antwoord op de vraag hoeveel geld het ons gaat kosten, is het businessplan. Welke statenleden hebben de moeite genomen het businessplan dat ter inzage lag te lezen? Ik constateer dat het om een stuk of acht statenleden gaat.

De heer VEENSTRA: Ik constateer dat binnen onze fractie in ruime mate van dit businessplan kennis is genomen en dat, omdat weinig leden van de andere fracties het businessplan hebben gelezen, ik vanochtend een goed voorstel heb gedaan.

De heer HOLMAN: Maar is dit dan wel de goede manier van werken? De afgelopen week is gediscussieerd over de programmabegroting en daarbij

kwamen de essentiële vragen aan de orde hoe wij kunnen controleren hoe GS gaat werken en hoe wij GS kunnen afrekenen op de bereikte doelen. Bij die discussie waren welgeteld acht statenleden aanwezig. Mijn fractie was ruim vertegenwoordigd, maar van vijf fracties, waaronder die van de PvdA, was helemaal niemand aanwezig.

De heer VEENSTRA: Wij waren bezig ons een goed oordeel over Eelde te vormen.

De heer HOLMAN: Ik bedoel hiermee te zeggen dat wij in een kort tijdsbestek een manier van werken moeten vinden waarmee wij onze taak waar kunnen maken.

De heer VEENSTRA: Ik ben van mening dat wij daar best hoger op in mogen zetten. Wij zijn door de Drenten gekozen en als er rapporten ter inzage liggen, dan moeten wij die bestuderen. Dat kost veel tijd, maar wij moeten niet op voorhand zeggen dat het ons niet lukt, want dan gaan wij glijden.

De heer HOLMAN: Wij zeggen ook niet dat die rapporten niet bestudeerd moeten worden, maar wij willen die dan gewoon als bijlage bij de stukken hebben, want dan kan iedereen die rapporten bekijken.

Voorzitter. Als het gaat om het NNBT is de vraag aan de orde of er sprake is van bestuurlijk verwijtbaar gedrag. De laatste alinea op pagina 67 begint naar onze mening met de essentiële constatering. "Snelle ingrepen op de juiste plaatsen. Daar had het om moeten draaien." Is dat gebeurd?

Toen er in het voorjaar van 2002 in het NNBT een interne discussie ontstond over een mogelijk faillissementsscenario, hadden alle seinen op rood moeten springen. Ons geld was in het geding. Kan in zo'n situatie nog worden volstaan met de mededeling dat de provincie op afstand bestuurt en zich er maar in beperkte mate mee bemoeit? In mijn optiek geldt dat wie betaalt, ook bepaalt. Als wij als grootste geldgever zien dat het fout gaat, dan hebben wij het recht te zeggen: "Wij zien dat het fout gaat en vanaf nu moet het op die en die manier gebeuren." Het college heeft dat ook wel ten dele gedaan want het heeft het rapport-Van Leeuwen laten maken. Dat was op zich een goede actie, maar daarna moest dat rapport geïmplementeerd worden en toen stokte

het een beetje. Met name gedeputeerde Van Klaveren had het bekijken van de faillissementsscenario's geïnitieerd, maar ook gedeputeerde Dijks zegt hiernaar gekeken te hebben. De informatie hierover is niet precies te traceren, maar goed, de gedeputeerden hebben opdracht gegeven voor het rapport-Van Leeuwen en dit rapport bevat aanbevelingen.

Van Leeuwen heeft gecijferd dat de afvloeiingskosten € 900.000,-- bedragen en de gedeputeerden stellen vervolgens aan de staten voor hiervoor € 200.000,-- beschikbaar te stellen. Het verschil tussen beide bedragen is nooit verklaard. Achteraf bleek het lagere bedrag ook een misvatting, want in april 2003 bleek die € 900.000,-- wel degelijk nodig te zijn.

Van Leeuwen zegt ook dat er aan ander bestuur moet komen, omdat het oude bestuur onvoldoende bestuurskracht heeft. In statenstuk 956 is sprake van een bestuur op basis van profielen. Maar het college neemt afstand van zijn eigen advies. Het argument is dat het NNBT een zelfstandige organisatie is en dat het college geen invloed heeft op de bestuurswisseling. Pas nadat wij echt doordramden – de staten waren toen wel kritisch – en min of meer dreigden met een motie, ging Dijks overstag en liet zijn vrienden gedwongen vertrekken. Dat ging met zeer veel tegenzin en het bestuur heeft er nog wel negen maanden gezeten en niet zoveel gedaan.

De heer VEENSTRA: Wat bedoelt de heer Holman met "vrienden". Baseert hij die terminologie op informatie uit het rapport?

De heer HOLMAN: Het gaat om politieke vrienden. Het is bekend dat de heren Van Heukelum en Dijks lid zijn van dezelfde politieke partij. Wat nooit had moeten gebeuren en wat heel onverstandig was, is dat Van Heukelum interim-directeur werd. Zoiets had hij niet moeten willen en hij had dit gewoon niet moeten doen. Van Leeuwen drong aan op het aantrekken van een sterke financiële interim-bestuurder, iemand die vuile handen wilde maken en het NNBT wilde reorganiseren. En ik ben ervan overtuigd dat wanneer niet dit voorjaar maar vorig voorjaar de gepaste maatregelen waren genomen, er een goede kans was geweest dat het faillissement had kunnen worden voorkomen.

De heer DOHLE: Wij hebben hier in de Statencommissie BFE ook al vragen over gesteld, want dit is wel een heel interessant onderwerp. Tot hoever mag een subsidiegever gaan bij het ingrijpen in de samenstelling van bestuur en directie en in de werkwijze van een zelfstandig werkende organisatie? Tot hoever wil de heer Holman daarin gaan? Kennelijk wil hij daarin verder gaan dan tot nu toe gebruikelijk was en wil hij iets doen aan de afstand die tot nu toe is betracht als het gaat om zelfstandige organisaties.

De heer HOLMAN: Wat de heer Dohle schetst is de normale gang van zaken. Maar als het fout gaat en wij het risico lopen € 2 miljoen kwijt te zijn, dan moeten wij wel de goede dingen doen. Het college beaamt dit ook, want het doet ook een aantal dingen. De gedeputeerden geven opdracht voor het rapport-Van Leeuwen en de heer Dijks zegt er bovenop te hebben gezeten en verwijst naar de tijd die hij aan het NNBT heeft besteed. Aan de ene kant voelt het college zich dus wel verantwoordelijk, maar aan de andere kant doet het net niet de goede dingen. Een aantal cruciale dingen is fout gegaan, zo fout dat de zaak failliet ging.

De heer DOHLE: Ik snap deze redenering. Het ging mij ook meer om de algemeenheid dan om dit specifieke geval, maar de heer Holman mag het best specifiek houden. De vraag is tot hoever de provincie moet gaan en waar zij het gevaar loopt mede aansprakelijk te worden en dus de provincie in het faillissement betreft. Waar ligt de grens en tot hoever wil de heer Holman dan gaan? Het gaat op een gegeven moment ook om de afdwingbaarheid van zaken. Als een organisatie niet handelt zoals de provincie wil, gaan wij dan geen geld meer verstrekken? Heeft de heer Holman deze geluiden ook in 2002 laten horen?

De heer HOLMAN: Ja, want wij hebben een aantal keren, mede op grond van het rapport-Van Leeuwen, heel sterk laten horen dat het bestuur niet adequaat was, dat er geen vertrouwen meer was in het bestuur en dat het bestuur weg moest. Dan is het heel onverstandig om het bestuur nog negen maanden te laten zitten. Uit alle verslagen en uit het rapport blijkt dat er in die negen maanden geen overleg is geweest tussen de voorzitter en de directeur, de heer Van Heukelum. Hoe kan men zich dit in een

crisissituatie veroorloven? Het is dan het een of het ander: je dwingt die man zijn werk te doen of je zorgt voor een nieuw bestuur die voor een frisse wind moet zorgen. Dat is niet gebeurd. Ik heb al gezegd dat het zeer onverstandig was de voorzitter, die ook statenlid was, interim-directeur te laten zijn.

De heer DOHLE: Maar hebben GS dat gedaan?

De heer HOLMAN: Nee, maar toen tot implementatie van het rapport-Van Leeuwen moest worden overgegaan, is ook niet gezegd dat het anders moest.

Nog een voorbeeld. Bij het overleg over het aanstellen van mevrouw Bunicich was ook de provincie betrokken. Mevrouw Bunicich beschikte over zeer veel kwaliteiten, maar op dat moment waren juist financiële kwaliteiten vereist om veranderingen door te voeren en mevrouw Bunicich beschikte nou net niet over die kwaliteit. Op zo'n moment had de provincie als medebestuurder kunnen zeggen dat het niet verstandig zou zijn mevrouw Bunicich te benoemen en dat er iemand anders moest komen.

De heer DOHLE: Nu zegt de heer Holman dat de provincie medebestuurder was, maar volgens mij is een subsidieverstrekker dat niet. Sterker nog, eigenlijk was de provincie alleen een opdrachtgever die tegen betaling een aantal producten afnam. Dat is heel cruciaal, ook voor de toekomst. Ik neem aan dat het CDA de aanbevelingen op dit punt wil aanvullen, ik wacht dat af.

Ook ik heb gelezen wat in het rapport staat over de benoeming van de directeur. Ik merk daarbij op dat in het rapport ook staat dat op aandringen van de gedeputeerde een bijzonder zware accountant-controller is benoemd. Kennelijk vindt de heer Holman die compensatie onvoldoende en is hij van mening dat de klant, de subsidiënt, zover moet gaan dat hij een vetorecht op directie-benoemingen heeft. Ik vind dat nogal ver gaan.

De heer HOLMAN: In normale situaties hoeft dat niet, maar wanneer er sprake is van een faillissementsdreiging en de provincie, bovenop de normale bijdrage, nog een substantieel bedrag wordt gevraagd, dan heeft de provincie als geldschiet het recht voorwaarden te stellen waaraan moet worden voldaan voor het geld beschikbaar wordt gesteld. Op die manier kan de richting worden

aangegeven waarin een organisatie als het NNBT zich moet ontwikkelen.

De heer DOHLE: Formeel heeft de provincie dat recht niet. Hoe denk de heer Holman dan de juridische claims die in dat geval opduiken, te slechten?

De heer HOLMAN: De heer Dijks geeft aan er bovenop te hebben gezeten en heel intensief contact te hebben gehad, maar ik constateer dat de goede impulsen van welke kant het op zou moeten, kennelijk niet zijn doorgekomen.

De heer LANGENKAMP: Voorzitter. Ik wil de heer Dohle wijzen op de aanbevelingen die in Groningen zijn gedaan naar aanleiding van een vergelijkbaar onderzoek. Hij heeft een punt wanneer hij zegt dat wij in de toekomst de subsidie-aansturing anders moeten regelen, maar het is een veel te ingewikkeld probleem om dat nu even te doen. De heer Dohle heeft ongetwijfeld gelijk met zijn uitspraak dat het moeilijk is, maar de aanbeveling van Groningen luidt letterlijk: "Een evaluatie van de wijze waarop subsidierelaties worden aangestuurd en de gevolgen die dat heeft voor de bestuurlijke en ambtelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden." Voorzover ik weet hebben wij in deze staten de aanbevelingen die in Groningen zijn gedaan, voorzover mogelijk, overgenomen. Daar wordt al aan gewerkt, hoop ik.

De heer HOLMAN: Daarom ook ondersteunen wij de aanbevelingen 3 en 4, waarin sprake is van een duidelijke aanscherping en het wellicht formaliseren. Maar nogmaals, in een bestuurlijke samenwerking waarin zij zoveel geld steekt, moet de provincie haar verantwoordelijkheid nemen en er in elk geval voor zorgen dat het geld niet ineens weg is. Dat is nu wel gebeurd en in die zin hebben wij het gelijk gewoon aan onze kant.

Als het erom gaat wie hiervoor in eerste instantie verantwoordelijk is, is onze mening dat de gedeputeerde die toen de portefeuille toerisme beheerde hiervoor verantwoordelijkheid draagt. De afgelopen tijd is een paar maal geroepen - de VVD ging hierbij voorop en de heer Dijks heeft het zelf ook gedaan - dat er op de man wordt gespeeld. Ik neem hier echt afstand van en ik ben er ook niet van gediend dat argument vandaag voor de voeten geworpen te krijgen. Het CDA is heel integer en zorgvuldig omgegaan met wat nu

voorligt. Daar hebben wij een afweging in gemaakt. Wij zijn ons er zeer wel van bewust hoe zwaar een kwalitatieve uitspraak over een gedeputeerde is. Wij realiseren ons dat het in Drenthe uniek is wanneer een uitspraak over een gedeputeerde wordt gedaan. Wij realiseren ons dat dit ook eigenlijk niet in de Drentse cultuur past en dat daarom, als de staten besluiten tot het doen van een uitspraak, dit heel veelzeggend is. Samen met de fracties van GroenLinks, de ChristenUnie en D66 hebben wij besloten een motie in te dienen. De twijfel die wij hierover nog hadden, is in eerste instantie door de reacties van de heer Dijks van de laatste tijd redelijk weggenomen, maar die twijfel is pas helemaal verdwenen na de brief van het college van verleden week. Daaruit sprak geen enkele vorm van zelfreflectie, geen enkele vorm van zich verantwoordelijk willen voelen voor wat er is gebeurd. Dat brengt mijn fractie er na zorgvuldige afweging en de nodige twijfel toe samen met de zojuist door mij genoemde fracties een motie in te dienen. Onze conclusie is dat de heer Dijks op een aantal cruciale momenten passief dan wel naïef is geweest, afstandelijk en van uit een onderschatting van de NNBT-problematiek heeft gehandeld en in die zin politiek-bestuurlijk nalatig is geweest. Het valt ons zwaar iets te zeggen over de heer Dijks. Het is een heel aardige en aimabele man, die ook zeker kwaliteiten heeft, maar ook een aantal kwaliteiten ontbeert. Daarbij gaat het met name om kwaliteiten als financieel inzicht, het omgaan met financieel complexe zaken en het aansturen van noodzakelijke veranderingsprocessen. Bij ons heeft ook meegewogen dat de gedeputeerde nu verantwoordelijk is voor de financiële gang van zaken binnen het provinciehuis en dat wat de afgelopen halfjaar op dit terrein is gebeurd niet een echt sterke indruk heeft gemaakt. Al met al is er voor ons genoeg reden om een motie in te dienen waarmee wij het vertrouwen in gedeputeerde Dijks opzeggen. Ik wil de motie nu graag voorlezen.

De heer VEENSTRA: Maar ik wil eerst nog wat vragen. De heer Holman zegt wat dingen over de gedeputeerde en daarbij noemt hij ook de gang van zaken van het afgelopen halfjaar en de brief van het college van verleden week. Hoe legt de heer Holman de koppeling tussen die zaken? Het gaat nu toch om een rapport dat gaat over de periode tot april 2003?

De heer HOLMAN: Het gaat om het faillissement van het NNBT en om de vraag of iemand voor de gang van zaken bij het NNBT verantwoordelijk kan worden geacht. Het rapport van de onderzoekscommissie is een hulpmiddel om een afweging te maken.

De heer VEENSTRA: Ik vind het nogal wat dat de heer Holman dit rapport een hulpmiddel noemt, want dat betekent dat hij andere zaken laat prevaleren. De heer Holman is waarschijnlijk op basis van de brief van het college en het optreden van de gedeputeerde in het afgelopen halfjaar tot zijn oordeel gekomen. Hij noemt het rapport immers bijzaak en hij haalt er die andere dingen bij.

De heer HOLMAN: Ik denk dat ik heel duidelijk ben geweest. Ik heb aangegeven waarom wij tot deze conclusie zijn gekomen en dat het optreden van de heer Dijks en zijn reacties naar buiten toe dat hem niets te verwijten valt, hebben meegewogen. Ik zeg eerlijk dat ook in mijn fractie de nodige twijfels waren of wij wel met een motie zouden moeten komen. Maar juist de brief van het college, waarover de partijgenoot Beerda van de heer Veenstra op Radio Drenthe heeft gezegd dat

De heer BEERDA: Partijgenoot Beerda heeft op Radio Drenthe niets gezegd.

De heer HOLMAN: Het college heeft in feite de kern uit het rapport gehaald door erop te wijzen - ik zeg het nu even zwart-wit - dat de staten vooral moeten discussiëren over wat hún rol is geweest, omdat het college niets aan te rekenen is omdat het niets fout heeft gedaan.

De heer VEENSTRA: Wij hebben die brief ook aan de orde gesteld en daarbij hebben wij gezegd dat die brief onvoldoende was. Wij hebben er bij het college op aangedrongen dit vandaag te herstellen door echt op de zaak in te gaan. De heer Holman wil het college die ruimte niet geven en hij trekt nu al zijn conclusie?

De heer HOLMAN: In de Statencommissie BFE is gediscussieerd over hoe het college zou moeten reageren. De algemene teneur was dat de commissie een reactie van het college op prijs zou stellen - wij vinden hoor en wederhoor een groot goed - en de conclusie is toen getrokken dat het college voor de fractievergaderingen in een brief

zijn reactie zou geven. Dat is netjes gebeurd en daarmee is voor mij de voorliggende brief het standpunt van het college. Tot op dit moment heb ik geen andere informatie gehoord of gekregen en ik zie niet in waarom het college 180 graden om zou gaan.

De heer VEENSTRA: Op basis van die brief is het CDA dus tot zijn eindoordeel gekomen?

De heer HOLMAN: Nee. Ik heb het al tweemaal uitgelegd en ik doe het nu voor de derde keer.

De heer VEENSTRA: Maar eerst zegt de heer Holman dat het rapport een bijzaak is en hij haalt er dan allerlei dingen bij en vervolgens....

De heer HOLMAN: Ik zeg niet dat het rapport een bijzaak is. Ik heb gezegd dat het rapport een heel goed hulpmiddel is om te komen tot een afweging met betrekking tot het NNBT-gebeuren. Daarmee doe ik niets aan de waarde van het rapport af. Het is een waardevol rapport. De brief is ook niet de reden waarom wij de motie indienen, maar de brief heeft wel zwaar meegewogen en de laatste twijfel weggenomen.

Ik ga nu de motie voorlezen, welke motie is onderkend door de fracties van het CDA, GroenLinks, ChristenUnie en D66.

Motie B

*Provinciale staten van Drenthe, in vergadering
bijeen op 17 december 2003;*

gezien het statenstuk 2003-94;

*gelezen het rapport Donderwolken aan een
blauwe lucht van de onderzoekscommissie van
provinciale staten inzake het NNBT;*

gelezen de brief van GS van 9 december 2003;

*gelet op de artikelen 167 en 49 van de Provincie-
wet;*

*constaterend dat de eerstverantwoordelijke gede-
puteerde voor recreatie en toerisme blijkens bo-
vengenoemd rapport in de periode van 1 septem-
ber 2002 tot 23 april 2003 op een aantal momen-*

*ten de provinciale staten niet tijdig, niet volledig en
op een enkel moment onjuist heeft geïnformeerd;*

*van oordeel, zulks in navolging van het rapport,
dat dit in een aantal gevallen als niet terecht en
niet verdedigbaar moet worden gekwalificeerd;*

*constaterend voorts dat de gedeputeerde blijkens
het rapport op een aantal moment passief, naïef,
afstandelijk en van uit een onderschatting van de
NNBT-problematiek heeft gehandeld;*

*van mening dat de gedeputeerde met deze han-
delwijze zijn politieke en bestuurlijke verantwoor-
delijkheid onvoldoende heeft genomen;*

spreken uit:

*geen vertrouwen meer te hebben in de heer Dijks
als gedeputeerde;*

en gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat de motie vol-
doende is ondersteund en daarom deel uitmaakt
van de beraadslaging.

De heer DOHLE: Mijnheer de voorzitter. Vooral
om te overleven werden drie provinciale VVV's
samen gevoegd. Was het politiek opportunisme
om te denken dat drie keer min plus wordt?
Voorzitter. Het rapport van de onderzoekscom-
missie en de reactie daarop van het college zetten
de feiten op een rij en geven daar hun commen-
taar op. De brief van GS beantwoordt bovendien
enkele vragen die wij in de laatstgehouden verga-
dering van de Statencommissie BFE hebben
voorgelegd. Beide stukken onderstrepen de
hoofddlijn dat gegeven de informatie die voorlag
een consistente koers is gevolgd inzake het
NNBT, een koers en werkwijze die wij kritisch
moeten bezien maar die voor de VVD nergens
schuldigen aanwijst of waar wij nu met terugwer-
kende kracht zware politieke consequenties aan
zouden moeten verbinden.
Blijft staan dat het NNBT failliet is gegaan en dat
dit de provincie veel geld heeft gekost. Het is
eigenlijk nog steeds de vraag hoe dit heeft kunnen
gebeuren. Gelukkig ligt nu wel een aantal goede
aanbevelingen voor om een dergelijke gebeur-
tenis in de toekomst te voorkomen.

De onderzoekscommissie heeft haar rapport de titel Donderwolken aan een blauwe lucht gegeven. Dat is opvallend omdat er waarschijnlijk in de hele geschiedenis van het NNBT nooit een echt blauwe lucht is geweest en de donderwolken er pas op het eind kwamen.

Zowel financieel als qua draagvlak in de sector zat het niet mee. De onderzoekscommissie stelt die diagnose ook. Vanaf de geboorte zat het mis met het NNBT en die constatering mag voor niemand een verrassing zijn.

In de besloten vergadering van 27 mei 2003 is de hele situatie nog eens uitvoerig in beeld gebracht. Het NNBT werd, los van de problemen, in potentie beschouwd als een belangrijke organisatie om recreatie en toerisme te promoten en dat niet alleen door de politiek maar ook door het bedrijfsleven. Natuurlijk was er kritiek. De organisatie presteerde ondermaats. Maar er lagen ook steunbetuigingen voor de ingeslagen koers. Naast de noodzakelijkheid van werkzaamheden voor recreatie en toerisme speelde het feit dat er bij het NNBT nog altijd veertig tot zestig mensen werkten. De inzet voor een betere toekomst was dus verklaarbaar en de sector mocht die inzet ook van de politiek verwachten.

Over de prijs die daarvoor betaald moest worden kon van mening worden verschild, maar het beeld dat de toenmalige staten zich met het bekende kluitje in het riet hebben laten sturen is er een waarin wij ons niet herkennen. Deze staten zijn echt niet zoveel slimmer dan de vorige. Wij kennen nu de afloop, maar of wij op dat moment met de kennis van toen tot een andere afweging waren gekomen, is nog maar zeer de vraag. Voorzitter. Tussen VVV en VVD zit maar één letter verschil. Dat is een onbelangrijke constatering maar wel een bruggetje naar de grote betrokkenheid van partijgenoten met recreatie en toerisme in het algemeen en het NNBT in het bijzonder. Daar gaan wij echt niet aan voorbij.

De heer ZOMER: En de VVD heeft dus ook een heel grote verantwoordelijkheid.

De heer DOHLE: Jazeker, het CDA niet?

De heer ZOMER: De heer Dohle legt een zo duidelijke link van VVV naar VVD dat ik denk dat de VVD een heel grote verantwoordelijkheid heeft.

De heer DOHLE: Dat klopt en daar gaan wij niet aan voorbij. Dat is ook een van de redenen waarom wij mede-initiatiefnemer zijn geweest voor het onderzoek. Geconstateerd moet echter ook worden dat het NNBT bitter hard mensen nodig had die met veel inzet probeerden de zaak weer op de rails te krijgen. Het was vaak ook ondankbaar werk, dat gegeven de omstandigheden soms met kunst en vliegwerk en onconventionele middelen moest gebeuren. Daar moet je dan wel je nek voor uitsteken en daartoe was lang niet iedereen bereid.

Blijft staan de vraag wat nu de echt reden is voor het faillissement. De onderzoekscommissie was daar op 3 december jl. duidelijk over. Er valt niet een persoon of een moment aan te wijzen als oorzaak van het echec. En die zin kwam weer overduidelijk naar boven toen ik de heer Holman de tekst van de motie hoorde voorlezen. De basis van de zojuist ingediende motie was toch juist het rapport over het NNBT. De hoofdconclusie dat er niet een persoon of een moment valt aan te wijzen als oorzaak van het echec, staat haaks op de inhoud van de zojuist ingediende motie.

De heer ENGELS: Waar baseert de heer Dohle zijn uitspraak op dat de zojuist door hem opgelezen zin de hoofdconclusie uit het rapport is?

De heer DOHLE: In het rapport worden in principe de feiten op een rijtje gezet en worden de feiten voorzien van een commentaar, een mening en een conclusie. Het is zonneklaar dat wij dat rapport met name ook hebben laten maken om uiteindelijk hier inhoudelijk over de politieke consequenties van het NNBT-debacle te kunnen praten. Dáár ging het om en daarom is ook de zin die in de samenvatting staat, dat nergens verwijtbare fouten konden worden gevonden, zo belangrijk. De heer Holman spreekt over een aantal momenten waarop - en kennelijk hebben de indieners van de motie die beter kunnen achterhalen dan de commissie die de hele kwestie heeft onderzocht - onjuist is geïnformeerd en gehandeld. Ik heb die momenten nergens in het rapport kunnen ontdekken en ik hoor dan ook graag waar het allemaal staat en welke conclusie de indieners van de motie daaraan verbinden. Wij weten ook wel dat er brieven zijn - ik noem die van 17 september en 4 november - maar dat waren de bekende hoerbrieven van het NNBT waarin werd gemeld dat het jaar positief zou worden afgesloten en dat het

eigen vermogen over een paar maanden weer positief zou zijn.

De heer ENGELS: Ik stel vast - ik wil de heer Dohle niet steeds onderbreken en daarom kom ik er in mijn eigen bijdrage wel op terug - dat de heer Dohle tot dusverre alleen passages uit het rapport hanteert die een verwijzing zijn naar niet verwijtbaar gedrag van het college. Maar dat is een selectieve interpretatie van het rapport.

De heer HOLMAN: Ik wijs op het rapport-Van Leeuwen en op het feit dat het college zich ervan bewust is dat zich faillissementsscenario's aandienen. Is de heer Dohle van mening dat de implementatie van het rapport-Van Leeuwen voortvarend is opgepakt en dat er adequaat op is toegezien dat dit rapport werd uitgevoerd?

De heer DOHLE: Mede daarom was de discussie van zojuist, die wij van de heer Langenkamp niet mochten voortzetten, zo interessant. De vraag waar het echt om gaat is tot hoever wij kunnen gaan met de beïnvloeding van een zelfstandige organisatie, waar wij toevallig een subsidierelatie mee hebben of waarvan wij klant zijn. Ik stel vast dat er wel degelijk invloed is uitgeoefend, ik stel vast dat er ook wel degelijk geluisterd is en ik stel ook vast dat men bezig was tot afspraken te komen. Ik geef toe dat het tempo hoger had moeten zijn, maar het is natuurlijk wel gemakkelijk om dat achteraf te constateren.

De vraag is of toen al bekend was dat het tempo veel hoger zou moeten zijn, wanneer de donderwolken kwamen opzetten en hoe bedreigend die waren.

Het NNBT nam op 1 april 2003 nog twee mensen in dienst en ik kan er dan ook niet bij dat het faillissement toen al zo nakende was. De samenstellers van het rapport vragen zich ook af of de situatie in die periode al zo dreigend was dat een faillissement onontkoombaar was. Het CDA verwijt het college wel dingen te hebben nagelaten, maar het college wordt geïnformeerd door het bestuur van de organisatie. En óf de informatie klopte niet óf er zijn mensen aangenomen terwijl bekend was dat het NNBT twee weken later failliet zou zijn. Maar dat is niet de sfeer die in het rapport is beschreven. Daarom ook vraag ik de heer Holman in tweede termijn de motie nog eens toe te lichten en dan niet in de zin van "er was een aantal momenten", maar concreet.

Op 23 april was de hele situatie bekend en sindsdien is er niet zoveel nieuws meer bijgekomen anders dan via rapporten en onderzoeken.

Iemand die op 23 april is benoemd, verdient gewoon het vertrouwen tot het tegendeel is vastgesteld. Dat vaststellen zal op grond van harde argumenten moeten gebeuren en dat is wat anders dan "dat het niet goed voelt". Er moeten concrete voorbeelden van worden gegeven. De heer Engels heeft die toegezegd en die wachten wij dan vol interesse af.

Naar de échte reden waarom het met het NNBT misgegaan is blijft het gissen, maar duidelijk is dat het een organisatie was die reeds bij de start een negatief kapitaal meekreeg. De directie heeft om extra inkomsten te genereren ervoor gekozen nevenactiviteiten te ontwikkelen. Naar nu blijkt was dat een slechte keuze, maar op dat moment wel de enige die voorlag. Wanneer dan zo'n organisatie is opgeblazen tot een luchtballon omdat die nevenactiviteiten ook niet de gewenste gelden binnenbrengen, dan dwingt de situatie ertoe die luchtballon langzaam leeg te laten lopen en dan pas worden de gaten waarmee de andere gaten zijn gestopt duidelijk. Dat is dat ook de reden waarom er bij de afslanking van de organisatie telkens nieuwe tegenslagen opdoken.

Vast staat ook - en dat is eigenlijk altijd het geval bij organisaties die in problemen verkeren - dat de administratie niet op orde was.

Mijn persoonlijke mening is dat wij hier te maken hebben met een schoolvoorbeeld van een privatisering die niet bijster goed verlopen is, zeg maar gewoon fout is gegaan.

Een aanbodgerichte semi-overheidsorganisatie is ook niet per definitie een geslaagde vraag-gestuurde marktpartij. Als zelfstandige organisatie heb je domweg een andere cultuur nodig en andere kennis van je medewerkers. En die overgang is zo gemakkelijk nog niet.

Voorzitter. Het NNBT had financieel geen vlees op de botten. De eerste maanden van dit jaar waren voor de hele reisbranche dramatisch. De uitloop van de ramp van 11 september 2001, sars in Azië en de economische recessie maakten de toerist afwachtend. Er werden ook in het binnenland op dat moment weinig vakanties geboekt. Was het dan opportunisme dat het NNBT op 1 april nog twee nieuwe mensen aannam? De onderzoekscommissie oordeelt van niet. De financiële positie was er niet beter op geworden, maar het ook niet wezenlijk heel veel slechter. Amper een week

later oordeelt het nieuwe bestuur anders. De jaarcijfers krijgen een nieuwe interpretatie en er wordt een groot geldelijk infuus nodig geacht. Het nieuwe bestuur oordeelde kennelijk dat het geen zin had om zo door te gaan. Er kwam een vraag om een wezenlijke financiële injectie die politiek echter geen draagvlak meer had en de stekker ging eruit. Die visie en daad is hun goed recht maar het is in april wel heel abrupt gegaan. Of de vraag van het nieuwe bestuur nou terecht of niet terecht was, doet weinig meer terzake. Feit is dat de politieke wil om door te gaan statenbreed was verdwenen.

Dat sommige partijen meteen de schuld bij een enkele persoon hebben belegd, stoort mij. De juistheid daarvan wordt ook niet gestaafd door de feiten die nu op tafel liggen. Dingen gaan soms ook zoals ze gaan. Tegenslagen horen bij succes, hoe spijtig of slecht het ook gevonden mag worden. We hebben als staten de kwestie nog grondig onderzocht en daarbij zijn geen wezenlijke fouten aangetroffen. Achteraf gelijk hebben is gemakkelijk, maar de schuld bij een persoon leggen leidt de aandacht af van het feit dat we hier collectief lering uit moeten trekken. De inzet voor het NNBT heeft immers ook altijd op een grote meerderheid in deze staten kunnen rekenen. Voorzitter. Je mislukt niet als je valt, maar als je blijft liggen. We moeten verder en de aanbevelingen die gedaan zijn in het rapport om zaken als deze te voorkomen, zijn daarvoor een goede aanzet. We zullen met deze aanbevelingen in de hand een transparante relatie met de gesubsidieerde instellingen aan moeten gaan, een relatie met reële taakstellingen en reële kansen om die ook te halen.

De VVD omarmt, zoals gezegd, de eerste aanbeveling van de onderzoekscommissie. We hopen dat GS hiervan een werkbaar en vast format kunnen maken voor alle subsidierelaties. Wat dat betreft komt de voorgenomen herziening van het subsidiebeleid op een uitstekend moment. Voor de vaststelling van de tekst van de aanbeveling heb ik nog een amendement. De eerste aanbeveling start namelijk met een conclusie die specifiek op dit onderzoek slaat. Wij zouden daarom de eerste twee zinnen eruit willen halen; daarmee wordt de aanbeveling veralgemeniseerd. Wij hadden ook graag nog een aanbeveling op willen nemen om partijen te laten meewerken aan onderzoeken zoals deze van de provincie. Juridisch geeft de afdwingbaarheid van die

medewerking de nodige problemen, maar het blijft voor ons wel de moeite van het bestuderen waard hoe dit in de toekomst te regelen is.

Voorzitter. Ik wil nu het amendement indienen.

Amendement C

Provinciale staten van Drenthe, in vergadering bijeen op 17 december 2003, ter behandeling van statenstuk 2003-94,

besluiten om de tekst van de eerste aanbeveling van het rapport Donderwolken aan een blauwe lucht onder het kopje aanbevelingen op pagina 72 als volgt aan te passen.

De eerste twee zinnen van de eerste aanbeveling "De commissie heeft de stellige indruk dat de staten, in elk geval in de onderzochte periode, zich te vaak met een kluitje in het riet lieten sturen. Of dat nu bewust of onbewust is gebeurd, kan de commissie niet beoordelen." te laten vervallen.

De eerste aanbeveling begint dan met de woorden "Zeker nu het duale tijdperk is aangebroken ...".

De VOORZITTER: Ik stel vast dat het amendement voldoende is ondersteund en daarom deel uitmaakt van de beraadslagingen.

Ter vermijding van enig misverstand wijs ik erop dat het amendement betrekking heeft op de tekst van de aanbevelingen in het onderzoeksrapport. Maar aangezien in statenstuk 2003-94 wordt voorgesteld die aanbevelingen over te nemen, kan het ook worden beschouwd als een amendement op het statenstuk.

De heer LANGENKAMP: Mijnheer de voorzitter. Vandaag vindt de afsluiting plaats van een heel lange periode waarin heel veel is gesproken over het NNBT. GroenLinks heeft jaren geleden al gezegd dat het NNBT slechts een middel was, een middel om recreatie en toerisme te bevorderen. In 2000 hebben wij al gevraagd een visie te ontwikkelen over recreatie en toerisme. Eerst moet je namelijk weten wat je wilt verkopen en pas daarna komt de vraag hoe dit moet gebeuren aan de orde. Helaas heeft het middel al die tijd ter discussie gestaan.

(Voorzitter: de heer Looman.)

Er is de afgelopen jaren op dit terrein onvoldoende beleid ontwikkeld. Ook GroenLinks beseft daarvan zelf mede de oorzaak te zijn, maar de fractie heeft wel via vele, vele vragen geprobeerd iets te doen. Volgens sommigen deden wij dat zelfs veel te vaak. Maar zelfs het allerswaarste en allerlaatste middel dat een statenlid heeft om iets besproken te krijgen, namelijk een interpellatie-debat, werd van tafel geveegd. De manier waarop dat gebeurde, vinden wij nog steeds jammer. En ook uit de manier waarop dit college met de schriftelijke vragen is omgegaan, blijkt geen respect voor partijen met een ander of kritisch geluid. In mijn fractie is dit de tragiek van de macht genoemd en wij hebben ons vertwijfeld afgevraagd hoe wij daar op de een of andere manier doorheen kunnen breken. Wat zouden wij nog meer of anders moeten doen om de meerderheid in de staten te overtuigen, dat is nog steeds onze vraag, want het is nog steeds niet gelukt. En ook vandaag blijkt het weer moeilijk te zijn ons verhaal overtuigend te brengen, ook al baseren wij ons op feiten.

Voorzitter. De heer Schaap zei bij de start van het nieuwe middel dat als er één ding duidelijk moet zijn, dit wel is dat er draagvlak in de sector zelf moet zijn. Welnu, het NNBT heeft vanaf het begin niet de steun en niet de instemming van de sector gehad.

De heer DOHLE: Waarop baseert de heer Langenkamp zijn uitspraak dat het NNBT vanaf de start niet de steun van de sector had?

De heer LANGENKAMP: Het antwoord komt in mijn volgende zin. Al in 2000 en 2001 werd er in de commissie gesproken over het ontbrekende draagvlak en vooral over de reacties van de Vereniging van recreatie-ondernemers Nederland (RECRON) op de toestanden die zich in 1999 hebben voorgedaan toen het NNBT werd opgericht.

Mevrouw HUISMAN: De heer Langenkamp weet toch ook dat er een brief van de RECRON is - de datum ervan weet ik zo niet - waarin werd gepleit voor het voortbestaan van het NNBT?

De heer LANGENKAMP: Ik denk dat de mevrouw Huisman doelt op de brief van 17 september,

waarin de RECRON een viertal voorwaarden opnoemt. Als aan die voorwaarden werd voldaan zou een draagvlak kunnen ontstaan. Dat is een heel voorzichtige brief en ik heb tegen de RECRON gezegd dat, als zij de politiek wilde overtuigen, zij het iets anders moest brengen en zou moeten schrijven tegen te zijn, behalve wanneer De RECRON heeft het toen wat leuk verpakt en in de commissie heb ik toen gezegd dat uit die brief een toestemming te destilleren is richting NNBT. Maar er werden in de brief wel zeer strikte voorwaarden gesteld.

In de commissievergadering van mei heeft de heer Dijks erkend dat het zijn verantwoordelijkheid was om te proberen draagvlak te creëren. Maar hij heeft op dit vlak geen resultaat geboekt. Integendeel zelfs, want uit het rapport komt naar voren dat er vanuit de sector en vooral vanuit de RECRON sprake was van een afkalvende betrokkenheid. Daar hebben wij eerder al kanttekeningen bij gezet, want de RECRON is naar ons idee zeer vaak kritisch geweest en heeft vanaf het begin gezegd dat het allemaal anders moest. Nadat niet aan de voorwaarden van de RECRON werd voldaan, werd uiteindelijk het vertrouwen helemaal opgezegd. In het rapport is op dat punt niet echt hoor en wederhoor toegepast en dat vinden wij jammer, omdat hiermee bevestigd had kunnen worden dat de politiek wel heel veel kan willen, maar dat het niet lukt als de sector het niet wil. De heer Dijks heeft het draagvlak niet kunnen creëren.

Het college begrijpt ook eigenlijk heel weinig van het hele proces. Uit de verdediging en de brief blijkt dat de schuld bij een ander wordt gelegd en dat niet wordt gekeken naar hoe het college zelf in het proces staat. Het is jammer dat dit punt in het rapport niet verder is uitgewerkt, maar dit zal een gevolg zijn van de tijdsdruk.

De heer Dijks heeft vanaf 2001 gezegd pas met informatie te komen als hij de oplossing van het probleem kende. Dat was voor GroenLinks begin 2002 vooral de reden om te vragen naar een bestuurlijk onderzoek naar de gang van zaken rond het NNBT en dan vooral met betrekking tot de informatievoorziening naar de staten.

De heer Dohle heeft erop gewezen dat in het rapport staat dat niet een persoon aansprakelijk is, maar het was ook niet de opdracht dat te onderzoeken. De opdracht was te onderzoeken hoe het zo snel heeft kunnen gebeuren en of er al dan niet eerder informatie beschikbaar was. Dát waren de

twee kernvragen waarop de commissie het antwoord moest zien te vinden.

De informatie richting de staten is een cruciaal punt, want willen de staten hun controlerende taak uitvoeren, dan moeten zij informatie hebben. En uit het rapport blijkt naar ons idee dat de informatie er niet altijd kwam. In de commissievergadering van 3 december jl. zijn hiervan ook voorbeelden genoemd. Vandaar ook dat onze conclusie is dat wij geen vertrouwen meer kunnen hebben in de heer Dijks als gedeputeerde. Hij heeft het werk van de statenleden bemoeilijkt, terwijl het zijn taak is dit werk goed mogelijk te maken.

De onderzoekscommissie concludeert dat de provincie afstand neemt van het NNBT op het moment dat het NNBT het moeilijkst heeft. Ook nu is er een parallel met het verleden. In juni 2002 werd gevraagd - het ging toen om het onderzoek van Deloitte en Touche - wat het college dan heel 2001 had gedaan. In Groningen werden de staten namelijk wél geïnformeerd, zij het onjuist, en daar ontstond dan ook veel trammelant over, maar de staten van Drenthe werden helemaal niet geïnformeerd. Nu kan men natuurlijk zeggen dat het beter is geen informatie te krijgen dan foute informatie, maar het is allemaal uiterst vreemd. En zo zijn er meer voorbeelden. Het onderzoek van Deloitte en Touche duurde heel 2001 en in Groningen is daarover gerapporteerd en in Drenthe niet. Hoe kan dat? Waarom moet de Drentse statenfractie van GroenLinks in Groningen de informatie halen?

De heer VEENSTRA: Voorzitter. De heer Langenkamp zegt dat het gebrek aan informatie het werk van de staten heeft bemoeilijkt, maar in de motie staat dat de staten op een enkel moment onjuist zijn geïnformeerd. Kan de heer Langenkamp zijn uitspraak toelichten?

De heer LANGENKAMP: Ik spreek over bemoeilijkt omdat de heer Dijks op een bepaald moment tegen mij zei dat wanneer ik zelf de optel- en aftreksommen had gemaakt, ik tot dezelfde conclusie als hij zou zijn gekomen. Ik was die conclusie allang in Groningen tegengekomen en ik heb dus niet zitten plussen en minnen. Waarom ging het in Drenthe allemaal zo moeizaam en moeilijk? In de commissievergadering van 3 december is al per bladzijde besproken waar de onderzoekscommissie tot de conclusie komt dat

het allemaal anders had moeten en welk beleid niet verdedigbaar is.

De heer VEENSTRA: Ik kan mij de discussie in de commissie ook wel herinneren, maar misschien kan de heer Langenkamp de kwalificatie onjuist nog wat nader toelichten.

De heer LANGENKAMP: De heer Holman heeft er al op gewezen dat een hele tijd is gediscussieerd over het bedrag van € 900.000,-- voor de afvloeiingskosten. Achteraf bleek dat dit bedrag door de colleges van GS kaderstellend op € 200.000,-- was gesteld. Dat wisten wij niet en daarom bleek achteraf dat de discussie over de hoogte van het bedrag helemaal niet nodig was geweest. De informatie die toen op tafel lag, was dus niet juist.

De heer VEENSTRA: Dus als in de motie staat dat het college de staten "op een enkel moment onjuist heeft geïnformeerd", dan wordt op deze kwestie gedoeld?

De heer LANGENKAMP: Nee, nee.

De heer VEENSTRA: Maar ik vind die uitspraak dat op een enkel moment onjuist is geïnformeerd, wel cruciaal.

De heer LANGENKAMP: De verdediging is steeds - de heer Dohle heeft het ook nog eens gezegd - dat niet altijd alles door iedereen fout is gedaan. Nee, natuurlijk niet, dat zou wel heel bar zijn. Maar op bepaalde momenten zijn er wel dingen fout gegaan en die momenten zijn op 3 december genoemd. In een stuk of negen gevallen wordt door de onderzoekscommissie in het rapport aangegeven dat het ook anders had gekund.

(Voorzitter: de heer Ter Beek.)

De heer VEENSTRA: Maar dat is iets anders dan dat de informatie onjuist was. Wij hebben het college gevraagd waarom de staten het kwartaalbericht en de brief niet hebben ontvangen en op die vraag verwacht ik een antwoord. Maar de heer Langenkamp zegt nu dat er een moment is geweest waarop de staten onjuist zijn geïnformeerd en dan doelt hij op de kosten in verband met de reorganisatie.

De heer LANGENKAMP: Als ik het verslag van de vergadering van 3 december voor mij had liggen, zou ik zo de momenten kunnen noemen waar en wanneer er fout is geïnformeerd.

De heer ENGELS: Voorzitter. In de vergadering van 3 december is aan de orde geweest dat op enig moment een mededeling is gedaan over het al dan niet in control zijn van het NNBT. De gedeputeerde heeft in de vergadering van de Statencommissie RIM namelijk gezegd dat het NNBT in control was en die mededeling is herhaald in de brief van 9 december 2002. Die mededeling kon achteraf niet door de feiten gestaafd worden en de passage in de motie dat de staten op een enkel moment onjuist zijn geïnformeerd heeft daarop betrekking.

De heer VEENSTRA: Dus het heeft te maken met wat de gedeputeerde over het in control zijn heeft gezegd? Het is goed dat te weten.

De heer DOHLE: Onjuist kan ook betekenen dat het fout was of bewust niet gedaan. Het gaat erom of het verwijtbaar onjuist was in de zin van dat de informatie bewust verkeerd was. In de motie komt het woord "bewust" niet voor, maar wordt dit wel bedoeld of juist niet?

De heer ENGELS: Ik kom daar straks nog op terug.

De heer VEENSTRA: De heer Engels heeft zojuist gezegd dat het rapport objectief een feit is. Maar nergens in het rapport staat dat er onjuiste informatie of informatie onjuist is verstrekt.

De heer ENGELS: Dat is een juiste constatering. Maar is wel een verschil of je zegt dat je een eigen uitleg aan het rapport geeft of dat je zegt dat je het rapport zoals het er ligt volgt - de discussie die ik daarover met de heer Dohle heb gehad, krijgt nog een vervolg - en of alleen wat er in het rapport aan feitelijke informatie staat bepalend is voor het oordeel van de fractie. Het antwoord op de laatste vraag is dat dit natuurlijk niet het geval is, want ik verwijs ook naar stukken en naar het verslag van commissievergaderingen. Het lijkt mij onzinnig te beweren dat die nu niet meer relevant zijn, omdat die niet in het rapport zijn genoemd.

De heer VEENSTRA: De kwalificatie onzinnig zou ik aan deze passage in de motie kunnen geven. De zinsnede "onjuist heeft geïnformeerd" heeft een enorme lading en ik verwacht daar, mede gelet op het vervolg van de motie, een heel goede basis onder. Wij constateren dat nergens in het rapport staat dat onjuiste of niet juiste informatie is verstrekt.

De heer LANGENKAMP: Maar in de afgelopen periode is toch ongelooflijk vaak gediscussieerd over de vraag of het NNBT in control is. Op heel veel vragen van de staten was het antwoord dat het NNBT bijna in control was. Dat was natuurlijk niet helemaal fout, maar daarmee werd wel iedere keer de indruk gewekt dat wij nog maar even moesten wachten en dat het belangrijk was dat het NNBT verder ging. Maar met de uitspraak dat het allemaal bijna rond was, werd wel een heel verkeerd signaal afgegeven.

De heer VEENSTRA: Dat is weer een heel andere uitleg. Ik heb nu al vier of vijf verschillende uitlegen van de motie gehad.

De heer BEERDA: Voorzitter. In de motie staat dat de staten in de periode 1 september 2002 tot 23 april 2003 onjuist door de gedeputeerde zijn geïnformeerd. Waar staat dat in het rapport? Als dat erin staat, heb ik het niet goed gelezen. De heer Engels spreekt over de periode na 23 april en dat is zijn goed recht, maar in het rapport staat het nergens.

De heer ENGELS: Wat ik heb gezegd, heeft betrekking op dezelfde periode en ik heb ook onmiddellijk gezegd dat het niet in het rapport staat. Het rapport is niet het enige kader van waaruit wij het college beoordelen.

De heer BEERDA: Maar in de motie staan ook de woorden "blijkens bovengenoemd rapport". Er is wel een motie ingediend die nogal wat consequenties kan hebben en daarom zou het prettig zijn geweest als daarover goed was nagedacht.

De VOORZITTER: Het woord is nu weer aan de heer Langenkamp. Ik heb het vermoeden dat het zojuist besproken onderdeel nog wel vaker terugkomt in de discussie.

De heer LANGENKAMP: Voorzitter. Ik was gebleven bij het op afstand staan in 2001. Was er toen geen contact, is in de commissie gevraagd. Heeft de gedeputeerde van niets geweten? Het antwoord van de heer Dijks was dat men elkaar wel eens tegenkwam, maar dat er natuurlijk wel ambtelijke contacten waren. Dat werd begin 2002 over 2001 gezegd. Nu is door de commissie vastgesteld dat er in de periode eind 2002 tot 23 april 2003 weinig contact is geweest. Wanneer was dat contact er dan wel? Het college zegt in zijn brief dat er heel intensief contact was. Misschien was dit wel ambtelijk contact, maar op die manier wordt er geen beleid gemaakt en dat verwijten wij het college, vooral omdat vanaf 2002 met de staten was afgesproken dat het college er bovenop zou zitten.

GroenLinks vindt de aanbevelingen wel aardig geformuleerd, maar het gaat niet zozeer om de punten en de komma's, maar vele malen meer om het bereiken van een andere bestuurscultuur. Zowel in GS als in PS en in het onderlinge overleg moet het anders. Hoe precies is nog de vraag, maar met de discussie daarover kunnen wij vandaag wel een begin maken door niet alleen met de aanbevelingen in te stemmen maar door vooral iets te willen leren. In de aanbevelingen herken ik veel van de aanbevelingen uit het Groningse rapport en ik meende dat, voorzover die aanbevelingen betrekking hadden op subsidierelaties, die ook door de Drentse staten waren overgenomen. Wij willen iets leren en dat doen wij vooral door te letten op wat er fout is gegaan en op wat onze eigen rol is.

Uit de brief van 9 september blijkt naar ons idee dat GS niet inzien, zelfs niet achteraf, dat er fouten zijn gemaakt, terwijl wij nu toch met een trammelant zitten van heb-ik-jou-daar. En omdat niet naar die eigen rol wordt gekeken, kan het allemaal zo weer gebeuren - de heer Beerda heeft dit ook gezegd - en dat is een beangstigend beeld voor 2004.

De heer BEERDA: Ik heb tijdens mijn voorzitterschap van de commissie, die ruim een uur geleden door de staten is gedechargeerd, steeds gepoogd een nadrukkelijke scheiding aan te brengen tussen mijn rol als commissievoorzitter en mijn lidmaatschap van de statenfractie van de PvdA. Dat nu bij herhaling een koppeling tussen beide functies wordt gelegd, betreurt ik ten zeerste.

De heer LANGENKAMP: Laat ik het dan anders formuleren. De heer Beerda heeft in zijn functie van voorzitter van de onderzoekscommissie gereageerd op de brief van het college. Hij zei toen dat de inhoud van het begin en het eind van de brief wel een compliment was voor het werk van de commissie, maar dat hij het ernstig betreurde en onbegrijpelijk vond dat GS niet inzagen dat er iets zou moeten gebeuren.

Ik moet er niet aan denken dat ik volgend jaar nog eens tien keer moet vragen naar de gang zaken rond de financiering van RTV Drenthe. Ik hoop dat dat ons bespaard blijft, want anders heeft het college niets geleerd.

Het college vindt het een goed rapport en haalt er vervolgens de kern uit met de mededeling dat niet altijd alles door iedereen fout is gedaan. Het zou ook absurd zijn te verwachten dat een commissie dat zou kunnen aantonen. Maar op bepaalde momenten zijn wel dingen fout gegaan en waarschijnlijk gaat de discussie van vanmiddag daar verder over.

Dat de provincie op afstand stond op een moment dat het moeilijk werd, is eerder voorgekomen. Het is wel moeilijk dat de heer Dijks en met hem het college niet begrijpt waar het probleem zit en daarom ook niet naar een oplossing zoekt.

GroenLinks is van mening dat wanneer het hele college achter de brief van 9 december staat, er sprake is van een probleem tussen PS en GS. PS onderschrijven in hoofdlijnen het rapport, het college haalt de kern eruit en nuanceert het, onderschrijft het dus niet, en dan moet het college ook maar aangeven wat daarvan de consequentie is. Welke consequentie verbindt het college aan de brief van 9 december?

De heer VEENSTRA: In de motie wordt verwezen naar de brief van GS van 9 december 2003 en nu vraagt de heer Langenkamp een reactie van het college?

De heer LANGENKAMP: Nee, ik vraag welke consequentie het college aan die brief verbindt.

De heer VEENSTRA: Het college zal die vraag straks wel beantwoorden en is de motie dan niet wat prematuur?

De heer LANGENKAMP: Naar ons idee is de motie niet prematuur. Ik hoop dat GS terugnemen wat in de brief staat, dat zou ik prachtig vinden en

dan wil ook best mijn oordeel herzien, maar dan moet het college wel zeggen het rapport van de onderzoekscommissie te onderschrijven. Dan moet het college niet zeggen dat PS wel naar de blauwe lucht hebben staan kijken maar GS niet.

De heer VEENSTRA: Wij hebben het college ook een aantal vragen gesteld en wij hopen ook dat daar een goed antwoord op komt. Maar als het college de vragen van GroenLinks goed heeft beantwoord, wat doet GroenLinks dan vervolgens met de motie?

De heer LANGENKAMP: Er kan natuurlijk breed gediscussieerd worden over de vraag of het beter is een motie in eerste of in tweede of derde termijn in te dienen.

De heer VEENSTRA: Maar de motie is ingediend op basis van de inhoud van de brief van 9 december. De heer Langenkamp wil graag dat het college met een andere reactie komt en als het college dat doet, wat gebeurt er dan met de motie?

De heer LANGENKAMP: Dat heb ik zojuist al gezegd. Als het college afstand neemt van deze brief en onderschrijft wat in het rapport staat, dan zal de fractie van GroenLinks - ik kan natuurlijk niet voor de andere fracties spreken - overleggen of dat een reden is om de motie anders te formuleren of in te trekken. Maar ik heb ook geprobeerd uit te leggen dat de motie voor het grootste deel gebaseerd is op allerlei verbanden. Ik heb niet voor niets een link gelegd naar 2001, toen het provinciebestuur ook al afstand nam van het NNBT en toen de heer Dijks zei dat hij wel eens iemand tegenkwam. Zoiets vinden wij niet normaal.

De heer VEENSTRA: De heer Langenkamp heeft precies gezegd wat ik wilde horen en ik ben blij dit te hebben gehoord. Hij wacht het antwoord van het college af en vervolgens zal GroenLinks besluiten of dit antwoord reden is om de motie te wijzigen of in te trekken. Ik ben blij dat te horen.

De heer LANGENKAMP: Ik heb nu alleen voor mijzelf gesproken, want ik heb erbij gezegd dat ik hierover wel met mijn fractie moet overleggen.

De heer DOHLE: Voorzitter. Ik ben van mening dat moties van wantrouwen niet als een

peper-en-zoutstelletje op tafel kunnen worden gezet en eraf gehaald, want dat is een onzorgvuldige manier van doen.

De heer LANGENKAMP: Dit vind ik een zeldzaam flauwe opmerking.

De heer DOHLE: Die opmerking is niet zo flauw, want de heer Langenkamp zegt zelf dat hij de motie dan eventueel wijzigt of terughaalt.

De heer LANGENKAMP: Ik heb gezegd dat GroenLinks bereid is om naar argumenten te luisteren.

De heer VEENSTRA: De heer Langenkamp heeft nog wat anders gezegd.

De heer LANGENKAMP: Ik heb de afgelopen twee jaar vele malen met het college gediscussieerd en elke keer werden mijn argumenten niet weerlegd of gaf het college gewoon geen antwoord. Dat is ook de clou van het hele verhaal: als je de waarheid of de lucht niet wilt zien, dan kijk je ergens anders naar.

De heer DOHLE: Ik heb de stellige indruk dat GroenLinks de reactie van GS op het rapport ziet als een controverse tussen PS en GS, terwijl die reactie dat absoluut niet is. De staten hoeven het rapport als zodanig niet vast te stellen. De daarin opgenomen feiten, constatering en conclusies zijn voor rekening van de onderzoekscommissie. Dát is het uitgangspunt en dat uitgangspunt maakt het mogelijk dat alle partijen daar hun eigen oordelen en conclusies aan toevoegen.

De heer LANGENKAMP: Ja, dat mag. Het college zegt in de brief in feite tegen de staten dat zij dit allemaal mooi hebben uitgezocht en dat nu een mooi rapport voorligt, maar dat het de conclusies bestrijdt. Maar als de brief zo moet worden gelezen dat het college volledig achter het rapport staat, dan is er inderdaad sprake van een andere situatie. Maar met de brief zoals die nu luidt, wordt de kern uit het rapport gehaald. De heer Dohle denkt dat er naar onze mening sprake is van een controverse tussen PS en GS, maar het lijkt mij meer een controverse te worden tussen collegepartijen en niet-collegepartijen en dat wilden wij met het duale stelsel nu net kwijt raken. Als er

echt sprake is van een dergelijke controverse, zijn wij weer terug bij af.

De heer VEENSTRA: Maar misschien moet GroenLinks dan wel zorgvuldiger met moties met een dergelijke strekking omgaan.

De heer LANGENKAMP: Ja, misschien wel. Als de collegepartijen deze brief van het college accepteren, dan nemen zij in feite afstand van het rapport.

De heer VEENSTRA: Heeft de heer Langenkamp wel kennisgenomen van mijn bijdrage van vanmiddag?

De heer LANGENKAMP: Jazeker. De heer Veenstra heeft een stuk of zes vragen gesteld.

De heer VEENSTRA: En is wat de heer Langenkamp nu dan noemt nog wel allemaal relevant?

De heer LANGENKAMP: Naar mijn idee wel. Een van de dingen die uit het rapport naar voren komt, is dat naar de vragensteller geluisterd moet worden en dat daarbij niet op de politieke kleur moet worden gelet. Het college moet de vragen serieus nemen en niet meteen als college om de gedeputeerde heen gaan staan. Dát is wat wij altijd de tragiek van de macht hebben genoemd en wij hebben altijd geprobeerd daar doorheen te breken. Ik heb daarbij verwezen naar hoe met schriftelijke vragen wordt omgegaan.

De heer VEENSTRA: De heer Langenkamp heeft dus kennisgenomen van de vragen die wij hebben gesteld en de manier waarop wij met de brief van het college zijn omgegaan?

De heer LANGENKAMP: Ik heb gehoord dat de heer Veenstra heeft gezegd dat de hele zaak rammelt en dat hij tegen de pers heeft gezegd dat het schandalig is dat dit de staten overkomt. Uit het rapport blijkt dat de staten de afgelopen twee jaar wel vragen en ook kritische vragen hebben gesteld, maar daar wordt aan toegevoegd dat hoe kleiner de vragenstellende partij was, hoe minder de vragen beantwoord werden. Maar ook de vragen van de VVD of de partij van de heer Veenstra zijn soms niet beantwoord. Zo was bijvoorbeeld het antwoord op de vraag wat er met de BV's

wordt gedaan, dat er met BV's helemaal niets wordt gedaan.

Voorzitter. Als de collegepartijen deze brief zo accepteren, dan is er heel veel voor niets geweest. Het NNBT failliet, mensen op straat, een hoop werk van de commissie en de politiek neergezet als een duffe ongeloofwaardige praatfabriek. Wij hopen echt dat het anders zal gaan, want anders kan de commissie-Beerda wel blijven zitten, want het volgende probleem komt er dan al heel snel aan.

De heer BAAS: Mijnheer de voorzitter. In deze statenvergadering wordt de laatste akte van het drama NNBT opgevoerd. Een drama, allereerst voor de mensen die bij het NNBT in dienst waren en nu, in een periode van snel oplopende werkloosheid, moeten zien dat ze weer aan de slag komen. Een drama voor de laatste directeur van het NNBT, die niet lang daarvoor de uitdaging was aangegaan en van de aanvang af een verloren strijd heeft gevoerd, zonder dat zij zich dat zelf voldoende bewust was. Een drama voor het NNBT-bestuur, al heeft dat in de oude samenstelling de ernst van de situatie te veel genegeerd. Een drama voor de toeristische sector in de drie noordelijke provincies, met veel leed en onzekerheid voor degenen die actief participeerden in de projecten van het NNBT. Een drama voor de uitstraling van recreatie en toerisme in het Noorden, dat, zeker waar het Drenthe betreft, een belangrijke economische pijler is. Een drama voor de ambtenaren die er vanuit hun beperkte bevoegdheden alles aan hebben gedaan om het tij te keren, maar van meet af aan een verloren strijd hebben gevoerd. Een drama voor de politiek, zowel voor de betrokken colleges van GS als voor de staten in de drie provincies. Ook een drama voor de portefeuillehouders in de drie colleges. En vandaag komt dit drama wat Drenthe betreft tot een afronding, omdat de staten een politiek oordeel uitspreken over de gang van zaken gedurende het laatste halfjaar van het NNBT. Dat oordeel geeft mijn fractie in de eerste plaats over het eigen functioneren als fractie, het functioneren van de staten en over het functioneren van het college in met name de persoon die tot april 2003 de verantwoordelijk portefeuillehouder was. Een oordeel over het functioneren dus, niet over de persoon daarachter, want het gaat niet om onze persoonlijke sympathieën of antipathieën, het gaat zelfs niet om een schuldig of niet schul-

dig, het gaat over het dragen en nemen van verantwoordelijkheid. Tegen die achtergrond trekt mijn fractie een aantal conclusies. Vooraf stellen we dat de zwarte piet zeker niet alleen bij de politiek ligt. De verantwoordelijkheid lag bij bestuur en directie en bij de medewerkers en zeker - en daar is naar onze mening het woord "schuld" wel op zijn plaats – bij de toenmalige VVV-directeuren die een failliete boedel hebben overgedragen. Ook het bestuur in de tijd dat de heer Van Heukelum voorzitter was, heeft in onze ogen in meer dan een opzicht gefaald. De rapporten van zowel de Groningse als de Drentse staten gelezen hebbend, is op dat bestuur het bekende rijmpje van toepassing: "Zij dronken een glas, zij deden een plas en liet de zaak voor wat die was."

Ronduit onthutsend was in mijn ogen de opmerking van de voorzitter, annex manager ad interim, annex statenlid Van Heukelum in antwoord op de vraag tijdens het openbaar verhoor wat hij vond van het rapport-Van Leeuwen. Na over dit rapport in lovende bewoordingen gesproken te hebben, reageerde hij op de volgende vraag wat er door het bestuur met dit rapport was gedaan met het alleszeggende antwoord: "Niets." De directie bestuurdte op afstand de organisatie, het bestuur bestuurdte op afstand de directie, de provincie bestuurdte op afstand het bestuur en de sector bleef op afstand. Alles en iedereen op afstand en dat heeft heel veel geld gekost, publiek geld in een, achteraf, bodemloze put.

Mijnheer de voorzitter. We zouden kunnen praten over de tegenstrijdige accountantsrapporten, over de flipperende cijfers en over de tekortschietende financieel-economische kennis van ambtenaren. We doen dat niet. We beperken ons tot de drie reeds door mij genoemde betrokkenen.

En dan noem ik in de eerste plaats onszelf, de fractie van de ChristenUnie. Wat wij ons met name aantrekken is het terechte oordeel van de onderzoekscommissie dat de staten te weinig doorvroegen, genoeg namen met antwoorden die niet gegeven werden, kortom zich met een kluitje in het riet hebben laten sturen. Dat zegt minstens net zoveel over degenen die zich hebben laten sturen als over degenen die het kluitje hebben gezonden. Mijn fractie heeft zich te timide opgesteld, te veel met een houding van "we krijgen toch geen antwoord, want als kleine fractie worden we niet voor vol aangezien". We merkten op hoe de fractie van GroenLinks, weliswaar groter dan de onze maar ook niet echt groot, dik-

wijls stevig in de hoek werd gezet als er wél werd doorgevraagd, waarbij ik in het midden laat of de wijze waarop GroenLinks dit deed wel altijd de schoonheidsprijs verdiende.

Ook speelde een rol dat wij er altijd van zijn uitgegaan dat de ons per beleidsbrief verstrekte informatie voldoende was voor een goed oordeel. En dat moet ook wel. Immers, het statenlidmaatschap moet door ons – en nu spreek ik weer over mijn fractie – worden ingevuld naast een nagenoeg volledige werkkring. Het ontbrak ons gewoon aan tijd en menskracht om ook zelf nog eens uitgebreid onderzoek te gaan doen. Dat is allemaal iets gemakkelijker als er negentien fractieleden zijn. Mijnheer de voorzitter. Deze grondhouding van bescheidenheid, die in persoonlijke relaties wellicht een schoonheidsprijs verdient, past niet in de politiek als het gaat om een onderwerp waar een groot maatschappelijk belang mee gemoeid is, alleen al omdat er heel veel publiek geld in omgaat. Wij rekenen ons dat zelf aan. Het is gemakkelijk om een oordeel te vellen over anderen, daarom beginnen we bij onszelf.

Ik voeg hieraan nog een opmerking toe, niet om onszelf vrij te pleiten maar wel omdat we dat ook voor de toekomst een belangrijk punt vinden. Het gaat om de wijze waarop de fracties door het college zijn geïnformeerd en dan gebruik ik helemaal geen termen als "onjuist", "te laat" of "onvolledig". Mijn fractie, daarin ondersteund door andere fracties, is van oordeel dat het college wat betreft de actuele informatieverstrekking in een aantal opzichten te laconiek is, zich te weinig bewust van het feit dat statenleden, zeker als hun partij niet in het college vertegenwoordigd is, een toch behoorlijke informatieachterstand hebben. De leeskamer is wat ons betreft, bijvoorbeeld als het gaat om het NNBT-dossier, RTV Drenthe of Groningen Airport Eelde (GAE), een wat al te gemakkelijke optie. Alsof statenleden, en zeker die van de kleine fracties, altijd in de gelegenheid zijn om tijdens kantooruren naar Assen te rijden en het dossier in te zien!

Wij willen op dit punt samen met de fracties van het CDA, D66 en GroenLinks een motie indienen.

Motie D

*Provinciale staten van Drenthe, in vergadering
bijeen op 17 december 2003;*

overwegende dat:

1. de informatievoorziening van PS van essentieel belang is voor het vervullen van de kerntaken van PS, te weten het creëren en formuleren van kaderstellend beleid en het controleren van de nadere invulling en uitvoering van dat beleid door GS;
2. GS wettelijk verplicht is om PS adequaat, volledig en tijdig te informeren over al die zaken die aan PS ter behandeling worden aangeboden en waarover PS een oordeel moeten vellen;

constateren dat:

de informatievoorziening door GS, voor wat betreft de gang van zaken rond het NNBT (en ook de aandelenoverdracht van GAE en de 6^e begrotingswijziging 2003) niet in alle opzichten aan de eisen, genoemd onder overwegende, tweede lid, heeft voldaan;

dragen het college van GS op:

1. om met betrekking tot de door PS te behandelen onderwerpen alle daarop betrekking hebbende informatie:
 - adequaat, dat wil zeggen in de met het oog op de tijdigheid en volledigheid meest efficiënte en effectieve vorm (koerier, SIS, e-mail);
 - tijdig, dat wil zeggen voor de fractievergaderingen voorafgaande aan de commissievergadering, waarop de desbetreffende onderwerpen zijn geagendeerd;
 - volledig aan PS ter beschikking te stellen;
2. om alle voor de besluitvorming relevante zaken op te nemen in de beleidsbrief;
3. om bij die onderwerpen waarvan GS redelijkerwijs kan verwachten dat ook de eventuele bijlagen daarbij voor de besluitvorming van PS van essentieel belang zijn (zoals financiële rapportage, accountantsrapporten, kwartaalrapportages en businessplanen) deze bijlagen ongevraagd aan de leden van PS toe te sturen;
4. om in gevallen dat twijfel bestaat over de noodzaak om uitgebreide bijlagen aan alle leden van PS toe te zenden, in overleg met de fractievoorzitters, de toezending te beperken tot de fractievoorzitters c.q. de fractiewoordvoerders en voor de overige leden

van PS deze bijlagen ter inzage te leggen in de leeskamer;

5. om slechts die documenten in de leeskamer ter inzage te leggen indien deze voor de besluitvorming niet van directe betekenis zijn en deze documenten slechts op uitdrukkelijk verzoek van een of meer leden van PS alsnog aan deze leden ter beschikking te stellen (per koerier of e-mail);

en gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat de motie voldoende is ondersteund en daarom bij de beraadslaging kan worden betrokken.

De heer DOHLE: Voorzitter. Ik wil nog even terugkomen op de zin van de heer Baas dat het hem er niet om gaat of de informatie van het college onjuist of onvolledig was. Neemt de heer Baas dan afstand van motie B, die hij heeft ondertekend en waarin de gedeputeerde wordt verweten de staten wel onjuist en onvolledig te hebben geïnformeerd?

De heer BAAS: Ik ben nog helemaal niet toe aan dat deel van mijn betoog; de heer Dohle zal nog even moeten wachten.

De heer DOHLE: O, er komt dus nog een deel 2. Pardon.

De heer BAAS: De motie is ik zojuist indiende had alleen nog maar betrekking op de informatieverstrekking. Op dat punt kunnen wij voor de toekomst iets leren en dat was toch een van de doelstellingen van het onderzoeksrapport.

Voorzitter. Wat voor mijn partij geldt, geldt ook voor de staten als geheel. Ook zij hebben zich te gemakkelijk laten afschepen. Als er in een dossier bij herhaling zaken niet kloppen, als rapporten elkaar tegenspreken en verontrustende verhalen opklinken uit de sector, dan moeten toch alle seinen op rood gaan. Toch hebben de staten, ook de grote fracties, zich heel gemakkelijk laten afschepen met geruststellende woorden. Wellicht speelde daarbij een rol dat zij collegepartijen waren en er toen, in die tijd, wel over dualisme werd nagedacht, maar ook niet meer dan dat. Het uit de wind houden van het college kan bij de opstelling van de grote fracties een rol hebben gespeeld. Maar gelukkig is op dit punt de situatie vandaag

anders. Ook collegepartijen hebben voluit de mogelijkheid om fundamentele kritiek op het college te hebben en te uiten en zo nodig de ver-trouwenskwestie te stellen. Kortom, de staten zijn voor wat betreft het dossier-NNBT te passief gebleven, hebben te gemakkelijk de geruststel-lende woorden geslikt.

Ik kom ten slotte op de rol van het college en wat dit dossier betreft tot de in die periode verant-woordelijk gedeputeerde, de heer Dijks.

Mijn fractie is van oordeel dat de gedeputeerde, toen nog in deeltijd werkend, als het om het NNBT ging zich grote inspanningen getroost heeft om het NNBT tot een succes te maken. Op zijn inzet en ijver valt niets aan te merken. Maar, voorzitter, inzet en ijver zijn niet genoeg. Want inzet is niet hetzelfde als inzicht en ijver is niet hetzelfde als effectiviteit. En aan inzicht en effectiviteit heeft het vaak

ontbroken. Dat geldt de informatievoorziening naar de staten, die weliswaar onbedoeld niet altijd volledig en op tijd was, dat geldt de communicatie naar het NNBT-bestuur, die te afstandelijk, te passief en wat ons betreft ook te welwillend was, dat geldt zijn vaardigheid om te opereren met uiteenlopende en moeilijke financiële documen-ten, waarbij hij de indruk wekte de materie niet altijd geheel te beheersen en dat geldt zijn inschatting van de situatie die dikwijls te optimis-tisch was en waarbij het te vaak ontbrak aan reali-teitszin. Mede daardoor zijn de staten enkele malen op het verkeerde been gezet.

Voorzitter. Bij het NNBT was crisismanagement noodzakelijk. Waar het gaat om zulke grote belangen, waar het gaat om miljoenen euro's gemeenschapsgeld, daar had de gedeputeerde er bovenop moeten zitten, desnoods de bemoeial moeten zijn, het bestuur een draai om de oren moeten geven, met de vuist op tafel moeten slaan, zijn ambtelijke ondersteuning moeten versterken met financiële deskundigheid, voortvarend een voor de klus gekwalificeerde interim-manager moeten regelen. Te veel is deze gedeputeerde ervan uitgegaan dat de kapitein als het schip in zwaar weer is terechtgekomen, niet op de brug hoeft te staan, maar in zijn hut met noeste ijver zijn logboek kan bijwerken. Kortom, de gedepu-teerde voerde te weinig de regie. Het ontbrak hem aan overzicht en inzicht en dat leidde tot een lang volgehouden, verkeerde, te optimistische inschat-ting van de ernst van de situatie en wij hebben in

de brief van het college, helaas, die erkenning heel node gemist.

Mijn fractie is nu rijp beraad en zeker niet met vreugde tot de conclusie gekomen dat de toenma-lige verantwoordelijk gedeputeerde zijn verant-woordelijkheid onvoldoende heeft genomen en kan daaraan niet anders dan de gevolgtrekking verbinden dat hij ons vertrouwen niet meer heeft. Wij hebben daarom de op dit punt ingediende motie mede ondertekend.

De heer DOHLE: Voorzitter. De heer Baas spreekt over het inzicht en de effectiviteit van het optre-den. De heer Baas weet net als ik dat het NNBT een samenwerking was van drie provincies. Betreft zijn diskwalificatie van de portefeuillehou-der dan ook de portefeuillehouders van Fryslân en Groningen?

De heer BAAS: Ja, zo kan het wel gezien worden. Maar over de portefeuillehouders in Fryslân en Groningen heb ik natuurlijk niet zo gek veel te zeggen.

De heer DOHLE: Dat opent weer allerlei mogelijk-heden om te vragen waarop de heer Baas zijn mening baseert. Maar dat doe ik straks wel.

De heer VEENSTRA: De heer Baas zegt dat er crisismanagement had moeten zijn, dat de bestuurder er bovenop had moeten zitten en met de vuist op tafel had moeten slaan. Hebben die uitspraken een relatie met de uitspraak in de motie B dat de staten onjuist zijn geïnformeerd?

De heer BAAS: Ik kan mij wel voorstellen dat de heer Veenstra zo over het woord "onjuist" valt. Wij hebben de motie ondertekend op grond van het-geen ik zojuist namens mijn partij naar voren heb gebracht. Het woord "onjuist" staat in de motie, maar dat woord heb ik er niet ingezet. Ik heb ook niet nagegaan of het wel of niet precies klopt. Ik moet wel zeggen dat er dingen onjuist zijn gezegd en dat was dan niet omdat de gedeputeerde stond te liegen, maar omdat er onjuiste informatie bij de gedeputeerde terecht kwam en die onjuiste infor-matie vervolgens naar de staten ging.

De heer VEENSTRA: De heer Baas heeft dus de meeste zware passage van de motie niet gecon-troleerd.

De heer BAAS: Het is de inschatting van de heer Veenstra dat dit de meest zware passage is, onze inschatting is een andere. Het woord "onjuist" heeft in mijn beleving te maken met het feit dat de gedeputeerde te gemakkelijk heeft aangenomen dat de informatie die bij het NNBT vandaan kwam juist was, waardoor er een te optimistische visie op tafel kwam. Dat was de teneur van het hele NNBT-dossier.

De heer VEENSTRA: Maar in de motie staan de woorden "op een enkel moment onjuist".

De heer BAAS: Ik weet dat de heer Veenstra over dat woordgebruik valt, dat heb ik inmiddels wel geconstateerd.

De heer ENGELS: Mijnheer de voorzitter. Wij hebben vandaag inderdaad een heel belangrijk debat en wat mijn fractie betreft zijn daarvoor twee redenen. Het gaat om een bepalend ijkpunt voor de positie van onze staten als controlerend orgaan en daarbij zijn de betekenis en de werking van de politieke verantwoordelijkheid wezenlijk. In de tweede plaats is het een belangrijk debat omdat naar onze inschatting de uitkomst van dit debat bepalend zal zijn voor de vernieuwing van de politieke cultuur, een vernieuwing waarmee wij druk doende zijn. Vallen de staten terug op een functioneren onder het beslag van coalitiebelangen of zetten zij een volgende stap naar zelfstandigheid en zelfbewustzijn?

Voorzitter. De belangrijkste invalshoek voor de discussie van vandaag is het rapport van de onderzoekscommissie. De belangrijkste vraag is welke politieke conclusies aan de uitkomsten kunnen of moeten worden verbonden. De fractie van D66 richt zich daarbij primair op de rol en het functioneren van het college, meer in het bijzonder op de positie van de eerstverantwoordelijke gedeputeerde de heer Dijks.

Het rapport bevat een aantal wezenlijke conclusies die de politieke verantwoordelijkheid van de gedeputeerde raken en die conclusies richten zich op de informatievoorziening richting de staten en op het bestuurlijk handelen van de gedeputeerde.

Wat de informatievoorziening betreft laten de relevante passages op de pagina's 26, 29, 37 en 66 - ik heb ze ook op 3 december uitvoerig genoemd - geen enkele ruimte voor misverstanden. Op een aantal voor de oordeels- en besluit-

vorming van de staten relevante momenten was belangrijke informatie niet beschikbaar en op de desbetreffende pagina's worden daaraan kwalificaties verbonden als "niet terecht", "niet verdedigbaar" of "had doorgestuurd moeten worden". In het concluderende hoofdstuk 7 wordt vastgesteld dat objectief gezien PS niet altijd en niet altijd alle informatie hebben gehad, dat feitelijke informatie wel eerder beschikbaar was, dat die informatie ook op elk moment tot andere inzichten had kunnen leiden en dat de wel beschikbaar gestelde informatie rommelig werd aangeleverd.

Voorzitter. Cruciaal is de wijze waarop de gedeputeerde in de commissievergadering van november (RIM) en december (PS) 2002 reageert op de vragen en conclusies van D66 over de informatieplicht. De gedeputeerde stelt zich op het standpunt dat hij de staten pas wil informeren als er over een zaak geen misverstand meer bestaat. Het is naar zijn opvatting niet doenlijk de staten telkens te informeren als er ergens alarmsignalen opklinken. Wie deze uitspraak plaatst in de context van de hiervoor genoemde passages uit het rapport, kan zich iets voorstellen bij de conclusies die mijn fractie in december 2002 reeds trok. Wij hebben toen vastgesteld dat de gedeputeerde zijn politieke verantwoordelijkheid te beperkt heeft opgevat en ingevuld. De politieke verantwoordelijkheid en de wettelijke informatieplicht richten zich immers niet alleen op het geven van informatie die expliciet wordt gevraagd of het verstrekken van informatie aan het eind van een proces, het college en de leden daarvan zijn gehouden de staten ongevraagd, actief en tijdig te informeren over alles wat voor de besluitvorming van belang kan zijn. Het net zolang wachten totdat over alle daarbij betrokken onderdelen absolute duidelijkheid bestaat, is dus in strijd met de betekenis van de politieke verantwoordelijkheid.

Er dreigt in dit verband een belangrijk misverstand te ontstaan over een in de inleiding van het rapport opgenomen passage over de informatievoorziening. "De kern van de conclusies van de onderzoekscommissie wordt gevormd door de constatering dat (...) er over het algemeen tijdig voldoende informatie beschikbaar was en/of had kunnen zijn, maar dat die informatie op diverse momenten juist heel goed tot andere inzichten had kunnen leiden."

De onderzoekscommissie heeft op 3 december een naar mijn oordeel heldere uitleg gegeven over de betekenis van deze zinsnede.

Ten eerste: het gaat om een samenvattende formulering van de in hoofdstuk 6, dat handelt over de antwoorden op de gestelde onderzoeksvragen, weergegeven constatering dat er gedurende de onderzoeksperiode weinig feiten waren die niet bij het college en/of de staten bekend waren of bekend mochten worden verondersteld en tot andere inzichten hadden moeten leiden. Met de zin op pagina 6 kunnen het rapport en de vraag naar de invulling van de antwoord- en informatieplicht met andere woorden niet worden afgedaan. Met de onderzoekscommissie kon op 3 december worden vastgesteld dat de bevindingen over de informatievoorziening in het inhoudelijke gedeelte van het rapport en in de conclusies van het rapport, zoals hiervoor door mij weergegeven, helder zijn. De aldaar gehanteerde diskwalificaties illustreren de beperktheid van onderzoeksvraag 2, daarmee de beperktheid van het antwoord hierop en uiteindelijk dus ook de beperktheid van de samenvattende zin in de inleiding.

Ten tweede: op 3 december is door de onderzoekscommissie glashelder aangegeven dat de term "in het algemeen" slechts tot uitdrukking brengt dat er geen sprake is geweest van structurele informatieproblemen. Maar dat betekent dus niet dat de op onderdelen en op bepaalde momenten aanwijsbare, niet-terechte en niet-verdedigbare gebreken in de informatievoorziening niet of niet meer van betekenis zouden zijn. Wie het rapport goed leest, moet vaststellen dat deze gebreken juist essentieel zijn. En daarmee ontvalt elke redelijke en zakelijke grondslag aan betogen die juist deze zin aangrijpen om de staten, het college en de gedeputeerde op voorhand van elke mogelijke blaam te zuiveren. Naar te verwachten was, hebben de fractie van de VVD en het college deze zin van zijn context ontdaan en vervolgens tot crux van het rapport verheven, wat D66 betreft een even ouderwetse als doorzichtige strategie.

De heer DOHLE: Voorzitter. Op pagina 24 van het ongecorrigeerde verslag van 3 december antwoordt de heer Beerda op een vraag van de heer Baas dat de onderzoekscommissie geen enkele aanwijzing heeft gevonden dat informatie soms bewust niet is doorgesluisd. Dat is dus een andere context, maar heeft wel dezelfde betekenis als die welke wij aan de zojuist door de heer Engels aangehaalde zin hebben gehecht. Er zijn dus echt wel meer momenten in de verslaglegging en de pre-

sentatie daarvan aan te wijzen die onze visie onderstrepen.

Wat mij nog meer stoort dan het feit dat de heer Engels dingen anders interpreteert dan wij doen, is dat hij de gedachte naar voren brengt dat wanneer wij het niet met hem en zijn nieuwe vrienden eens zijn, wij oude politiek bedrijven en aan het lijntje lopen, kortom dat wij dan als mens eigenlijk geen dubbeltje meer waard zijn. Dat onze integriteit in het geding wordt gebracht, vind ik buitengewoon vervelend en het toontje bevalt mij ook niet.

De heer ENGELS: Over de toonzetting kunnen wij het wel eens zijn. Ik was van plan de heer Dohle een serieus antwoord te geven, maar zijn laatste twee zinnen doen mij daarvan afzien. Ik wens niet op deze manier te discussiëren, dat hebben wij onderling ook nooit gedaan en ik ben daar dan ook buitengewoon verbaasd over. Het lijkt mij beter nu door te gaan met mijn betoog want anders verlies ik mijn humeur.

De heer VEENSTRA: Maar er worden toch gewoon een paar vragen gesteld en dan is het toch goed dat die beantwoord worden?

De heer ENGELS: Maar als de toon daarvan mij niet bevalt, ben ik heel gauw klaar. Ik heb graag dat de heer Dohle daar eerst op reageert en daarna kunnen wij dan wel tot een goede uitwisseling van gedachten komen. Het is mijn goed recht om, wanneer hier over integriteit wordt gesproken en de suggestie wordt gewekt dat ik de integriteit van de fractie van de VVD of van de heer Dohle in twijfel heb getrokken, zo te reageren. Ik wens die suggestie hier helemaal niet te hebben. De heer Dohle moet die suggestie eerst terugnemen alvorens wij weer kunnen praten. Doet hij dat niet dan ben ik nu klaar, zo helder ligt het.

De heer BAAS: Ik vind ook dat de laatste zin van de interruptie van de heer Dohle geen pas geeft. De heer Dohle spreekt over een "toontje", maar ik wijs erop dat de heer Engels altijd zo spreekt en dat ik in die toon niets bijzonders heb gehoord. Ik kan met die toon uitstekend leven. Met zijn laatste zin ontkrachtte de heer Dohle zijn inhoudelijke vragen.

De heer DOHLE: Als het gaat om het "toontje" dan bedoel ik de toon en ik maak mijn excuus voor het badinerende "tje" in het verkleinwoord. Dat laat

onverlet dat de suggestie die wordt gewekt dat als wij het niet met de heer Engels eens zijn, wij oude politiek bedrijven en aan het lijntje van GS blijven lopen en geen recht doen aan de inzet van ten minste de leden van mijn fractie. Dan praten wij over de integriteit.

De heer ENGELS: Het laatste ben ik niet met de heer Dohle eens. Ik heb het woord niet gebruikt en de suggestie niet gewekt. Ik heb ook niet gesproken over "aan het lijntje lopen" - dat komt nog wel maar dat heb ik nu nog niet gezegd – ik heb gezegd dat het een ouderwetse strategie is die de VVD volgt en die uitspraak heb ik gekoppeld aan het feit dat de heer Dohle de door mij geciteerde samenvattende zin uit de inleiding van het rapport als crux heeft gebruikt. Dat heeft de heer Dohle gedaan en daar mag ik en daar mag mijn fractie een opvatting over hebben. De heer Dohle heeft het recht het daarmee niet eens te zijn, maar dat heeft met toontjes en met integriteit niets te maken. Ik zou het buitengewoon op prijs stellen wanneer dat element op dit moment nog niet in de discussie werd ingebracht. Ik stel vast dat de heer Dohle het met mijn waarneming niet eens is en daar kan ik inkomen. Het zal nog wel vaker voorkomen.

Ik probeer nu toch te komen tot het tweede element, namelijk de beoordeling van het politiek en bestuurlijk handelen van de gedeputeerde. Het rapport bevat een aantal behoorlijk negatieve kwalificaties over de wijze waarop het college en met name de gedeputeerde inhoudelijk met de NNBT-problematiek is omgegaan. Kernwoorden op dit punt zijn "passiviteit" (pagina's 23 en 52), "naïeviteit en onderschatting" (pagina 36), het "coûte que coûte doorkoersen met het NNBT" (pagina's 65 en 68), "geen snelle ingrepen op de juiste plaatsen" (pagina 67), het "op afstand opereren maar wel externen erop afsturen" (pagina 69) en het "om politieke redenen steeds de vlucht naar voren maken" (pagina 69).

De onderzoekscommissie heeft er om begrijpelijke redenen van afgezien op dit punt in het licht van de politieke verantwoordelijkheid een expliciet oordeel te vellen. Wie de verschillende diskwalificaties echter op zich in laat werken en zich daarbij bewust is van de inhoudelijke context van het dossier, kan niet tot een andere conclusie komen dan dat de gedeputeerde, vanuit de verantwoordelijkheid die hij als portefeuillehouder had, zowel bestuurlijk als politiek onvoldoende heeft gefunc-

tionneerd. Ik herinner in dit verband nog eens aan mijn woorden in de statenvergadering van december 2002. "De benadering van de gedeputeerde is er een van bestuurlijke onzekerheid, angst en misschien ook een gebrek aan politiek inzicht." Gezegd kan worden dat de gedeputeerde onvermoeibaar heeft meegewerkt aan vooral de laatste typering. In een interview met het Dagblad van het Noorden, daags nadat het rapport uitkwam, komen twee significante uitspraken voor. De eerste is: "Van de grote fracties kreeg ik voortdurend complimenten, ik heb geen signalen gehad dat ik de dingen niet goed deed." Ik vrees dat de gedeputeerde ziende blind en horende doof was. Deze benadering onderstreept de politieke naïeviteit en het gebrek aan bestuurlijke kwaliteiten die deze gedeputeerde vanaf het begin van zijn lidmaatschap van het college kenmerken. Ik moest onwillekeurig denken aan het lied met de titel "Politiek" van Bram Vermeulen, waarin ongeveer de volgende regels voorkomen - ik zal het de staten niet aandoen te gaan zingen, ik zal ze voorlezen - "Als ik niet kijk, heb ik niets gezien en als ik niet luister, heb ik niets gehoord. Kunnen ze mij niks maken. Politiek, politiek, ik hoor niets en ik zie niets."

Voorzitter. De tweede significante uitspraak in het Dagblad van het Noorden was: "Het is ontluisterend hoe er politiek op de man wordt gespeeld." Ook deze gedachtegang is tekenend voor de waarneming dat deze gedeputeerde van het politieke en bestuurlijke bedrijf niets begrijpt. Het was onder de politieke regie van deze gedeputeerde dat er toch steeds opnieuw geld in het NNBT moest worden gepompt en het was deze gedeputeerde die in de commissievergadering van 2002 zei tevreden te zijn over de projecten van het NNBT, maar dat het feit dat er te veel geld was uitgegeven, een ander probleem was. Als, zoals het college in zijn reactie op het rapport in de brief van 9 december zegt, er na de zomer van 2002 juist wel twijfel was of er voldoende werd gehoord, is het toch onbegrijpelijk dat er uiteindelijk een voorstel voor nieuwe injecties en saneringen is gedaan? Mijn fractie blijft erbij dat iedereen die in de politiek een beetje bij de les is op zijn vingers na kon tellen en aan zijn water kon voelen dat er iets niet goed zat. En wanneer de zaken dan inderdaad niet goed uitpakken, moet een politicus ook bestuurlijk een kerel zijn en de verantwoordelijkheid voor mislukt beleid nemen.

In goed Nederlands betekent dat "de eer aan zichzelf houden".

De heer VEENSTRA: Wat bedoelt de heer Engels wanneer hij zegt dat iedereen het gevoel had dat er iets niet goed zat? Bedoelt hij dan de staten eind 2002?

De heer ENGELS: Ja, anders zouden wij toen ook geen discussie hebben gevoerd.

De heer VEENSTRA: Dat is helder, want een halfjaar later is besloten tot het laten maken van dit rapport. De staten hadden dus het gevoel dat er iets niet goed zat, maar de gedeputeerde is er op dat moment wel mee weggekomen.

De heer ENGELS: Het gaat iets breder dan dat. In de aanloop naar de vergadering van december 2002 heeft het college voorstellen gedaan en tijdens de discussie werd duidelijk dat het college intern met de andere colleges en met het NNBT in gesprek was en dat er in ieder geval duidelijke signalen waren dat zaken niet goed liepen.

De heer VEENSTRA: En die signalen had de heer Engels ook?

De heer ENGELS: Ja, dat kan de heer Veenstra ook nalezen in de verslagen van de commissie en de statenvergadering. Ik kom daar straks overigens nog wel even op terug. Mijn fractie was overigens niet de enige, er waren ook anderen en het college wist zelf ook wel dat er iets niet goed was. Maar als het college in een dergelijke situatie toch besluit om de staten het voorstel voor een nieuwe injectie en saneringen voor te leggen en wanneer dan achteraf blijkt dat dit niet goed heeft uitgepakt, dan moet het zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid nemen, dat is de opvatting van mijn fractie.

De heer DOHLE: De heer Engels zegt dat zijn fractie in december 2002 niet de enige was en dat heb ik ook kunnen constateren, maar samen met de fracties van GroenLinks en de Drentse Ouderenpartij was er sprake van een zodanige verhouding dat het college met recht kon zeggen dat de ruime meerderheid van de staten het met de koers eens waren. Of bestrijdt de heer Engels dat ook?

De heer ENGELS: Nee, dat bestrijd ik zeker niet en ik kom daar straks nog op terug.

De heer VEENSTRA: Ik wil nog even ingaan op de bestuurlijke verantwoordelijkheid. De heer Engels focust op de situatie van eind 2002 en dan gaat het om de kwartaalrapportage en de brief?

De heer ENGELS: Sorry, maar dit volg ik even niet.

De heer VEENSTRA: Toen de heer Engels sprak over de bestuurlijke verantwoordelijkheid noemde hij de situatie van eind vorig jaar en de statenvergadering van december 2002. Het gaat dan dus over de kwartaalrapportage en de brief die niet meegestuurd zijn?

De heer ENGELS: Nee, dan heb ik het gewoon over het feit dat het college een voorstel aan de staten heeft gedaan - statenstuk 9 - en dus met het volle verstand heeft gezegd dat doorgegaan zou moeten worden met het NNBT. Ik spreek over het bestuurlijk handelen als een van de elementen van politieke verantwoordelijkheid en de stelling van mijn fractie is dat politieke verantwoordelijkheid impliceert dat wanneer de eerst verantwoordelijke een beleid voert en vervolgens blijkt dat het beleid niet goed uitpakt, er alle reden is om de politieke en bestuurlijke verantwoordelijkheid te nemen. Dat is wat ik heb gezegd toen het om dat onderdeel van de politieke verantwoordelijkheid ging.

De heer VEENSTRA: Maar ik hoor elke keer een andere uitleg van de motie. De heer Engels zegt nu dat wanneer beleid wordt ingezet en het niet goed uitpakt, dat een reden kan zijn om de politieke en bestuurlijke verantwoordelijkheid te nemen.

De heer ENGELS: Wij hebben toen in de statenvergadering aangegeven dat wij het voor de hand vonden liggen dat de gedeputeerde zijn verantwoordelijk zou nemen. Maar de gedeputeerde is toen met steun van de meerderheid van de staten een andere weg gegaan. Dat is een realiteit. Over de motie heb ik helemaal nog niet gesproken, ik ben nog bezig met de opbouw.

Voorzitter. Wat mij betreft gaat het bij dit alles om volstrekt zakelijke afwegingen en niet, zoals wel eens wordt gesuggereerd, om het uitgangspunt "barbertje moet hangen". Dat de gedeputeerde in

het interview waaruit ik net citeerde zichzelf in een slachtofferrol heeft gedrukt, is natuurlijk erg triest. Voorzitter. Niet alleen bij de gedeputeerde is ten aanzien van de politieke aansprakelijkheid voor het eigen handelen in de aanloop naar dit debat een misverstand ontstaan. Dit misverstand betreft de vaststelling dat voor de NNBT-deconfiture niet één schuldige aangewezen kan worden en dat niet één moment kan worden aangewezen waarop de gedeputeerde een beslissende fout heeft gemaakt.

De hieruit te trekken conclusie dat de gedeputeerde om die reden niets verweten kan worden, en er dus ook geen aanleiding is voor politiek ontslag, geeft blijk van een miskenning van de betekenis en reikwijdte van de politieke verantwoordelijkheid. Politieke verantwoordelijkheid is in wezen risicoaansprakelijkheid en geen schuldaansprakelijkheid.

De heer VEENSTRA: Dat is dus de interpretatie van de heer Engels, laten wij dat goed vaststellen. Net zoals het rapport voor verschillende interpretaties vatbaar is, is ook deze uitspraak van de heer Engels een interpretatie.

De heer ENGELS: Nee, dit is niet mijn interpretatie. Ik wil dat element er niet invlechten, maar ik kan een handvol literatuur noemen waarin dit is terug te vinden, objectief.

De heer VEENSTRA: Er is ongetwijfeld ook andere literatuur, maar als de heer Engels spreekt over schuld en risico is dat zijn interpretatie.

De heer ENGELS: Ik ga het nog even kort uitlegen. Ik bestrijd overigens de vaststelling van de heer Veenstra. Het gaat niet om een eigen interpretatie, ik geef hier een objectieve interpretatie. Bepalend voor het feit of een bestuurder persoonlijk iets aan te rekenen of te verwijten valt, is de vraag wie de eerste verantwoordelijkheid draagt en zo nodig ook behoort te nemen voor bepaald overheidshandelen en de gevolgen daarvan. En iedere bestuurder behoort dat te weten. En het is vanuit deze optiek dat mijn fractie de gedeputeerde zowel voor als na het verschijnen van het onderzoeksrapport gevraagd heeft nu eens zijn politieke verantwoordelijkheid in die zin te nemen. Voorzitter. Zelfs al was op de informatievoorziening niets aan te merken geweest en had de gedeputeerde niet passief, naïef, de problematiek

onderschattend, op afstand of met oogkleppen op gehandeld, dan nog was de vraag naar de politieke verantwoordelijkheid relevant geweest. De NNBT-affaire blijkt immers een groot debacle, waarmee miljoenen euro's gemeenschapsgeld verloren zijn gegaan.

Voorzitter. De fractie van D66 trekt ten aanzien van de politieke verantwoordelijkheid de conclusie dat de eerstverantwoordelijke gedeputeerde Dijks op een aantal momenten de staten bewust niet tijdig en niet volledig heeft geïnformeerd.

Vastgesteld is ook dat hij de staten op een enkel moment zelfs onjuist heeft geïnformeerd. Wij achten dit niet terecht en niet verdedigbaar. Onze tweede conclusie op dit punt is dat de gedeputeerde op bepaalde momenten en onderdelen politiek en bestuurlijk onvoldoende heeft gefunctioneerd.

Beide conclusies leiden tot de slotsom dat mijn fractie het politieke vertrouwen in de gedeputeerde thans formeel opzegt. Een en ander is terug te vinden in de motie die eerder is ingediend. En met dit oordeel markeert de fractie van D66 een lijn die vanaf het najaar van 2002 met een redelijke consistentie en consequentie is gevolgd. Die lijn is door de uitkomsten van het rapport alleen maar bevestigd.

Voorzitter. Het zal uit dit betoog tot dusverre duidelijk zijn geworden dat wij de rol van de staten in deze kwestie niet van wezenlijk belang achten voor de afweging van de politieke verantwoordelijkheid van de gedeputeerde en het oordeel over de ingediende motie van wantrouwen. Toch hebben wij daar vanuit een andere invalshoek nog wel het een en ander over op te merken.

Waar in het rapport kritisch wordt gesproken over de staten, moet dat allemaal in de sleutel worden gezet van de in de vorige statenperiode gepraktiseerde politieke meerderheidsstrategie van de drie toenmalige coalitiepartijen. Wie de analyses en conclusies uit het rapport goed leest, kan niet tot een andere conclusie komen. Een goed haar werk doende onderzoekscommissie kan ook niet anders dan gestuit zijn op een bestuurscultuur die volstrekt werd gedomineerd door een op het partijpolitieke monisme gebaseerde werkwijze. Waar mijn fractie in de statenvergadering van december 2002 nog twijfelde of het handelen van het college en de gedeputeerde in het NNBT-dossier nu een uiting was van politieke onzekerheid, angst en gebrek aan inzicht dan wel van arrogantie van de macht, moeten wij achteraf

erkennen – ook wij maken fouten – dat van beide sprake was. Ter illustratie wijs ik op het verslag van de Statencommissie RIM van november 2002. De VVD volgt de gedeputeerde kritiekloos in het blijven geloven in het NNBT en de PvdA snoert zelfs het CDA de kritische mond. Dat de voorkook- en afregelcultuur onverhuld wordt toegepast, blijkt uit het feit dat in de daaropvolgende statenvergadering over statenstuk 9 door de coalitiefracties niet eens het woord wordt gevoerd. En dan durft het college in zijn reactie met, naar ik aanneem, droge ogen te beweren dat het aanhoudende vertrouwen in het NNBT gesterkt werd door het feit dat de staten de collegevoorstellen steunden. Je gelooft dan toch bijna je ogen niet!

De heer VEENSTRA: Maar dat lag dan toch ook nadrukkelijk aan de staten. De heer Engels poetst dat nu een beetje weg, maar wij hebben toch wel als uitdrukkelijke conclusie uit het rapport gehaald dat de staten anders willen functioneren. De heer Engels noemt wel steeds het college, maar ook de staten moeten het boetekleed aantrekken.

De heer ENGELS: Ik denk dat dat element voldoende in mijn verhaal zit.

Voorzitter. Treurig is ook de slotconclusie van het college dat er ook achteraf gezien geen reden is voor de veronderstelling dat op enig moment anders gehandeld had moeten of kunnen worden. En van een werkelijk verbijsterende vorm van politiek autisme getuigt ten slotte de daarop volgende zinsnede dat het college zich daarbij gesterkt voelt door de overgrote meerderheid in de staten die de voorstellen steeds gesteund heeft. Hier past slechts een radeloos zwijgen.

De heer Bomhof had dus volkomen gelijk met zijn vaststelling op 3 december jl. dat de staten allerm minst hebben zitten slapen. De VVD en de PvdA hebben het college immers inderdaad steeds met overtuiging gevolgd en moesten bovendien over en weer twee zwakke gedeputeerden in de touwen houden.

De heer VEENSTRA: De heer Engels gaat nu terug naar situaties en geeft daar een oordeel over, maar volgens mij waren er in de vorige statenperiode drie collegepartijen. Wij hebben toch ook een oordeel gegeven over wat er toen is gebeurd? Wij hebben aangegeven dat wat toen is gebeurd aanleiding is om nu anders te gaan werken.

De heer ENGELS: Maar ik denk dat het goed is dat, voordat deze vergadering wordt gesloten, wij dit allemaal nog eens goed over het voetlicht brengen. De andere fracties kunnen daar dan rekening mee houden bij het vormen van een oordeel over de motie.

Het CDA werd vakkundig meegetrokken in het politieke moeras en dan helpt geen doorvragen meer.

De heer VEENSTRA: Heeft de heer Engels deze bewoordingen eind vorig jaar ook gebruikt?

De heer ENGELS: De meeste wel. Ook toen werd er vanuit bepaalde fracties wat onthutst gereageerd.

Voorzitter. Met dit alles wil gezegd zijn dat geen enkele fractie – en nu komt het punt – zich kan verschuilen achter het rapport als het gaat om de op tafel gelegde politieke consequentie voor de gedeputeerde. En het in de strijd gooien van kreten als "de staten hebben boter op hun hoofd" is slechts bedoeld om de aandacht af te leiden van waar het werkelijk om draait. Eigen falen kan geen aanmoediging zijn om door te gaan op het slechte pad. Ook, of misschien wel juist de coalitiefracties zijn gehouden een objectief oordeel te geven over de gevolgen van de diskwalificaties in het rapport voor de politieke verantwoordelijkheid van de gedeputeerde.

Voorzitter. Vandaag kan een belangrijke conclusie worden getrokken over de slaagkans van een daadwerkelijke vernieuwing van de bestuurlijke en politieke cultuur in dualistisch perspectief. En bepalend daarvoor zal zijn – zo ziet mijn fractie dat in ieder geval – of de coalitie de gedeputeerde nog langer de hand boven het politieke hoofd wil houden. Besluiten de fracties van PvdA en VVD daartoe, dan betekent dat in onze ogen een enorme terugval in het proces.

De heer VEENSTRA: Nu gaat het dus om een eigen interpretatie van de heer Engels. Hij verbindt vernieuwend werken in de toekomst aan de motie die hij heeft mede-ondertekend. Laat duidelijk zijn dat wij vernieuwend werken, het op een andere manier met de staten en het college omgaan veel breder zien. De heer Engels brengt het nu alsof het een absolute waarheid is wat hij zegt, maar het is zijn interpretatie.

De heer ENGELS: Voorzitter. Ik heb de laatste halve minuut tweemaal gezegd dat het om het oordeel van mijn fractie gaat. Ik zou hopen dat de heer Veenstra het met mij eens was, maar dat moet nog blijken. Ik maak nadrukkelijk onderscheid tussen iets waarvan ik denk dat het objectief vastgesteld kan worden en het oordeel van mijn fractie. De heer Veenstra kan mij allerlei verwijten maken, maar op dit punt is een verwijt niet juist.

De heer VEENSTRA: Maar ik vond het toch goed om deze invalshoek even toe te voegen.

De heer ENGELS: Ik stel de activiteiten van de heer Veenstra bijzonder op prijs, laat daar geen misverstand over bestaan.

De heer VEENSTRA: Misschien is dat ook iets van vernieuwend werken en naar de toekomst kijken.

De heer ENGELS: De heer Veenstra zal worden bediend, hij hoeft zich niet ongerust te maken. Voorzitter. Ik ben bang – en ik hoop de heer Veenstra straks ook – dat de oude scheidslijnen opnieuw worden getrokken en dat de oude cultuur opnieuw zal worden bevestigd. De voortekenen zijn niet gunstig. Het college is in een defensieve en naar ons oordeel ongeloofwaardige kramp geschoten. De VVD en ook de PvdA putten zich uit in het benadrukken van aspecten die de gedeputeerde juist buiten de politieke gevarenzone moeten houden. Veel rook- en mistgordijnen worden opgetrokken, veel as wordt uitgestrooid over de hoofden van de statenleden en het NNBT en de oppositie wordt verweten te snel op de variant pek en veren af te koersen.

De heer VEENSTRA: Heeft de heer Engels dit allemaal opgeschreven nadat hij onze vragen had gehoord of daarvoor?

De heer ENGELS: Daar kom ik nu op, want ik heb er nu bijgeschreven – en ik heb nog overwogen het door te strepen, maar ik zag daartoe geen aanleiding – dat wij vandaag zelfs mogen beleven dat een vanwege zijn beschamende karakter bijna vergeten oude monistische koe van stal is gehaald: bij een goed antwoord van het college op onze kritische vragen gaan wij akkoord.

Mag ik het zo zeggen want dan wordt duidelijk wat ik bedoel. Ik heb nog nooit meegemaakt – hoewel, ik ben ook nog niet zolang statenlid – dat het goede antwoord niet is gekomen.

Als leden van D66 blijven wij tot het laatst onze hoop vestigen op een door redelijkheid, kwaliteit, politieke moed en misschien ook eergevoel geïnspireerd eindoordeel. Ik vraag daarom elk individueel lid van de fractie van de VVD en vooral de PvdA nog eens goed de gevolgen van het handhaven van deze gedeputeerde te overwegen. Ik doe dat bewust in eerste termijn, anders hoeft het niet meer.

Naar ons oordeel zal de uitkomst monistisch worden uitgelegd, niet alleen door mijn fractie. Onder een dominante monistische politieke cultuur is het minder eenvoudig krachtige stappen te zetten naar een eindverantwoordelijke staten. En de voor de controlerende rol van de staten noodzakelijke sanctie van de politieke verantwoordelijkheid moet niet op voorhand in de ijskast worden gezet. De kwaliteit van het provinciaal bestuur – het is nog nauwelijks genoemd, maar uiteindelijk gaat het daar wel om, zo leert het NNBT-verhaal – is daar ook niet mee gediend. De aanbevelingen van de onderzoekscommissie kunnen wij dan wel meteen weggooien. De fracties sanctioneren het optreden van een gedeputeerde die niet in de NNBT-kwestie maar in het algemeen zwak functioneert. Dat was in de vorige statenperiode zo toen hij zichtbaar uit de wind werd gehouden en dat is ook nu het geval.

De heer VEENSTRA: En ook dit is de eigen interpretatie van de heer Engels.

De heer ENGELS: Maar ik heb het geruststellen-de gevoel in deze observatie niet alleen te staan. Ik kan mij voorstellen dat dit bij de heer Veenstra allemaal wat vreemd overkomt omdat hij er niet bij was, maar ik durf de stelling wel aan dat dit een vrij breed gedragen opvatting is.

De staten kunnen zich afvragen of het verstandig is geweest – en wij hebben daar een oordeel over, ik zeg het er nu maar even bij – dat deze gedeputeerde opnieuw in het college is gekomen. De staten kunnen zich ook afvragen of hem de portefeuille Recreatie en toerisme echt niet alleen opnieuw is toevertrouwd vanwege de eenheid in het economische beleid. De staten zouden zich ook kunnen afvragen hoe het komt dat het optreden van deze gedeputeerde in de staten en in de

commissies tot dusver veel onduidelijkheid en irritatie oproept en dan gaat het met name om de portefeuille Financiën. Vragen worden niet begrepen, onjuist beantwoord of gewaardeerd met betogen die er niet toe doen en slechts na heel veel soebatten wordt soms extra informatie toegezegd.

Een volstrekt dieptepunt was natuurlijk het overnemen door gedeputeerde Swierstra tijdens de begrotingsvergadering van de verdediging van het collegebeleid.

En ook dit is allemaal niet goed voor de kwaliteit en het imago van het provinciaal bestuur. En in de vorige periode hebben wij gezien wat de gevolgen zijn van niet goed functionerende gedeputeerden. Het betekent een onnodige aanslag op de slagvaardigheid van beleid en extra kosten voor beleidsvoorbereiding.

En ten slotte zouden de staten zich kunnen afvragen welk belang er nu eigenlijk gediend is met het handhaven van een voor de rest van de statenperiode zwaar beschadigde en blijvend zwak functionerende gedeputeerde. Het zou toch een aanslag betekenen op het aanzien van het college, op het aanzien van de VVD en de PvdA en de coalitie als geheel, en vooral van de gedeputeerde zelf. En iedereen die een beetje in de politiek thuis is, kent toch de termen "aangeschoten wild" of "deerniswekkende figuur".

Voorzitter. Ik vat samen. De staten kunnen vandaag statenbreed een signaal afgeven, een signaal dat duidelijk maakt dat in Drenthe ernst wordt gemaakt met de vernieuwing van de politieke cultuur, dat in Drenthe de controlerende rol van de staten serieus wordt ingevuld en zo nodig ook wordt gesanctioneerd door politiek ontslag, dat de Drentse statenleden op een professionele manier omgaan met hun politieke verantwoordelijkheid en dat collegeleden niet tegen de klippen op hun baantje willen houden, dat wij met elkaar bereid zijn de consequenties te trekken uit politieke missers in plaats van alles met een mengeling van politieke macht en electorale angst af te dekken, kortom, wij kunnen het signaal afgeven dat de staten van Drenthe vandaag definitief politiek en bestuurlijk volwassen zijn geworden.

De heer DE HAAS: Mijnheer de voorzitter. Ik wil beginnen met een woord van respect voor de collega's die zitting hadden in de commissie-Beerda. Het spits afbijten in een zo zware

commissie is niet simpel en onze fractie is van mening dat er wel degelijk is gewerkt binnen de beperking die er toch lag. En er is zeker binnen de tijd gewerkt, want eigenlijk had de onderzoeksopdracht nog verder in de tijd terug kunnen gaan. Voorzitter. De OPD heeft geen behoefte aan een lange beschouwing, maar wel aan het uiten van een welgemeende dooddouner: zo'n afgang, nooit weer!

En hiermee ben ik meteen bij de conclusies.

Wij vinden het slecht te aanvaarden dat de helft van het aantal mensen dat voor het openbaar verhoor zijn opgeroepen, niet is verschenen. Wij zijn het grondig eens met de door de commissie op

pagina 75 neergeschreven suggestie om subsidieontvangende partijen te verplichten mee te werken aan eventuele onderzoeken achteraf. Wij zijn benieuwd of ook het college van GS deze mening is toegevoegd.

Wij kunnen de aanbevelingen die in het rapport staan, onderschrijven. Daar dient lering uit getrokken te worden.

De hamvraag is verder of de destijds verantwoordelijk gedeputeerde conclusies moet trekken uit de teloorgang van het NNBT. Wij kunnen de conclusie dat de staten de heer Dijks naar huis moeten sturen na kennisneming van de conclusies van het onderzoeksrapport niet op voorhand al trekken. Wij zouden het ons echter wel kunnen voorstellen wanneer de heer Dijks de politieke eer aan zichzelf hield en zijn functie zou neerleggen. Voorzitter. Wij wachten het verdere verloop van de discussie nog even af. Wij zijn ook benieuwd naar de antwoorden op de vragen van de fractie van de PvdA en wij spreken de wens uit dat dit soort van ongecontroleerde subsidietoestanden nooit weer zal voorkomen. Maar hoop en werkelijkheid zijn twee verschillende dingen. Wij moeten er niet aan denken dat er thans nog kleine NNBT's zijn.

De heer DE JONG: Mijnheer de voorzitter. Ik heb in de commissievergadering al aangegeven dat ik blij was geen statenlid te zijn geweest in de periode dat alles fout ging met het NNBT. De vraag is gerechtvaardigd of ik, ware ik statenlid, toen wel de juiste en kritische vragen zou hebben gesteld en daarvoor wellicht gehoor had kunnen vinden bij leden van vooral de grote fracties. Maar ook ik zou waarschijnlijk niet de juiste antwoorden hebben gekregen. Waarom eigenlijk niet? Waarschijnlijk

lijk niet omdat de leden van GS van de drie grote partijen toen ook nog lid waren van de staten. Immers, we leefden toen nog in het monistische tijdperk.

Toen ik de commissie-Beerda vroeg naar haar oordeel hierover, was het terechte antwoord: "Dat is een politieke vraag, dat zoek je op 17 december maar uit." Wel voegde de commissie hieraan direct toe dat het aantal kritische vragen inzake dit dossier destijds omgekeerd evenredig was aan de omvang van de fracties. Hadden dan vooral de drie grote fracties boter op het hoofd? Het lijkt er wel op.

Donderwolken komen slecht uit vlak voor de provinciale verkiezingen. De partijen willen dan rust in de tent houden en zij willen dan de donderwolken niet zichtbaar maken. Nogmaals, dit lijkt mij allemaal waarschijnlijk, want ik was er toen niet bij. Maar uiteindelijk ging alles zoals het gegaan is en het ging fout. Er is al veel over gezegd en geschreven en natuurlijk gaat het management van het NNBT ook niet vrij-uit. Maar ook over de start van het NNBT is nog wel het nodige te zeggen en waarschijnlijk hadden de staten het allemaal beter moeten controleren.

Maar, en ik zeg nadrukkelijk "maar", in mijn ogen is gedeputeerde Dijks nu zelf aan zet om aan te geven dat hij bij nader inzien gefaald heeft en dat het besturen en managen van dit dossier niet goed is gegaan. De heer Dijks was immers als bestuurder eindverantwoordelijk. Bij falend beleid mag een bestuurder in mijn ogen nooit zeggen dat wij het blijkbaar allemaal zo gewild en zo afgesproken hebben. Als het zo was, zouden wij continu allemaal verantwoordelijk zijn als er iets fout gaat. Mooie boel zou dat zijn. Dat kan natuurlijk niet. Een bestuurder zou dan altijd weg kunnen komen als iets niet helemaal lekker loopt. Wij weten allen hoe het gaat met informeren: het gebeurt op de manier die bevalt.

De gedeputeerde is op zijn post gekozen om ervoor te zorgen dat het allemaal wél goed gaat. Zo dient de democratie te werken en volgens goede VVD-traditie zou de gedeputeerde nu dan ook de eer aan zichzelf moeten houden. In de Tweede Kamer zijn er verschillende voorbeelden van geweest en ik vind dit een prima manier van optreden. Als er een vlekje op het blazoen ontstaat, opstappen. Dit zou de heer Dijks sieren. Ik wil er op dit moment niet veel woorden meer aan wijden, maar mocht de heer Dijks toch willen

blijven zitten dan zal ik de motie van wantrouwen steunen.

Ik kan mij in het algemeen aansluiten bij de betogen van de andere oppositiepartijen en voor de heer Dijks lijkt het mij nu wel welletjes.

De heer KLOOS: Mijnheer de voorzitter. Na bijna drie uur tekst van anderen heb ik niet de indruk dat mijn woorden nog iets extra's kunnen bijdragen. Ik zal mijn oordeel laten afhangen van de reactie van het college.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering.

(Schorsing van 16.43 uur tot 17.00 uur.)

De voorzitter: Ik heropen de vergadering.

De heer SCHAAP: Mijnheer de voorzitter. Het NNBT-debacle heeft geleid tot het rapport Donderwolken aan een blauwe lucht. Voor het eerst hebben PS gebruik gemaakt van hun enquêterecht en nauwgezet onderzocht hoe het is gekomen en wat nu moet worden gedaan. Het college heeft, los van het feit dat het hun recht is, respect voor het besluit van PS om te komen tot dit onderzoek. Het is ook te begrijpen dat PS dit instrument hebben ingezet, want wanneer zij dit niet hadden gedaan bij het NNBT-debacle, wanneer zou het dan wel moeten gebeuren? De staten hadden vanuit hun positie dan ook alle reden om de zaak gedegen te onderzoeken, het college onderschrijft dat. Het resultaat van dit onderzoek, het rapport dat nu voorligt, wordt dan ook door het college onderschreven, al is het niet op elk detail en op elke zin, want op de hier en daar gebruikte woordkeuze zou het college nog wel een variant kunnen bedenken. Maar het gaat om de hoofdlijn: de analyse en de conclusies van het rapport worden door het college onderschreven.

De kernconclusie – ik kan daar toch niet omheen, ondanks dat dit misschien niet van eenieder gezegd mag worden – die op pagina 6 is verwoord, is ook wat het college betreft dé conclusie van het rapport. Dat wil niet zeggen dat het college, zou het dit rapport hebben moeten schrijven, op alle onderdelen dezelfde toonzetting en dezelfde woordkeuze zou hebben gebruikt.

De discussie moet dus gaan over de conclusie en de analyse die voorliggen.

Voorzitter. Het college heeft de brief van 9 december geschreven met in gedachten dat de

onderzoekscommissie het rapport eigenlijk aan PS heeft aangeboden en dat er daarna een commissievergadering is geweest waarin de staten de onderzoekscommissie konden bevragen en dat het college dus eigenlijk alleen zou kunnen na-gaan of er in de conclusies en aanbevelingen iets stond waarover het college een mening had. Die mening staat in de brief.

Het is misschien allemaal wat zakelijk opgeschreven, maar het is niet anders dan het afleggen van verantwoording over hoe het in de ogen van het college dient te zijn. Ook over de toonzetting en de woordkeuze van de brief kan een hele discussie gevoerd worden en het is ons ook wel opgevallen dat niet alle fracties enthousiast zijn over met name de toonzetting. Maar dit is allemaal niet de bedoeling geweest van het college. Het college heeft zakelijk en nuchter willen beschouwen wat er in de analyse staat, wat de conclusies zijn van het rapport, hoe de onderzoekscommissie haar werk heeft gedaan en of daar nog aspecten aan zitten die het vermelden waard zijn voor deze statenvergadering. En als het college er niet in geslaagd is de juiste toon te vinden dan is dat spijtig, maar dat neemt in mijn ogen niet weg dat hetgeen in de brief vermeld is, een zakelijke weergave heeft willen zijn. Als de brief bij de staten de indruk wekt dat het college niet gereageerd heeft op de aanbevelingen en dus ook geen lessen heeft willen trekken - ik ga nu even in op de opmerkingen die de fractie van de PvdA hierover heeft gemaakt - dan kan ik alleen maar zeggen dat de reden waarom het college in deze fase niet op de aanbevelingen heeft gereageerd is dat de onderzoekscommissie haar aanbevelingen aan de staten heeft voorgelegd en het college eerst wilde vernemen hoe PS over die aanbevelingen dachten. Pas daarna achtte het college zich aan zet om daar het zijne van te vinden. Dat willen wij hierbij ook met alle genoeg doen en de staten krijgen vandaag die reactie.

Het zou te gek voor woorden zijn wanneer een debacle als het NNBT niet leidde tot lessen in de sfeer van houding, werkwijze en accuraat zijn. De suggestie dat wanneer het college een brief als die van 9 december schrijft, dat binnen dit huis niet leidt tot welke veranderingen in werkwijze, vorm en inhoud dan ook, is ongehoord. Dat is natuurlijk niet zo, maar de aanbevelingen liggen bij de staten. Voor een deel zijn de aanbevelingen ook al in werking gezet. De Algemene subsidie-

verordening staat hartstikke op de helling en de staten kunnen van mij aannemen dat de discussie daarover niet in een paar maanden is afgerond. Wij gaan dus in de toekomst naar een andere verhouding tussen provinciale overheid en gesubsidieerde instellingen en als het gaat om het nemen van risico's wil ik hierover toch nog wel een opmerking maken. We gaan naar output, prestatie en resultaatgericht werken, dat zijn de kreten die de komende jaren in de discussie met de gesubsidieerde instellingen de boventoon zullen voeren. Wellicht hadden we in de brief niet moeten zetten dat dit allemaal niets met het NNBT te maken heeft, maar in strikte zin had dit daar niet mee te maken om de simpele reden dat het proces al in gang gezet wás. Maar het heeft wel met het NNBT te maken dat er in dit huis buitengewoon scherp gestuurd wordt op het feit dat de nieuwe subsidieverordeningen er moeten komen. Wij proberen dat ook niet vooruit te schuiven, nee, het is helder dat wij die kant op moeten en dat is een les van het NNBT.

Een andere les is dat wij de komende jaren naar een veel scherper onderscheid moeten tussen provincie, GS en het apparaat en de gesubsidieerde instellingen. En als het om risico's gaat, wil ik daar toch nog iets aan toevoegen.

De vraag is aan de orde geweest of het college op de stoel van het bestuur van het NNBT moet gaan zitten. Hoever gaan wij daarin? Is het zo dat een college, de provincie, de staten per definitie altijd verantwoordelijk zijn voor mismanagement buiten dit huis? Wij kunnen het ons niet veroorloven te zeggen dat dit nooit weer zal gebeuren, want wij kunnen niet alles voorzien en het risico al op voorhand naar ons toehalen. Als het zo moet dan moeten wij overal gewoon provinciale diensten van maken, want dan zitten wij er zelf in. Maar dat is niet de route die wij de afgelopen jaren met elkaar gegaan zijn. Het gaat dus om afstand bewaren, eigen verantwoordelijkheid en de mensen daar veel harder en scherper dan wij de afgelopen jaren in het Drentse gewend waren, op aanspreken.

De volgende les van het NNBT is dat de controlefunctie sterker moet zijn. Die functie wordt aangepast, de veranderingen zijn gaande en daar wordt mede als gevolg van het debacle bij het NNBT meer druk op gezet. Dus intern en extern worden de controlefuncties versterkt. En PS zullen hopelijk volgend jaar al hun eigen Rekenkamer kunnen

instellen; de voorstellen daarvoor komen naar de staten toe.

In het algemeen zal er meer aandacht besteed dienen te worden aan de uitvoering van allerlei taken die wij met elkaar afspreken. Ik was het hartgrondig eens met de opmerking van de heer Veenstra dat wij meer aandacht moeten hebben voor de uitvoering van het beleid. In het algemeen is dat een zwak punt van de politiek, want het uitvoeren, controleren, het naar een instelling gaan en cijfertjes nalopen, is bepaald niet sexy in de politiek. En dat de fractie van de PvdA nu durft te zeggen daarop wel in te zetten, siert die fractie. Het zal niet eenvoudig zijn.

Nog een les en dat is een les die wij hebben geleerd vanuit de inhoudelijke kant van alle VVV's en de vraag hoe het na het NNBT nu verder moet. De les die wij hebben geleerd en die de staten het college in de afgelopen maanden ook hebben zien uitvoeren, is dat het college niet onmiddellijk in de val is getrapt om weer bovenop die sector te duiken en voor een nieuwe infrastructuur te zorgen. De les is: afstand houden en eigen verantwoordelijkheid. Dat is ook gecommuniceerd met de sector, met de VVV's, met de gemeenten en met iedereen die daarin een rol vervult. Dat was wel even slikken, want de eerste reacties die het college kreeg was de vraag of wij niet meer durfden en dat het toch om iets belangrijks ging. Ja, het is belangrijk en wat het college betreft wordt er ook mee doorgegaan, maar het college trapt niet meer in de oude val en zal het niet meer regelen en er subsidies instoppen en dan afwachten wat er uitkomt. Die les is verleden week ook met de sector gecommuniceerd. Ik heb verleden week in een zaal met tweehonderd mensen uit de sector aangegeven dat, ook als het gaat om het opnieuw in de benen zetten van een organisatie, wij heel goed rekening houden met de opmerking uit het rapport dat het venijn niet in de staart maar in de start zat. Mijn advies aan de sector was dan ook dat het wel een halfjaar langer mocht duren en dat het er niet alleen ging om het indienen van een leuke begroting maar dat vooral ook naar de balans zou moeten worden gekeken.

De lessen zijn dus geleerd en het college zit niet achterover en denkt niet dat het vandaag allemaal wel goed komt en dat vervolgens wel kan worden bekeken hoe het verder gaat. Dat is allemaal niet aan de orde.

Voorzitter. Wij moeten ons heel goed realiseren dat dit alles ook een keerzijde heeft. De keerzijde

is dat wanneer wij met elkaar in een cultuur terechtkomen die uitsluitend gericht is op het afrekenen en op het goed controleren en vaststellen dat op een bepaald punt iets anders is gelopen dan aanvankelijk is gezegd, het bestuur, en daarmee ook de eigen ambities van de staten, vleugellam worden gemaakt. Er zal een balans gevonden moeten worden tussen de rol van de staten en die van het college.

Het kan niet zo zijn dat het college en het apparaat in een soort van angst terecht komen waardoor uitsluitend nog risicomijdend opgetreden gaat worden. O jé, gauw daar een memootje of een mailtje heen dat ik dit en dat heb gezegd of geadviseerd, die cultuur zie je dan gewoon groeien en die heeft tot gevolg dat niet de stappen die wij willen zetten worden gezet. Ik zal het in politieke termen zeggen. Met name in de kring van de VVD wordt vaak gesproken over de ondernemende overheid, terwijl in de kring van de PvdA vaak wordt gesproken over de optredende overheid. Dat zijn twee verschillende begrippen, maar één ding hebben ze gemeen: de overheid moet effectief en efficiënt werken, vooruit kunnen en niet al te bang zijn om op te treden of te ondernemen en ervoor te zorgen dat er wat gebeurt. De vraagstukken die in Drenthe voorliggen, zijn vraagstukken die niet zonder risico opgelost kunnen worden. Dat is de keerzijde waarop ik de staten graag attent maak als wordt gevraagd om meer te controleren en meer aan de uitvoering te gaan doen.

De heer ENGELS: Kan de heer Schaap een toelichting geven op het gevoel van angst dat mogelijk bij het college ontstaat wanneer de staten al te pregnant en waarschijnlijk onder aanvoering van de PvdA op een sterkere controle en dergelijke afkoersen? Wat kan er dan verkeerd gaan, wat zou er kunnen gebeuren, waar is die angst op gebaseerd en waar leidt die toe?

De heer SCHAAP: Die angst is gebaseerd op het feit dat als je elkaar opjaagt, elkaar niet afrekent op de afgesproken doelstelling en de hele dag uitsluitend bezig bent met te kijken of het college wel precies handelt volgens het lijntje dat ooit is afgesproken, er een cultuur ontstaat die stroperig is en die de bureaucratie alleen maar versterkt. Ik kom straks nog op de motie die door de heer Baas is ingediend en die op dit punt ook nog haar gevolgen zal hebben.

Wij hebben niets tegen controle, helemaal niets. De staten mogen ons elke week ter verantwoording roepen en dan zullen wij komen, geen enkel probleem. Ik heb er alleen op willen wijzen dat deze medaille ook een keerzijde heeft en dat deze werkwijze ook andere effecten kan hebben. Wij willen een slagvaardig college zijn en dat heeft het college de afgelopen maanden ook willen uitstralen.

De heer ENGELS: De heer Schaap wijst op de gevaren van over en weer vleugellam raken en zegt dat het college wil blijven optreden – die houding steunen wij als virtuele collegepartij – maar ik heb hem nog niet gehoord over een element dat hier naar mijn gevoel bij hoort, namelijk in hoeverre het college in het kader van de aangescherpte en nieuwe werkwijze en geleerde lessen, het element betreft van het zelf verantwoordelijk zijn en vooral ook zelf verantwoordelijkheid nemen voor de effecten en gevolgen van ingezet beleid, waarvoor het zelf de ambities heeft geformuleerd.

De heer SCHAAP: Ik kom daar nog wel op. Voorzitter. Ik heb al aangegeven waarom het college in zijn brief niet op de aanbevelingen is ingegaan en dat nu wel wil doen. Er was ook een reden waarom het college zich niet vrij voelde al te zeer over die aanbevelingen uit te weiden. Zo bevat aanbeveling 1, de "kluitje-in-het-riet"-aanbeveling, een politiek oordeel, terwijl het niet aan het college is om over een politiek oordeel van de onderzoekscommissie over het functioneren van de staten zelf te discussiëren. In aanbeveling 1 zit nog een politiek oordeel, namelijk het oordeel dat het college, bewust of onbewust, de staten met een kluitje in het riet hebben gestuurd. Het college is van mening dat wanneer enig statenlid meent dat dit bewust is gebeurd, hij dit nu moet aangeven. Het wordt in het rapport niet gedaan, want daarin is sprake van "bewust of onbewust" en de onderzoekscommissie laat het dus open.

Ik hecht er zeer aan te verklaren dat het college in de afgelopen jaren nimmer bewust de statenfracties met een kluitje in het riet heeft willen sturen. Als dit wel is gebeurd, dient dat nu door de staten te worden aangegeven.

De heer ENGELS: Ik herinner eraan dat ik in mijn betoog heb gewezen op een cruciale passage uit het verslag van de vergadering van de Staten-

commissie RIM van november 2002, waarin de gedeputeerde - het was de voorganger van de heer Schaap – zegt dat het niet doenlijk is de staten steeds te informeren als er ergens alarmbellen afgaan enzovoorts. Ik heb toen aangegeven, en ik heb dat vandaag herhaald, dat dat een bewuste houding was om niet, zoals onze visie daarop is, actief en ongevraagd, maar zeker gevraagd, informatie te geven.

De term "kluitje-in-het-riet" staat in het rapport en die heb ik nooit gebezigd, maar als het gaat om de actieve informatie van de staten door het college, blijkt uit de zojuist door mij genoemde passage dat de gedeputeerde eigenlijk van mening was dat hij dat niet altijd en onder alle omstandigheden zou moeten doen.

De heer SCHAAP: Ik zal de heer Engels een rechtstreeks antwoord geven, een antwoord dat is gebaseerd op mijn ervaring van de afgelopen zes, zeven maanden op ditzelfde dossier. Ik denk met terugwerkende kracht dat de gedeputeerde, toen hij dat in november 2002 zei, volstrekt gelijk had. Want het is een afweging: informeer ik de staten, zonder dat ik weet of die informatie wel helemaal juist is, of doe ik het dan niet. Mijn houding zal in de komende tijd zijn dat ik zal informeren waar dit mogelijk is, maar ik kan niet zomaar van alles op papier zetten als niet een klein beetje duidelijk is dat het de waarheid is. Want als het niet de waarheid blijkt te zijn, zal de heer Engels de eerste zijn die roept dat de staten verkeerd geïnformeerd zijn.

De heer ENGELS: Zo zal het niet zijn, want ik was de enige die de gedeputeerde prees toen hij onlangs hier al een opmerking maakte over RTV Drenthe. Dat weet de heer Schaap vast nog wel. Ik bedoel ook niet dat de gedeputeerden maar van alles over de staten moeten uitstorten, ook als hun niet helemaal duidelijk is of het allemaal wel klopt, maar er is een verschil tussen het antwoord van de gedeputeerde dat hij pas bij de staten zou komen wanneer hij alles op een rijtje had en de tussenweg die mijn fractie toen aangaf, die erop neerkomt dat de gedeputeerde zegt: "Er is wat aan de hand, er zijn wat problemen en ik kan nog niet precies zeggen wat die problemen zijn, maar ik meld het nu alvast." Dat noem ik óók actief informeren. Het gaat om een houding en de heer Schaap mag van mij onmiddellijk aannemen dat ik hier niet drie jaar lang ga zitten met een potloodje

in de hand om te controleren of elk memootje klopt. Ik heb echt wel wat beters te doen. Het gaat om een attitude en daar kunnen wij elkaar op aanspreken.

De heer SCHAAP: Die attitude is er in de ogen van het college geweest: actief waar mogelijk, dus op elk moment dat het college maar dacht het te kunnen doen, informeren. Daar gaat de discussie over.

De heer ENGELS: Sorry, maar in het rapport komt dat niet helemaal zo tot uitdrukking.

De heer SCHAAP: In het rapport – ik weet dat ik het van de heer Engels niet mag zeggen – komen die zinsneden voor, maar vervolgens komt dan de kernconclusie van het rapport. Die kernconclusie kan niet anders zijn dan wanneer het college onjuist heeft geïnformeerd ...

De heer ENGELS: De conclusie staat in hoofdstuk 7 en de heer Schaap verwijst steeds naar een samenvattende zin in de inleiding over de antwoorden die zijn gegeven op de onderzoeksvragen in hoofdstuk 6. Het is het goed recht van de heer Schaap die zin te interpreteren zo hij wil, maar ik heb uitdrukkelijk gezegd dat die zin niet de crux van het rapport kán zijn. De crux staat in de conclusies die op het inhoudelijke gedeelte volgen en dat is hoofdstuk 7. Daar zijn de kwalificaties glashelder en wat daar vervolgens mee wordt gedaan is – dat geef ik de heer Schaap toe – ter beoordeling van de fracties. Maar met het vooropstellen van de zinsnede die de heer Schaap noemde, wordt in de ogen van mijn fractie en sommige andere geen recht gedaan aan het rapport.

De heer SCHAAP: Ik ben blij dat de heer Engels de woorden "in de ogen van mijn fractie" daaraan heeft toegevoegd.

De heer ENGELS: En sommige andere, voegde ik daaraan toe.

De heer LANGENKAMP: Voorzitter. Ook de heer Beerda heeft in zijn functie van voorzitter van de onderzoekscommissie op 3 december gezegd dat de samenvatting een samenvatting is, dat daarna de conclusies komen die uit de daaraan voorafgaande hoofdstukken zijn opgebouwd en dat wat

in hoofdstuk 7 staat essentieel is. In dat hoofdstuk staan de wezenlijke conclusies en de samenvatting kan dan iets anders zijn.

De heer SCHAAP: Het college heeft al aangegeven de analyse en de conclusies te onderschrijven.

De heer LANGENKAMP: Maar dan kan de heer Schaap niet zeggen – op dit punt ben ik het met de heer Engels eens – dat de crux van het onderzoeksrapport op pagina 6 staat. Die crux staat in de conclusies en die volgen een heel eind verder.

De heer SCHAAP: Maar heeft wat op pagina 6 staat dan geen betekenis meer? Op pagina 6 trekt de commissie de simpele conclusie dat er geen enkel moment is aan te wijzen waarop het college verkeerd of onjuist geïnformeerd heeft en dat de informatie nooit zodanig was, dat ...

De heer ENGELS: Dat staat er niet.

De heer SCHAAP: Het staat er allemaal veel fraaier dan ik nu zeg.

De heer ENGELS: Maar er staat ook wat anders. Er staat dat er in het algemeen geen informatieprobleem is geweest en de voorzitter van de onderzoekscommissie heeft op 3 december uitgelegd dat die woorden betekenen dat er niet in het gehele proces gedurende de gehele periode structureel sprake is geweest van gebrekkige informatievoorziening. En dat is ook een volkomen heldere conclusie, die niet haaks staat op de conclusies van hoofdstuk 7. De passage in de inleiding is een samenvattende zin die gaat over "in het algemeen" en die passage kan niet anders worden geïnterpreteerd dan ik heb gedaan.

De heer SCHAAP: Voorzitter. Ik heb er behoefte aan dan maar gewoon te citeren wat er staat, dan zijn wij het in elk geval over de tekst eens.

Op pagina 6 staat: "De kern van de conclusies van de onderzoekscommissie wordt gevormd door de constatering dat (in antwoord op één van de onderzoeksvragen) er over het algemeen tijdig voldoende informatie beschikbaar was en/of had kunnen zijn, maar dat die informatie op diverse momenten juist heel goed tot andere inzichten had kunnen leiden."

Als er in eerste termijn moties van wantrouwen worden ingediend, dan gaat het juist hierom.

De heer ENGELS: Ik weet niet waar de heer Schaap zich nu zo druk over zit te maken, maar los daarvan ...

De heer HOLMAN: Dit is nu juist waarom de brief van het college zoveel weerzin oproept. De discussie van de kant van de staten gaat nu juist over de vraag of het college zich politiek verantwoordelijk acht en of het college uit het hele gebeuren een aantal lessen voor zichzelf heeft getrokken.

De heer SCHAAP: Hoe komt de heer Holman erbij dit nu te zeggen? Als hij, voor hij de motie indient, eerst de toelichting van het college op de brief zou hebben afgewacht, zou ik mij iets bij deze gang van zaken kunnen voorstellen, maar op dit moment niet. Ik heb de vragen van de fractie van de PvdA over de brief beantwoord. Dat was simpel, want die fractie wilde horen hoe het college over een en ander dacht om op grond daarvan conclusies te trekken. De fractie van het CDA heeft niet zo gehandeld en daarom heeft het geen zin om met het CDA nog over de brief van gedachten te wisselen.

De heer HOLMAN: Dat is flauwekul.

De heer SCHAAP: Maar het CDA heeft toch in eerste termijn een motie ingediend?

De heer HOLMAN: Ja, en terecht.

De heer SCHAAP: Het CDA heeft zich niet afgevraagd wat het college nog zou hebben te zeggen.

De heer HOLMAN: Voorzitter. In de Statencommissie BFE is afgesproken dat het college voor de fractievergaderingen van verleden week een brief zou sturen met een reactie op het onderzoeksrapport. Het college heeft dit gedaan, maar wekt in de brief de suggestie toch geen vorm van zelfreflectie te tonen door ook maar enige schuld op zich te nemen. Het college geeft nergens toe dat het op cruciale punten misschien ook wel anders had kunnen opereren. Nee, met het rapport in de hand veegt het college zijn eigen straatje helemaal schoon.

De heer SCHAAP: Waarom heeft het CDA het college op dit punt dan niet bevraagd om aan de hand van het antwoord van het college te besluiten wat te doen?

De heer HOLMAN: Omdat de brief kennelijk de reactie van het college was. Zo was het ook afgesproken.

De heer SCHAAP: Het gaat om hoor en wederhoor.

De heer ENGELS: Wij zijn er ook van uitgegaan dat wanneer het college een brief schrijft, er niet nog een toelichting op die brief volgt. Dat sommigen daarom gevraagd hebben, vinden wij prima, maar voor ons was de brief duidelijk.

De heer SCHAAP: Ik heb uitgelegd waarom de brief is geformuleerd zoals die is geformuleerd. De juiste volgorde was namelijk dat de staten eerst zouden spreken en pas daarna het college.

De heer ENGELS: Ik ga ervan uit dat wanneer het college een brief schrijft, de inhoud daarvan de opvatting van het college is. Voor ons was die opvatting helder en wij hadden er dan ook geen behoefte aan vragen te stellen over die brief. Het is ook het goed recht van de heer Schaap de door hem geciteerde zin als de kern van het onderzoeksrapport te beschouwen, maar als hij daaraan toevoegt dat de motie op die zin is gestoeld en dat de motie daarom niet klopt, dan heeft de heer Schaap niet goed geluisterd, want de motie is uitdrukkelijk niet op die zin gestoeld.

De heer SCHAAP: Ik kom over die motie dadelijk nog te spreken.

De heer ENGELS: O ja, dat was ook zo.

De heer LANGENKAMP: Ik wil nog even terugkomen op wat de heer Schaap van pagina 6 citeerde. Na dat citaat volgt een zin, die echter cruciaal is. Er staat: "Dat dit echter niet gebeurd is en welke mechanismen daaraan ten grondslag hebben gelegen tracht de commissie in hoofdstuk 7 uiteen te zetten." En daarom is hetgeen in hoofdstuk 7 staat belangrijker dan wat op pagina 6 staat. In hoofdstuk 7 staat dat de informatie niet of niet op tijd is verstrekt en die momenten zijn ook benoemd.

De heer SCHAAP: Dat is een boeiende redenering, maar op pagina 6 staat dat, wanneer alles even nuchter wordt bekeken en de zaak wordt afgepeld, de conclusie moet zijn dat er helemaal niet zoveel extra mis is gegaan in deze periode. Wij kunnen elkaar wel blijven bestrijden met citaten, maar dat brengt ons niet verder.

De heer HOLMAN: Wat de heer Schaap nu zegt, is precies de crux: er is helemaal niet zoveel misgegaan. Het NNBT is dan wel failliet en Drenthe is € 2 miljoen kwijt, maar het college valt niets te verwijten, want deze gang van zaken was onvermijdelijk. Dát is wat het college uitstraalt en dat is wat de heer Schaap nu weer bevestigt.

De heer VEENSTRA: Maar heeft de heer Holman dan wel naar de antwoorden op onze vragen geluisterd? Als dat het geval is, kan hij toch nooit tot deze conclusie komen?

De heer SCHAAP: Mijnheer de voorzitter. Ik denk dat ik maar overga tot een geven van een reactie op de inbreng van de fracties. Daarna zal ik nog even op de moties ingaan. Ik begin met de inbreng van de fractie van het CDA. Ik vind het ontluisterend dat, wanneer de grootste oppositiepartij een motie van wantrouwen indient tegen dit college of een lid van dit college, zij vervolgens niet in staat is aan te geven waarop dat wantrouwen is gebaseerd. Ik heb de discussie tussen de heren Holman en Veenstra goed beluisterd en ik geloof dat de heer Holman wel vijfmaal heeft geprobeerd uit te leggen waarop deze motie van wantrouwen tegen het bestuur is gebaseerd. Ik hoop dat de fractie van het CDA er goed over nagedacht heeft dat er ook in de vorige statenperiode sprake was van collegiaal bestuur. Van de inbreng van de fractie van GroenLinks heb ik niet helemaal de rode, de roodgroene of de groene draad meegekregen. Het is mij, ook uit het debat van de heer Langenkamp met de heren Dohle en Veenstra, niet duidelijk geworden waarop GroenLinks zijn steun aan de motie precies baseert en ik vind dat niet kunnen. Ik ben van mening dat iemand die een motie van wantrouwen indient, aan moet kunnen geven dat het op die en die punten is misgegaan. Er moet dan geen warrig verhaal volgen, maar dan moeten man en paard worden genoemd. En als GroenLinks dat niet kan...

De heer LANGENKAMP: Wij hebben het twee jaar lang geprobeerd. Wij hebben twee jaar lang gezegd dat wij te laat en onvolledig zijn geïnformeerd.

De heer SCHAAP: En onjuist, zei de heer Langenkamp er ook nog bij, maar het was onduidelijk of het wel of niet helemaal onjuist was en of de brief daarbij nog een rol speelde, want als het college met een juiste reactie op de brief kwam, zou de motie ingetrokken worden. Wat is dat nou?

De heer LANGENKAMP: Ik zei dat wij twee jaar lang te laat en onvolledig geïnformeerd zijn.

De heer SCHAAP: Ik herinner mij een uitzending van TV Drenthe en ik neem aan dat de heer Langenkamp begrijpt welke uitzending ik bedoel. Ik zie dat dit niet het geval is. Maar de heer Langenkamp weet heel goed dat er in het begin van dit jaar een moment is geweest dat dit allemaal weer in discussie kwam en dat hij toen zei dat het college helemaal niet zoveel te verwijten valt, omdat de staten zaten er zelf bijgezeten hadden. Dat is een uitspraak die ook de heer Langenkamp in de afgelopen tijd heeft gedaan. Als de fractie van GroenLinks dan deze motie van wantrouwen wil steunen dan moet zij precies kunnen aangeven op grond van welke punten uit het rapport zij dit doet, want het moet in dit rapport zitten. GroenLinks heeft het recht de motie te steunen, maar het moet op dit punt wel helder zijn.

De heer KLOOS: Mijnheer de voorzitter. De heer Schaap noemde net de term "collegiaal bestuur" en er ligt nu een motie van wantrouwen op tafel die gericht is op een van zijn collega's. Betreft de heer Schaap de motie nu ook op zichzelf?

De heer SCHAAP: Er is sprake van collegiaal bestuur, dat is zo helder als glas en de motie is niet door het college geschreven.

De heer KLOOS: Ik wilde dit even duidelijk hebben.

De heer SCHAAP: Ik weet niet welke duidelijkheid de heer Kloos nu heeft gekregen.

De heer KLOOS: Dat de motie ook tegen de heer Schaap gericht is.

De heer SCHAAP: Volgens de tekst van de motie niet.

De heer KLOOS: Maar de heer Schaap spreekt over collegiaal bestuur, dus als een lid van het college wordt aangepakt, treft dit het hele college.

De heer SCHAAP: Die motie treft het hele college, dat is zo helder als glas. Maar de motie is niet zo opgesteld en wat het college doet is geheel aan de staten. Dat is de verantwoordelijkheid van de staten.

De heer LANGENKAMP: Wat bedoelt de heer Schaap met de uitspraak dat wat het college doet, aan de staten is?

De heer SCHAAP: De staten dienen toch een motie van wantrouwen in?

Het is aan de staten om een dergelijke motie in te dienen en het is aan het college om daaruit gevolgtrekkingen te maken. Dat is bedoeld met "het is aan de staten".

Voorzitter. Ik heb de bijdrage van de heer Engels als grievend ervaren en ik zal vertellen waarom. Iemand die ons vrijwel maandelijks weet te vertellen wat de politieke mores zijn, hoe het politieke handwerk moet worden gedaan en die ons altijd weet te vertellen wat de juiste normen en waarden zijn in de politiek, antwoordt op de vraag of hij niet op de man heeft gespeeld - en dat is in mijn ogen de afgelopen tijd echt gebeurd - met een enorme hoeveelheid kwalificaties in de richting van de heer Dijks, die ik absoluut niet onderschrijf. Ik vind het heel jammer dat de heer Engels, die vaak in deze zaal de zuiverheid in het politieke handelen predikt - en dat mag van mij allemaal - die zuiverheid niet op zichzelf van toepassing verklaart. Er is al maanden geleden in deze zaal geroepen dat wanneer er iets is misgegaan, iemand zijn verantwoordelijkheid moet nemen, de eer aan zichzelf moet houden en weg moet gaan, zonder dat daarbij is aangekondigd dat een motie van wantrouwen zal worden ingediend om aan de weet te komen of dit college of een lid van het college het vertrouwen van de staten geniet. Die motie is nu ingediend, terwijl dit vraagstuk al maanden boven de markt hangt. Ik vind deze gang van zaken onterecht.

Wat ik ook onterecht vind, is dat de heer Engels zijn steun voor deze motie in een kader plaatst van dualisme en de zelfstandige verantwoordelijkheid van de staten, alsof er in dit land geen normale politiek meer is.

Gisteren is in de Tweede Kamer een motie van wantrouwen ingediend tegen het kabinet-Balkenende, welke motie is gesteund door de fractie van D66.

De heer ENGELS: D66 heeft die motie niet gesteund.

De heer SCHAAP: Als D66 die motie wel had gesteund, was het goed geweest. Maar de heer Engels moet niet doen of die zuiverheid iets is wat aan hem of aan zijn partij kleeft, want dat is het niet geval. Wat de heer Engels en anderen de afgelopen maanden met name in de richting van een bepaald lid van het college hebben gedaan, vind ik niet kunnen. En ik ga daar ook verder niet op in.

De heer HOLMAN: Ik vind dit toch een kromme redenering. Op 26 mei vond er een discussie plaats en de staten konden toen niet tot een oordeel komen. Toen is door een aantal partijen al gezegd dat iemand de eer aan zichzelf zou moeten houden, maar vervolgens hebben de staten besloten tot het houden van een onderzoek. Het is dan toch niet meer dan normaal dat de uitkomst van dat onderzoek wordt afgewacht voordat de beraadslaging wordt vervolgd?

De heer SCHAAP: Maar dan hadden de fracties de uitspraak over "de eer aan jezelf houden" toch ook nog wel even in de zak kunnen houden?

De heer HOLMAN: Die is in de zak gehouden tot het rapport uitkwam.

De heer SCHAAP: Nee, die fracties hebben voor die tijd al aangegeven dat die gedeputeerde ook de eer aan zichzelf zou kunnen houden. Ik heb al voor het verschijnen van het onderzoeksrapport aangegeven dat wanneer de fracties die mening hadden, zij een motie van wantrouwen zouden moeten aankondigen. Ieder lid van het college, het hele college heeft het vertrouwen van de staten tot het tegendeel blijkt. En dat vertrouwen kan blijken door de fracties te vragen daarover een uitspraak te doen. Dat doen de staten van-

daag en dat is ook terecht, want zouden zij daar niet zelf mee gekomen dan zou ik er wel om gevraagd hebben. Maar wij kunnen niet maanden met elkaar bezig zijn met het creëren van een sfeer waarin uitspraken worden gedaan over wat er allemaal mis is en dat een lid van het college maar de eer aan zichzelf moet houden, zonder dat de staten de moed hebben zelf om zo'n uitspraak te vragen.

De heer HOLMAN: Ik ben dit niet met de heer Schaap eens, want hij ontloopt elke discussie over het hebben van een politieke verantwoordelijkheid. Tot op dit moment heb ik van de heer Schaap nog geen enkele uitspraak gehoord over de mate waarin er sprake is van bestuurlijk niet adequaat handelen en bestuurlijk nalatig gedrag. Mijn conclusie is helder: kennelijk vindt de heer Schaap dat hiervan geen sprake is geweest want hij rept daar met geen woord over. Het college heeft nog geen enkele vorm van zelfreflectie getoond, want het heeft niet gezegd dat in het hele NNBT-gebeuren een aantal dingen cruciaal verkeerd is gedaan.

De heer SCHAAP: De staten hebben zelf een onderzoek verricht. Er is gedegen werk geleverd, de feiten zijn op een rij gezet en er zijn conclusies getrokken. Het is vervolgens aan de staten om uit te spreken welke conclusies zij in politieke zin aan dit rapport verbinden. Het college zegt dat, als het rapport goed wordt gelezen, daaruit blijkt dat er geen reden is om nu te zeggen dat het college het hartstikke fout heeft gedaan. Wat fout is geweest, is dat het debacle zich heeft voltrokken, maar daarom ook heb ik in het begin van mijn verhaal al aangegeven dat onze relatie met gesubsidieerde instellingen de komende jaren echt moet veranderen. Ik heb daar nog een heleboel lessen die het college uit de gang van zaken heeft getrokken aan toegevoegd. Wat moet er dan nog meer gebeuren? Het is niet zo dat ons dit allemaal zomaar van de jas gegleden is.

Voorzitter. Ik kom op de moties.

De heer VEENSTRA: Mijnheer de voorzitter. Ik wil de gedeputeerde, voordat hij overgaat tot het bespreken van de moties, erop wijzen dat ik op mijn derde vraag nog geen antwoord heb gekregen. Ik heb gevraagd wat er is misgegaan en hoe dat in de toekomst voorkomen kan worden. Kan de ge-

deputeerde met name op het eerste deel van de vraag nog even ingaan?

De heer SCHAAP: Toen ik de uitspraak in het rapport, dat er veel aandacht was voor de film en weinig voor de foto, voor het eerst las, dacht ik dat er misschien toch wel sprake is geweest van een soort van automatisme om iets waarvan het belang wel werd ingezien, in de benen te houden. Er is dan eerder de neiging om door te gaan dan om stil te staan en de foto te bekijken. Maar later kwam ik voor mijzelf tot de conclusie dat het tegenovergestelde ook waar is, namelijk dat misschien wel te veel naar de foto is gekeken en te weinig naar de film. Die redenering kan ook gevolgd worden. Er zijn keer op keer accountants, accountantsdiensten en onderzoekers op het NNBT afgestuurd en elk bezoek leverde een foto op en al die foto's leidden tot de conclusie dat als het zo was er maar mee doorgegaan moest worden. Ik zei in het eerste deel van mijn bijdrage ook al dat de komende jaren niet elke vorm van risico uitgesloten kan worden en dat wij dus onze werkwijze moeten veranderen waardoor het misschien beter wordt, maar dat wij niet kunnen zeggen dat het nooit weer zal gebeuren. Want niet alles is in onze hand en ook niet alles is de verantwoordelijkheid van de staten of van het college. Wat er misgegaan is, is ontzettend moeilijk te definiëren.

De heer ZOMER: Maar als je de foto goed bekijkt en je constateert dat er op de foto iets mis is, moet je dan wel vooruitlopen? Ik wil het concretiseren: als in het rapport-Van Leeuwen staat dat er wezenlijk iets mis is in de organisatie dan grijp je toch in en dan laat je de film toch niet verder lopen?

De heer SCHAAP: Ik heb eigenlijk helemaal geen zin om in die finesses van het onderzoek terug te gaan. Ook het rapport-Van Leeuwen was weer zo'n foto. In het rapport stond dat er dit en dat moest gebeuren en daarmee werd het traject weer ingegaan en vervolgens kwam er weer een rapport en werd er weer een foto gemaakt. De conclusie was steeds – en de heer Zomer zat er toen ook bij – dat als dat de analyse was, en er zo zou worden gehandeld, weer verder kon worden gegaan. Het belang van het instandhouden van het NNBT was politiek heel lang zeer onomstreden, ook bij de kleine fracties.

Hooguit kan achteraf de conclusie worden getrokken dat het beter was geweest op een bepaald moment over andere gegevens te beschikken of dat een accountant de zaak werkelijk tot achter de komma had bekeken. Dat is allemaal niet gebeurd en uiteindelijk is dit dan de conclusie. Ik kan niet zeggen – en zo staat het ook in het rapport – dat we het daar of daar anders hadden moeten doen.

De heer BEERDA: De heer Schaap zei zo-even - ik was daar heel blij mee - dat hij tegen de tweehonderd mensen die hij toesprak en die alles van toerisme en recreatie weten en heel mooie dingen gaan doen, heeft gezegd dat hij niet alleen naar de begroting gaat kijken maar met name ook naar de balans. Dat is ook eigenlijk het punt waar het om gaat en daarom vond ik het prachtig dat de heer Schaap dit zei. Het betekent namelijk dat er meer aandacht komt voor de foto en minder voor de film.

De heer SCHAAP: Dat is zo.

Voorzitter. Ik ga over naar de moties.

Ik hoef de staten eigenlijk niet te zeggen hoe het college denkt over motie B. Ik heb al gezegd het wat ontluisterend te vinden dat als wordt gevraagd de tekst van de motie uit te leggen, er heel wat verschillende verklaringen volgen. Ik vind dat jammer. Het college wijst motie B met kracht af. Over amendement C hoeft het college eigenlijk geen mening te hebben. Het gaat om een amendement op een rapport van de staten en de staten kunnen dat zelf veranderen.

Motie D gaat ervan uit dat alle gegevens, analyses, rapporten en noem maar op op een actieve wijze bij de statenleden op de deurmat terecht moeten komen.

De heer BAAS: Dat staat er niet in. Als de heer Schaap dit meent, heeft hij de motie toch niet goed gelezen.

De heer SCHAAP: Het is een lange motie maar de inhoud ervan komt er wel op neer dat de verantwoordelijkheid volledig bij het college van GS wordt gelegd en dat de eigen verantwoordelijkheid van de staten er niet in wordt betrokken. Het college heeft in zijn brief aangegeven bereid te zijn de procedures met de staten door te nemen en als het op een efficiëntere wijze georganiseerd blijkt te kunnen worden, is het college daartoe graag bereid.

Daar gaat het helemaal niet om. Maar ook aan deze motie zit een keerzijde: het kan niet zo zijn dat er een discussie ontstaat omdat het college ooit eens een rapport niet aan de staten heeft toegezonden. Maar het college is bereid met de staten van gedachten te wisselen over hoe het beter georganiseerd kan worden. In die zin wil het college de motie best volgen.

De VOORZITTER: De heer Schaap heeft namens het college gesproken, maar omdat ook enkele vragen rechtstreeks tot de heer Dijks gericht waren, geef ik hem de gelegenheid daarop in te gaan.

De heer DIJKS: Mijnheer de voorzitter. De fractie van de PvdA heeft vier vragen rechtstreeks aan mij gesteld.

De eerste vraag was op welke beslistmomenten gedurende de ontwikkelingen met betrekking tot het NNBT het beter was geweest het beleid wezenlijk bij te stellen. Achteraf kan het hele traject gemakkelijk worden overzien en met de wetenschap die wij op grond van het rapport, maar ook al eerder, hebben gekregen, kan gesteld worden dat het in juni 2002, toen is besloten tot een doorstart, misschien verstandiger was geweest om in plaats van het bedrag van € 300.000,-- voor versterking het eigen vermogen en € 1,2 miljoen als subsidievoorschot te geven, het hele negatieve vermogen aan te zuiveren. Bij het NNBT waren drie provinciale besturen betrokken en het heel ingewikkelde traject dat bij elke beslissing moest worden afgelegd, heeft uiteindelijk geresulteerd in het voorstel het negatieve eigen vermogen niet helemaal aan te zuiveren. Verder hebben wij ons gefocust op het rapport-Van Leeuwen, waarin een dusdanige winstprognose was opgenomen dat het NNBT zijn verplichting kon nakomen. Maar achteraf gezien was het misschien verstandiger geweest het anders te doen.

Het proces om tot een fusie van de drie VVV's te komen, was al vanaf 1996 gaande en op een gegeven moment zijn die drie VVV's als een verliefd stelletje met elkaar in een huis gaan wonen, zonder dat aan die samenwoning een goed contract ten grondslag lag. Bij het aangaan van die fusie - en die les hebben wij getrokken - had een openingsbalans opgesteld moeten worden. Die is toen niet gemaakt en daardoor kwam pas begin 2001 de ellende op tafel dat de fusiepartners in

plaats van een positief eigen vermogen een negatief eigen vermogen hadden ingebracht.

De tweede les die uit de gang van zaken is getrokken, is dat ook de administratieve organisatie vanaf het eerste moment meer aandacht behoeft. Het college moest nu op basis van aan-geleverde gegevens, die het college wel voor juist moet aannemen omdat ze waren voorzien van een goedkeurende verklaring van de accountants, beslissingen nemen. Het college weet nu dat wanneer er sprake van een fusie is, die twee dingen altijd eerst moeten gebeuren.

Bij de behandeling van de nieuwe subsidiever-ordening kan nog uitgebreid gesproken worden over hoe wij het in het vervolg allemaal gaan in-richten.

In juni 2002 was er nog een statenbrede steun voor het voorstel van het college, maar in het najaar van 2002 is op basis van het onderzoeks-rapport van de provincie Groningen besloten het Bureau Reitsema de cijfers nog eens te laten con-trolleren. Het rapport van Reitsema is uitvoerig in de staten besproken en ook in dit rapport werd gewezen op het negatieve eigen vermogen. In december 2002 hebben de drie colleges van GS en de meerderheid van de staten er bewust voor gekozen om wat druk op de ketel te houden dat de huishouding op orde werd gebracht en dat er geld verdiend moest worden en daarom is toen geen € 500.000,-- extra gegeven om het eigen vermogen aan te zuiveren en de organisatie de mogelijkheid te geven royaal te leven. Het rapport-Reitsema sprak ook van een te verwachten winst. In het eerste kwartaal van 2003 zouden de afspraken die gemaakt waren nog eens aan de orde komen. Een van die afspraken was de aflos-sing van de voorgesloten subsidie te vertragen met een jaar, waardoor de organisatie meer lucht zou krijgen. De organisatie had, in handelstermen gesproken, geen vet op de ribben.

Omdat de berichten in het begin van 2003 direct heel anders waren, is er nooit een evaluatie gekomen.

De heer LANGENKAMP: Wat is dan de uitleg voor het verschil tussen wat er in juni 2002 en in december 2002 gebeurde? Het ging in beide gevallen om de vraag of het negatieve vermogen al dan niet volledig aangezuiverd zou moeten worden. De gedeputeerde zegt nu achteraf van mening te zijn dat het misschien beter was geweest in juni wel dat negatieve vermogen

helemaal aan te zuiveren. Maar toen zich een paar maanden later dezelfde situatie voordeed - alleen was toen het negatieve eigen vermogen nog groter - is er bewust voor gekozen niet tot aanzuivering van dat negatieve eigen vermogen over te gaan. Hoe kijkt de heer Dijks achteraf tegen die beslissing aan?

De heer DIJKS: De fractie van de PvdA heeft mij een vraag gesteld en die beantwoord ik nu. De rest is volgens mij nu niet aan de orde.

De heer LANGENKAMP: Waarom is mijn vraag niet aan de orde?

De heer DIJKS: Ik heb aangegeven dat wij in juni anders hadden kunnen beslissen en dat wij in december niet anders hebben beslist en dat ik nog steeds sta achter de afspraak die toen is gemaakt. Die afspraak was dat wij er in 2003 op terug zouden komen.

De heer LANGENKAMP: De heer Dijks weet ook dat GroenLinks in december 2002 heeft gevraagd waarom het vermogen niet helemaal werd aange-zuiverd. Toen kwam boven tafel dat er behalve van een negatief eigen vermogen bij het NNBT ook sprake was van een negatief eigen vermogen bij de holding. Dat zorgde voor grote verwarring.

De heer DIJKS: De heer Langenkamp wijst er terecht op dat er in deze statenzaal over gespro-ken is. Ik voeg daaraan toe dat toen niet besloten is dat negatieve eigen vermogen aan te zuiveren. De grote meerderheid van de staten – GroenLinks was ertegen, dat weet ik nog – was het daarmee eens. Begin 2003 zou er op teruggekomen wor-den.

De heer LANGENKAMP: De heer Dijks geeft inderdaad antwoord op de vraag van de PvdA, maar hij zegt ook dat het wellicht beter was geweest het in juni 2002 wel te doen, terwijl hij dat niet van december 2002 zegt, terwijl toen de situa-tie exact dezelfde was.

De heer DIJKS: Als het in juni was gedaan, zou-den wij in december niet opnieuw die moeilijke situatie zijn tegengekomen. Het onderzoeks-rapport constateert terecht dat het venijn niet in de staart zat maar in de start. Daarom had de repa-ratie al aan het begin moeten plaatsvinden.

Voorzitter. De tweede vraag van de PvdA was of ik met de kennis van nu van mening ben dat de zaken anders hadden moeten worden aangepakt en zo ja, welke. In het antwoord op de eerste vraag heb ik al een paar zaken genoemd.

De heer HOLMAN: Voorzitter. Ik verwachtte dat de heer Dijks in antwoord op de eerste vraag ook iets zou zeggen over de aanbeveling in het rapport-Van Leeuwen om het bestuur te vervangen. De staten hebben daar ook op aangedrongen, maar het is niet gebeurd. Van Leeuwen adviseerde een sterke interim-manager aan te stellen die vuile handen kon maken. Ik had verwacht dat de gedeputeerde dit als een van de cruciale zaken zou noemen. Heeft hij het idee dat, als dit advies van de heer Van Leeuwen was opgevolgd, het verloop anders had kunnen zijn?

De heer DIJKS: Voorzitter. De heer Holman heeft in zijn eerste termijn die vraag niet gesteld en ik wil nu de vragen van de PvdA beantwoorden.

De heer HOLMAN: Maar ik stel deze vraag nu toch?

De heer DIJKS: Maar het is een heel suggestieve vraag. Wij hebben actie ondernomen om een nieuw bestuur te gaan formeren, maar er werd toen op aangedrongen het bestuur direct weg te sturen. Mijn antwoord was toen dat het NNBT dan een stuurloos schip zou zijn. Het college zou dan immers tot er een nieuw bestuur was de bestuurlijke verantwoordelijkheid hebben en aansprakelijk zijn voor de daden van het NNBT. Het college heeft dat geweigerd, omdat dan geen zuivere situatie zou ontstaan. Eigenlijk had dan toen de club gewoon opgeheven moeten worden. Het antwoord op de tweede vraag is dat wij nu zeker zorgen voor een openingsbalans. Dat is een van de verdiensten van het onderzoek van de statencommissie.

De brief van 17 september 2002 had betrekking op de aanbidding van de jaarrekening 2001 en die brief ging vergezeld van een kwartaalrapportage. Een jaarrekening wordt afgedaan door het college, mits binnen de begrotingsruimte is gebleven en aan de beleidsuitgangspunten is voldaan. Het is volgens die regels gebeurd, want jaarrekeningen gaan nooit naar de staten. De zaken die verder in de brief stonden, zijn niet expliciet aan de staten gemeld, maar impliciet verwerkt in de

voorstellen die in november in de commissie en in december in de staten aan de orde waren.

Achteraf kan gezegd worden dat wij die zaken uit elkaar hadden moeten halen, maar de termijnen zaten uitermate dicht op elkaar. Wij kregen de jaarrekening 2001 in september, het verslag was er pas een maand later en toen hadden wij de stukken voor de commissievergadering van november al klaar.

Met betrekking tot de aandacht van de provincie voor de gang van zaken bij het NNBT wil ik eerst een misvatting uit de weg ruimen. De onderzoekscommissie constateert dat het bestuur op cruciale momenten het werk aan de ambtenaren overliet. Het is een misverstand te denken dat ambtenaren in dit huis in hun eentje en zonder nauw overleg met GS hun werk doen. Er is een voortdurende wisselwerking tussen college en ambtenaren, er is bijna sprake van dagelijks verkeer. Dat de commissie dat niet heeft kunnen traceren, begrijp ik volkomen. De commissie heeft alleen de mailtjes gezien, maar er is sprake van een dagelijks verkeer. Ik heb het al eerder gezegd: ik heb grote moeite met het onthouden van telefoonnummers, maar het nummer van Arnold Ruiter, 3437, vergeet ik mijn hele leven niet meer, want wij hebben intensief contact gehad. Daarnaast is er overleg geweest met de directeur van het NNBT. In maart is het project Cultuuroerisme II behandeld en daarover is uiteraard overleg geweest met het NNBT. Verder was er intensief contact met het bestuur over de benoeming van nieuwe bestuursleden. Ik heb kandidaten voor het nieuwe bestuur aangeleverd en met die kandidaten is het bestuur aan de slag gegaan. Het is dus een misverstand te denken dat wij niets deden.

Toen RECRON en HISWA het vertrouwen in het NNBT opzegden, hebben wij intensief contact gehad met de directie van het NNBT en de drie gedeputeerden hebben op een dinsdagochtend om half acht over deze kwestie gesproken en naar mogelijkheden gezocht om de partijen weer bij elkaar te krijgen. Dat is helaas niet gelukt, maar wij hebben op diverse momenten intensief contact met elkaar gehad. Ik stel vast dat er op geen van die momenten enig signaal is binnengekomen, bij de ambtenaren noch bij de bestuurders, dat er problemen waren. Integendeel, het ging allemaal goed, zo bleek uit de correspondentie. Pas op 9 april, toen het telefoontje kwam van de heer Keestra, het zojuist aangetreden bestuurslid, werd

ons het onheil duidelijk. Dat bestuur en provincies op 10 april al met elkaar om de tafel zaten, is een bewijs dat het college er bovenop zat. Voor de periode januari 2003-januari 2004 was een plan van aanpak opgesteld, waarin de momenten waarop iets moest gebeuren, waren vastgelegd. Een van die momenten was bestuurlijk overleg op 10 april en vandaar dat wij toen meteen om de tafel zaten.

De VOORZITTER: Naar mij blijkt is er behoefte aan een schorsing. Ik schors de vergadering voor 15 minuten.

(Schorsing van 18.03 uur tot 18.22 uur.)

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering en ik nodig u allen vriendelijk uit even naar de tijd te kijken.

Ik geef het woord aan de heer Veenstra.

TWEEDE TERMIJN

De heer VEENSTRA: Mijnheer de voorzitter. Wij hebben in eerste termijn een aantal vragen gesteld die door de heren Schaap en Dijks zijn beantwoord. Die vragen zijn naar onze mening goed beantwoord. Ik wil wel nog op een aantal punten terugkomen, maar in de lijn die in de beantwoording zat kunnen wij ons goed vinden, want het was een heel andere lijn dan die van de brief van 9 december jl.

Wij hebben enorm veel moeite met de discussie zoals die is gevoerd. Er is naar onze mening veelvuldig op de man gespeeld en de invulling die wij aan het begrip "nieuwe politiek" geven is een heel andere dan die van bijvoorbeeld D66. Uit de discussie van vanmiddag blijkt dat de verschillen tussen de fracties groter zijn geworden.

Wij vinden het heel onhandig dat er in eerste termijn, dus voordat het college kon reageren, een motie van een dusdanig vergaande strekking is ingediend. Hiermee is iemand beschadigd. Het was ook veel nuttiger geweest pas in tweede termijn, dus nadat de staten hadden gehoord wat het college nog te melden had, met een motie te komen. De toelichting op de motie verschilde ook per ondertekenaar en dat maakte de gang van zaken al met al absoluut niet netjes.

De heer LANGENKAMP: De heer Veenstra gaat nu weer niet op de inhoud in maar op de proce-

dure. Hij zegt dat het eigenlijk iets anders had moeten, maar het gaat toch om de inhoud? De onderzoekscommissie heeft er ook op gewezen dat geluisterd moet worden naar wát er wordt gezegd en dat wij ons niet achter opmerkingen kunnen verschuilen dat het wat eerder of wat later of wat blauwer of wat groener had moeten.

De heer VEENSTRA: Wij verschuilen ons nergens achter. Wij constateren dat een motie voorligt waar wij nu al geen enkele kant meer mee uit kunnen. Met name in de overwegingen komen woorden voor die voor verschillende uitleg vatbaar zijn en waaraan de ondertekenaars ook elk een verschillende uitleg geven, maar daar volgt dan wel een heel vergaande uitspraak op. De fractie van de PvdA zal unaniem deze motie niet steunen.

De heer HOLMAN: Betekent deze opmerking dat wanneer wij de motie in tweede termijn hadden ingediend, met iets afgezwakte overwegingen maar met dezelfde eindzin, de PvdA de motie wel zou hebben gesteund?

De heer VEENSTRA: Die vraag is niet aan de orde, want de motie is niet in tweede termijn ingediend. De fractie van de CDA heeft ervoor gekozen deze vergaande motie al in eerste termijn in te dienen en onze fractie moest met een reactie op deze motie komen en daarmee kom ik nu naar buiten.

De heer HOLMAN: Wij hebben het dus niet goed gespeeld. Helaas, het ligt dus aan ons.

De heer VEENSTRA: Dat zeg ik helemaal niet, ik ga in op de motie.

Voorzitter. De fractie van de PvdA is verdeeld over amendement C en zij zal daarover dan ook verdeeld stemmen. Sommige leden van mijn fractie zijn van mening dat de eerste twee zinnen van de eerste aanbeveling best geschrapt kunnen worden, maar anderen delen die mening niet. In motie D wordt de verantwoordelijkheid wel heel sterk bij GS gelegd en komt de actieve rol van PS, dus de haalplicht, onvoldoende tot uitdrukking. Wij hadden ook liever gezien dat de motie wat anders was verwoord. Wij kunnen met de strekking van de motie wel leven, maar wij steunen haar niet. Wij stellen voor de motie nu terug te nemen en in een later stadium het onderwerp van de motie in

de Statencommissie BFE te bespreken. Er staan heel goede dingen in de motie, maar zij gaat wel heel erg ver.

De heer BAAS: Kan de heer Veenstra aangeven waar de motie dan ver gaat? Ik wil dat wel graag weten.

De heer VEENSTRA: De "haalplicht", dus de actieve rol van PS, komt onvoldoende in de motie naar voren. In punt 2 van het dictum staat dat alle voor de besluitvorming relevante zaken in de beleidsbrief moeten worden opgenomen. Daar moeten wel afspraken over gemaakt worden, maar PS hebben hierin ook een rol, zij moeten op dit punt actiever zijn. Wij vinden het dus een prima motie, maar zij gaat ons wat te ver. Ons voorstel is het onderwerp van de motie eens in de commissie te bespreken en er dan goede afspraken over te maken.

De heer DE HAAS: Als de heer Veenstra het met 99% van de motie eens is, kan hij toch een amendement op de rest van de motie indienen? Als hij dat doet, kan de motie nu afgewerkt worden.

De heer VEENSTRA: Ik vind het een dusdanig belangrijke motie, dat ik daar een goede discussie over wil voeren. Laten wij dat maar in de Statencommissie BFE doen.

De VOORZITTER: Er moet nu geen misverstand ontstaan: ik begrijp de sympathieke bedoeling van de heer De Haas, maar moties amenderen kan niet.

De heer HOLMAN: Mijnheer de voorzitter. Ik kan kort zijn. Wij hebben toch met wat verwondering de reactie van de heer Schaap aangehoord op het door ons in eerste termijn indienen van een motie, dus het niet afwachten van wat het college had te zeggen. Als in de Statencommissie BFE de duidelijke afspraak wordt gemaakt dat het college zijn mening in een brief zal verwoorden en wij krijgen dan een brief, dan is voor ons wat in die brief staat de mening van het college. Dat het college kennelijk niet volledig is geweest in de brief en meent er later nog een toelichting op te moeten geven, kunnen wij toch niet voorzien. De heer Veenstra maakte hierover ook een opmerking in onze richting en mijn reactie geldt dus ook hem.

Ik heb een heel aantal voorbeelden genoemd van bestuurlijk nalatig gedrag. Er zijn diverse momenten geweest – het staat ook in de laatste zin van pagina 67 van het rapport – waarop gewoon ingegrepen had kunnen worden.

Verschillende overwegingen en ook nog van verschillende zwaarte hebben ons ertoe gebracht de motie in te dienen. Ik ben bijvoorbeeld niet ingegaan op de informatievoorziening. Ik noem een simpel voorbeeld. Als in juni 2002 wordt gezegd dat er geen lijken in de kast zijn en wanneer in december 2002 op de vraag of de zaak in control is wordt geantwoord dat de zaak in control is, dan moeten de staten erop kunnen vertrouwen dat dit ook zo is.

Ik doe het hele verhaal niet nog eens, want dan zou ik hier nog tien minuten staan. Maar deze hele gang van zaken heeft ons tot dit oordeel geleid.

Ik vind het heel goedkoop van de heer Veenstra om in het midden te laten of, wanneer de overwegingen in de motie iets anders waren geformuleerd en de motie in tweede termijn was ingediend, de PvdA de motie wellicht wel zou steunen.

De heer VEENSTRA: Ik maak enorm bezwaar tegen deze constatering van de heer Holman, want die is absoluut niet waar. Ik heb dat niet gezegd.

De heer HOLMAN: Dan heb ik het niet goed begrepen.

De heer VEENSTRA: Laten we het daar maar op houden.

De heer HOLMAN: Voorzitter. Ik hoop dat de collegepartijen zich goed realiseren wat het betekent voor het functioneren van de staten in de komende drie jaar wanneer straks zes of zeven partijen, dus bijna de helft van de staten, de motie steunen.

De heer DOHLE: Mijnheer de voorzitter. Laat ik er niet omheen draaien: de politieke relevantie van dit debat zit voornamelijk in de door vier fracties in eerste termijn ingediende motie van wantrouwen. Het lijkt niet direct logisch om al in eerste termijn met zo'n motie te komen, maar gelet op de reeds eerder ingenomen standpunten was de motie zelf wel logisch.

In de motie zelf wordt in elke zin waarin iets wordt geconstateerd of waarin een oordeel wordt uitge-

sproken, naar het rapport verwezen. Dat lijkt ons terecht, want uiteindelijk is het rapport de basis voor de discussie van vandaag. Dat betekent dat alle andere bespiegelingen slechts gebruikt zijn om een sfeer te creëren die ons wegleidt van de inhoud. Het betekent ook dat de kwalificaties die uit het rapport worden gehaald andere zouden moeten dan zijn "in het algemeen" en "op een aantal momenten".

De grote lijn van het rapport Donderwolken aan een blauwe lucht staat natuurlijk in de samenvatting, maar is ook bij de perspresentatie en in de commissievergadering van 3 december uitgebreid aan de orde geweest. Die grote lijn staat als een huis en dat is niet de lijn die wij daarin zien, maar dat is de lijn die de onderzoekscommissie er als kern van het verhaal heeft uitgehaald.

Volgens wat op pagina 70 staat, gaat het bij de informatieverstrekking vooral om drie dingen: de brief van 17 september 2002, de brief van 4 november 2002 en de interne accountantscontrole. In de brieven gaat het beide malen om een brief van het NNBT-bestuur waarin wordt gemeld dat het goed gaat, dat het eigen vermogen over een paar maanden positief is en dat het jaar met een positief rendement zal worden afgesloten. Dat zijn typisch van die brieven waarover eerder is opgemerkt dat als het college de informatie daarin niet vertrouwde, die niet werd doorgegeven; de heer Engels heeft daar al opmerkingen over gemaakt.

De relevantie van alle gegevens die achtergehouden zijn, staat overigens ook in dezelfde samenvatting op pagina 70 en als er dan toch geshopt wordt waarbij wordt meegenomen wat je uitkomt en de rest blijft liggen dan hoort deze zin daar ook bij: "Deze gegevens wezen weliswaar niet in een geheel andere richting dan die, welke de staten van Drenthe op dat moment kenden, ...". Die gegevens zouden dus niet tot andere gezichtspunten hebben geleid. Dat betekent dat het gewicht van het achterhouden een beetje wegvalt wanneer duidelijk is wát er dan is achtergehouden. De uitkomst daarvan is naar onze mening te dun om daar zulke zware consequenties aan te verbinden. Ik heb overigens ook gemerkt dat de motie die door de vier musketiers, de vier partijen, is ingediend, door die partijen op een aantal punten echt wezenlijk anders wordt geïnterpreteerd en ook dat maakt het er niet gemakkelijker op. Voorzitter. Ik heb een duidelijke aanvaring gehad met de heer Engels toen hij de motie toelichtte.

De grens tussen ironie – en ironie kan ik op zich best hebben – en sarcasme is flinterdun. Het aardige is nu juist dat niet de zender bepaalt wat het is, want de ontvanger heeft daarin zijn eigen perceptie. Ik kan niet anders zeggen dan dat de toon van de heer Engels toen hij de motie toelichtte, op mij buitengewoon aanmatigend over kwam. Ik heb mij ook aan die toon gestoord. Ik heb mij er met name aan gestoord, omdat een sfeer werd geschapen die uiteindelijk niet meer met argumenten te weerleggen is.

Ik zal een aantal voorbeelden noemen. De heer Engels heeft aangegeven welke kwalificaties er waren ten aanzien van de staten uit de vorige periode. Hij heeft gezegd welke kwalificatie ons ten deel valt als wij de motie niet steunen. Hij heeft ruim aangegeven wat hij vindt van gedeputeerde Dijks. Hij heeft aangegeven dat zelfs de kwaliteit van het beleid - beleid dat op 4 en 5 november door iedereen breed is ondersteund - van het totale college discutabel zou worden. Met al die sfeerbeelden en met al die toekomstvisies als "VVD, daar zul je nog spijt van krijgen; weet wat je doet" schept de heer Engels een beeld waarin wij ons absoluut niet kunnen vinden. Daar zou het ook eigenlijk niet over moeten gaan: het zou moeten blijven bij de inhoud.

En dan de monistische situatie. Wij gaan weer terug naar een controverse tussen collegepartijen en de oppositie, zeg maar de rest en daar wilden wij juist vanaf. Bij de totstandkoming van dit college is nadrukkelijk gezegd dat twee partijen wel genoeg zijn en ja, warempel, we hebben het weer. Ik wil in dit verband wel melden dat wij reeds bij binnenkomst van deze zaal werden geconfronteerd met een motie van wantrouwen, door vrijwel de complete oppositie ondertekend. Ik vraag mij dan af wie hier die monistische situatie creëert. "It takes two to tango."

De heer ENGELS: Voorzitter. Kan de heer Dohle uitleggen wat er aan deze gang van zaken monistisch is, als het dat al zou zijn?

De heer DOHLE: De heer Engels heeft in zijn betoog aangegeven niet terug te willen naar de monistische situatie, waarin collegepartijen tegenover de rest van de staten staan. De heer Holman heeft er zojuist nog nadrukkelijk op gewezen dat wij moeten weten wat wij doen wanneer wij deze motie aan de kant schuiven. Maar nogmaals, wij werden meteen bij binnenkomst met die motie

geconfronteerd, daar was geen ontkomen meer aan, die motie lag er gewoon. Dan is mijn reactie: wie verwijt nu eigenlijk wat? Er even van uitgaan dat er twee partijen zijn, moeten wij met ons tweeën proberen er iets van te maken. Vandaar het "it takes two to tango".

De heer DE HAAS: Met respect voor zijn mening, wil ik de heer Dohle toch vragen wat het verschil zou zijn geweest wanneer deze motie in een later stadium was opgevoerd. Het kan toch ook juist een pluspunt zijn om in eerste termijn een motie in te dienen? Als de discussie daartoe aanleiding geeft, kunnen de indieners van de motie die motie toch aanpassen? Die optie is toch terdege wel aanwezig?

De heer DOHLE: Waar het om gaat is dat op het moment dat er zo frontaal een motie wordt ingediend, terwijl de discussie nog niet eens is begonnen, er meteen een dijk is opgeworpen, terwijl de indiener van de motie in het vervolg van de discussie anderen gaat verwijten dat die dijk er ligt. Dat is niet de manier. De toonzetting waarop de motie werd ingediend, was ook niet uitnodigend om daarover een goed genuanceerd gesprek aan te gaan.

De heer HOLMAN: De overweging van de vier ondertekenaars van de motie om de motie wel in eerste termijn in te dienen was dat het daarin genoemde onderwerp de kern van de discussie was. Wij zijn er nu negen maanden mee bezig, er ligt een rapport, we hebben alle vragen kunnen stellen, de brief van het college was er en de fracties hebben hun mind opgemaakt en hebben de kern van hun conclusie in deze motie ter bespreking voorgelegd. De kern is de vraag wie op dit moment de politieke verantwoordelijkheid heeft en welke consequenties daaraan verbonden moeten worden. Het zou een heel raar debat zijn geworden als wij dit punt niet in eerste termijn hadden genoemd, maar om de hete brij heengedraaid hadden en pas dit argument in tweede termijn hadden ingebracht en dan pas met de motie waren gekomen. Dát was pas vreemd geweest.

De heer DOHLE: Ik kan het CDA dit verwijt ook nauwelijks maken, want de heer Holman had zijn positie reeds lang van tevoren duidelijk gemaakt. Dat was dan weliswaar op persoonlijk titel, maar, met alle respect, ik denk niet dat radioverslag-

gevers naar de heer Holman toekomen om zijn persoonlijke mening te horen, zij gaan naar hem toe omdat de heer Holman de voorzitter van de fractie van het CDA is.

Van de heer Engels was ook bekend hoe hij erover dacht en hetzelfde geldt voor GroenLinks, maar nu voelen meer partijen zich tot dat standpunt geroepen en daar heb ik een mening over.

De heer BAAS: Met "meer partijen" bedoelt de heer Dohle ongetwijfeld ook mijn partij, omdat wij van tevoren niet in de pers of hoe dan ook een oordeel hadden gegeven over de inhoud van deze motie. Ik kan medelen dat mijn fractie zelfstandig, zonder hierin door andere fracties te zijn gesouffleerd, een eigen afweging heeft gemaakt en zich puur heeft gericht op de politieke verantwoordelijkheid voor dit debacle. In dit geval is dat een verstrekkende verantwoordelijkheid. Het heeft allemaal niets te maken met de persoon en alle opmerkingen als zou het om de persoon van de heer Dijks gaan, wijs ik van de hand. Als het een andere gedeputeerde had betroffen, zou onze conclusie dezelfde zijn geweest. Die afweging heeft onze fractie zelfstandig gemaakt, maar het is niet sterk om met vier moties te komen als het ook met een kan en vandaar dat wij voor deze oplossing hebben gekozen.

De heer DOHLE: Maar ik hoop wel dat de heer Baas zich realiseert dat hij daarmee ook een blok gevormd heeft.

De heer LANGENKAMP: Ik heb de heer Veenstra gevraagd hoe de reactie zou zijn als de vorm anders was geweest. Ik zal nu niet weer vragen of de andere fracties zich niet ergens achter verschuilen, want ook nu zal het antwoord zijn dat daarvan geen sprake is. Als de toon, die de heer Dohle niet aanstaat, een andere was, zou er dan wel sprake kunnen zijn van een discussie over het al dan niet nemen van politieke verantwoordelijkheid?

De heer DOHLE: Wanneer, voordat het debat plaatsvindt, wordt gezegd dat eigenlijk maar een uitkomst mogelijk is, dan is er eigenlijk al geen sprake meer van een debat.

De heer LANGENKAMP: Mijn vraag had betrekking op de toon.

De heer DOHLE: Die toon was al eerder gezet. Al ruim voor dit debat heeft GroenLinks aangegeven hoe over dit onderwerp werd gedacht.

De heer LANGENKAMP: Dat is niet helemaal waar. De heer Schaap heeft mij erop gewezen dat ik voor RTV Drenthe genuanceerder ben geweest. Ik kan niet letterlijk herhalen wat ik toen heb gezegd, maar de heer Schaap zal dit wel opgezocht hebben.

De heer DOHLE: Ik heb de eer gehad om samen met de heer Langenkamp aan zo'n radioprogramma te mogen deelnemen en ik kan mij daar nog wel wat van herinneren, ik heb het ook nog op band. Natuurlijk is niet alles verkeerd geweest en er waren zeker lichtpunten – nu doe ik even flauw – maar de heer Langenkamp heeft een aantal malen - bij de presentatie van het rapport maar ook daarvoor al – zijn mening klip en klaar verwoord.

De heer LANGENKAMP: De heer Dohle heeft de vraag niet beantwoord.

De VOORZITTER: Ik wijs de staten erop dat het reeds kwart voor zeven is.

Mevrouw MULDER: Ik vind het heel mooi dat de heer Dohle ingaat op de toon, maar misschien kan hij ook nog iets zeggen over denkrichtingen op dit punt. In het artikel in de krant vroeg de heer Dohle zich af of een discussie in de staten nog wel zinvol was, waarna hij in de commissie zei dat dit slechts een denkrichting was. De heer Dohle zegt nu dat de oppositie de toon heeft gezet en dat vind ik wel heel erg eenzijdig.

De heer DOHLE: Het kwartje valt niet, sorry. Ik begrijp dat mevrouw Mulder reageert op een artikel, waarin ik het woord "denkrichting" heb gebruikt?

Mevrouw MULDER: In een artikel in het Dagblad van het Noorden heeft de heer Dohle aangegeven hoe hij tegen de hele gang van zaken aankijkt. Hij vond op voorhand al dat de heer Dijks moest blijven zitten. Vervolgens heeft de heer Engels, onze kleine oppositiegenoot, gevraagd wat de heer Dohle met dat artikel bedoelde, of er nog een discussie nodig was. In antwoord op die vraag zei

de heer Dohle dat het slechts een denkrichting was.

De heer DOHLE: Nu begrijp ik het.

De heer ENGELS: Misschien was de heer Dohle wat in de war omdat ik het zo vriendelijk vroeg.

De heer DOHLE: Dat was nog in de tijd dat de heer Engels nog met ons vriendelijke relaties had.

Mevrouw MULDER: Nu gebruikt de heer Dohle alweer een bepaalde toon.

De heer DOHLE: De discussie over die vraag is in de Statencommissie BFE gevoerd, maar toen was het rapport er al.

Mevrouw MULDER: Toen de heer Holman zijn reactie gaf, was het rapport er ook al. Ik zie het verschil niet zo.

De heer DOHLE: Dan heeft de heer Holman het rapport kennelijk eerder gekregen dan ik en dan moeten we toch nog eens over motie D praten.

De VOORZITTER: Ik heb zojuist al op de tijd gewezen. Helpt het misschien als ik zeg dat er na afloop van de vergadering in de ontvangstruimte nog een borrel klaar staat?

De heer DOHLE: Bij mij helpt dat niet.

De VOORZITTER: Ik dring bij de staten aan op bondigheid. Ik loop lang genoeg in de politiek rond om te weten dat de hazen allang gelopen hebben.

De heer DOHLE: Voorzitter. Het zal duidelijk zijn dat wij motie B niet steunen.

Amendement C is alleen maar bedoeld om de aanbeveling over de jaren heen te tillen, dat zij los komt te staan van het NNBT-onderzoek als zodanig.

Motie D zullen wij, zoals die nu luidt, niet steunen, maar het lijkt ons een goed idee die motie in de Statencommissie BFE te behandelen.

De heer LANGENKAMP: De heer Veenstra vroeg mij tijdens een klein interruptiedebat in de eerste termijn of ik bereid ben te luisteren en mij te laten overtuigen door de antwoorden van GS. Ik heb daar "ja" op gezegd, want ik vind het niet meer

dan normaal om dat toe te zeggen. Maar ik ben eerlijk gezegd niet overtuigd en het verbaast mij dat de heer Veenstra dat wel is. Ik kan dat eerlijk gezegd ook niet goed plaatsen, maar ik denk dat het te maken heeft met de toon en de vorm. Steeds is gezegd dat de motie anders had moeten worden gepresenteerd, anders van toon of anders van volgorde of kleur. Maar daar gaat het helemaal niet om. De boodschap van het onderzoeksrapport is dat echt op de vraag moet worden gelet en dat niet moet worden gekeken naar wie de boodschapper is. Een vraag moet niet direct onthoofd worden, omdat de vragensteller iemand niet aanstaat.

Uiteindelijk zal, zo verwacht ik – ik heb er een kleine inschatting van gemaakt – motie B door alle fracties behalve de twee coalitiepartijen ondersteund worden. Dat zegt wel iets over hoe wij met elkaar verder moeten.

De heer VEENSTRA: De heer Langenkamp kan ook in termen van meerderheden en minderheden spreken.

De heer LANGENKAMP: Als de heer Veenstra dat liever heeft, wil ik dat wel doen. De grootste mogelijke minderheid zal de motie steunen. Maar het blijft vreemd dat het zo gaat.

De voorzitter heeft heel terecht geconstateerd dat allang bekend is hoe de hazen hebben gelopen. Wat praten wij dan allemaal nog? Maar dat zijn ook de verhalen die wij in de krant hebben gelezen. Gaat er iets veranderen, ja of nee. In de krant wordt gesuggereerd dat wij allemaal suffice jaknikkers zijn. Ik herken mij daar niet in en daarom neem ik deel aan het debat, maar in wezen hebben de hazen allang gelopen.

De heer VEENSTRA: Ik wil het nog een keer zeggen: er gaat absoluut iets veranderen. Maar dat heeft niets met de voorliggende moties te maken, dat heeft te maken met het rapport. Uit het rapport trekt GroenLinks conclusies die tot de motie hebben geleid en onze conclusies zijn geheel andere, maar er zal absoluut wat gaan veranderen.

De heer LANGENKAMP: Ik heb de heer Veenstra ook horen zeggen dat zijn fractie vooral op de uitvoering gaat controleren. Ik denk dat de fractie van de PvdA dat gaat doen, omdat zij van mening is dat het niet goed is zoals het nu gaat. De PvdA moet dan maar vooral gaan controleren bij de

Stafafdeling Financiën, want daar zou wel eens van alles verkeerd kunnen gaan. De PvdA heeft als grote partij daarvoor ook veel meer mogelijkheden dan de kleine partijen, die niet iemand, en zeker niet meer personen, vrij kunnen maken om na te gaan of wat is afgesproken wel gebeurt. In het verleden was de hoofdlijn altijd dat GS te horen kregen wat de staten hadden besloten en dat zij zich daar maar mee moesten redden, waarna de staten via evaluatie en monitoring – de hele discussie over de bladspiegels ging daarover – wel controleerden. Maar dat zou allemaal in een heel simpel rapportje moeten staan, de staten zouden zich daarvoor niet dag en nacht met allerlei cijfertjes moeten bezighouden. Ik hoop niet dat de fractie van de PvdA die kant op wil, want dan heeft zij aan die controle een dagtaak. Voorzitter. Naar mijn idee was het antwoord van de heer Schaap adequater dan dat van de heer Dijks. De heer Schaap zegt dat het college het rapport onderschrijft – dat vond ik al heel mooi – maar later blijkt dat hij meent dat de crux van het rapport op pagina 6 staat, terwijl de heer Beerda in de commissie heeft gezegd dat die constatering in de volgende hoofdstukken is uitgewerkt en dat uiteindelijk in hoofdstuk 7 staat wat er verkeerd is gegaan. De gedeputeerde maakt dus een opening en zegt dat het college lessen leert – ik ben daar blij mee – maar ik heb eerlijk gezegd de indruk dat de lessen zijn gestart na het verschijnen van het onderzoeksrapport van Groningen en vandaar dat ik gevraagd heb of deze aanbevelingen een samenhang hebben met die van het Groningse rapport, want vanaf het verschijnen van dat rapport moest er wel degelijk wat gebeuren. Voorzitter. Ik heb nog steeds de indruk dat de heer Dijks kleine partijen – en daar reken ik GroenLinks nu ook maar even toe – niet serieus neemt. Als ik een vraag stel, krijg ik van de gedeputeerde het antwoord: "Ik beantwoord uw vraag niet, want ik heb het nu tegen de PvdA." Die reactie is kenmerkend voor de wijze waarop met vragen van de kleine fracties wordt omgegaan. "U bent niet aan de beurt, ik heb het niet tegen u", dat is toch werkelijk heel erg vreemd. Het geroezemoes dat na zo'n antwoord ontstaat, is naar mijn idee ook veelzeggend.

Voorzitter. U hebt terecht gezegd dat het allang bekend is hoe de hazen hebben gelopen. Ik heb in eerste termijn gezegd ervoor te vrezen dat het debat zo zou verlopen en daarom ook heb ik de commissie-Beerda opgeroepen niet weg te gaan,

want er komt alweer een probleem tevoorschijn. Maar dit is allemaal niet zo best voor het aanzien van de Drentse politiek en ik vind het jammer dat de les die wij uit dit rapport hadden kunnen leren, niet getrokken wordt. Dat is heel jammer.

De heer BAAS: Mijnheer de voorzitter. Wij handhaven motie D. Ik wil aan deze mededeling wel toevoegen dat wij best bereid zijn in de eerstvolgende vergadering van de Statencommissie BFE te spreken over nuanceringen van de motie, maar wij willen wel het principe van deze motie recht overeind houden.

De heer Engels sprak over een "haalplicht", maar ik lees in de wet alleen iets over een informatieplicht. Ik ben ook best bereid zo nu en dan iets op te halen, maar de strekking van de motie houden wij recht overeind en daarom willen wij dat de motie in stemming wordt gebracht.

Voorzitter. Dat wij motie B hebben ondertekend, wil niet zeggen dat wij elk woord daaruit even hard voor onze rekening nemen. Wij hebben die motie ondertekend omdat wij met de conclusie ervan kunnen instemmen en wij er geen behoefte aan hebben een eigen motie met dezelfde strekking in te dienen. Het gaat ons ook niet om de persoon.

De heer Schaap vond de opmerkingen van de heer Engels persoonlijk en grievend, maar zo heb ik die opmerkingen helemaal niet begrepen. Het gaat om de verantwoordelijkheid van een bepaalde gedeputeerde. Die verantwoordelijkheid was heel moeilijk, maar het was wel zijn politieke verantwoordelijkheid dat er € 2 miljoen de mist in ging en dat een hele organisatie verdween. Die gang van zaken moest op de een of andere manier vertaald worden en wij vonden de motie die de heer Holman heeft ingediend de juiste vertaling.

Als het gaat om het vertrouwen in deze gedeputeerde sluit ik mij min of meer aan bij de woorden van de heer Langenkamp: de eerste de beste keer dat hij zijn houding kan veranderen is juist deze vergadering, maar de gedeputeerde heeft nu al tweemaal gezegd een vraag niet te beantwoorden. Dat is nu typisch een van de dingen die bij ons een rol hebben gespeeld: zo kan een gedeputeerde niet met de staten omgaan.

De heer ENGELS: Mijnheer de voorzitter. Mijn fractie heeft kennisgenomen van de mondelinge brief van het college als tweede reactie op het rapport. Er worden lessen getrokken en wij begrijpen

dat het college aandacht vraagt voor de keerzijde dat de afrekencultuur kan omslaan in verlamming. Ik begrijp dat, maar ik voeg daar wel aan toe – en de heer Schaap is daar in zijn betoog niet op teruggekomen – dat alles staat of valt met de wijze waarop collegeleden en het college zelf niet alleen verantwoordelijkheid dragen maar ook nemen. Dat is medebepalend voor het ontstaan van een afrekencultuur, een term die ik overigens verfoei.

Wat er verder is gezegd over het optreden van de heer Dijks was illustratief en dat laat ik verder rusten.

Ten aanzien van de motie voltrekt het scenario zich inderdaad zoals ik al in eerste termijn heb ontvouwd en mijn conclusie blijft dan ook staan. Ik had de bedoeling op een bepaald punt niet te reageren, maar omdat ik de boodschap kreeg dat dit zou kunnen worden uitgelegd als een bevestiging, doe ik het toch. Het gaat om mijn toonzetting. Het is niet dat ik door de opmerkingen daarover gegriefd ben, maar die opmerkingen vragen toch om een weerwoord.

Voorzitter. Namens mijn fractie heb ik in eerste termijn geprobeerd aan de hand van een zakelijke analyse zakelijke conclusies te trekken. Ik heb geprobeerd aan te geven op welke manier die conclusies consistent zijn naar het verleden. Het gaat om de betekenis, de reikwijdte en de toepassing van de politieke verantwoordelijkheid. Er is geen enkele staatsrechtelijke en morele regel die voorschrijft dat iemand die zo'n discussie start, die discussie onmiddellijk moet doen volgen door een motie van wantrouwen. Die dogmatiek en interpretatie sluiten niet aan bij hoe de werkelijkheid is. Het kan een eigen interpretatie zijn, maar zij is niet dwingend voor anderen. Er zijn verschillende modaliteiten waarop politieke verantwoordelijkheid kan en soms móet worden geactiveerd. En dat betekent dat mijn fractie zich het recht voorbehoudt om die eigen afweging te maken en dat ook te blijven doen, los van de wat mij betreft onjuiste interpretatie van de heer Schaap. Het spijt mij dan ook te moeten zeggen dat ik zijn verwijt eigenlijk onder de maat vond. Van de in de wandelgangen gebruikte term "politieke intimidatie" was ik niet zo onder de indruk, maar het was wel een mislukte poging om de zwarte piet terug te spelen.

Voorzitter. Na dit moet ik natuurlijk ook iets zeggen over de opmerkingen van de heer Dohle over mijn toonzetting. Naar zijn mening was die aanmatigend en sarcastisch. Tegen hem moet ik

ongeveer hetzelfde zeggen. Wij maken hier een politieke analyse – met "wij" bedoel ik nu de fractie van D66 – en wij trekken politieke conclusies. Nog afgezien van het feit of die de heer Dohle aanstaan of niet – ik kan mij daar het een en ander bij voorstellen – ik behoud mij absoluut het recht voor mijn eigen stijl te hanteren. Het was een stevig betoog, dat ontken ik niet, en om een bepaalde reden heb ik het bewust zo gedaan. Ik heb het gedaan omdat mij de kwaliteit van het politieke bestuur en het provinciaal bestuur ter harte gaat en niet om koppen te laten rollen of dat soort onzin. Ik vind het dan van een niet erg hoog niveau getuigen om dat af te doen als een sarcastisch betoog, want het gaat ons uiteindelijk om de inhoud. Daar kunnen verschillen van mening over bestaan, maar ik wil zakelijk over inhoudsverschillen en niet over andere zaken argumenteren.

De heer DE HAAS: Mijnheer de voorzitter. Ik kan volstaan met een stemverklaring.
Ik zal motie B steunen. Ik heb in eerste termijn gesproken over de politieke verantwoordelijkheid van gedeputeerde Dijks en daarvan heeft hij geen blijk gegeven.
Amendement C zal ik niet steunen.
Motie D zal wel door mij worden gesteund.

De heer DE JONG: Mijnheer de voorzitter. Het collegestandpunt komt erop neer dat nu het kalf verdrongen is, de put wordt gedempt. Politieke verantwoording hoort daar blijkbaar niet bij en dat komt op mij toch wat regentesk over. Ik ben van mening dat de bestuurder de eindverantwoordelijke is. Het valt aan de burger niet uit te leggen dat er miljoenen pleite zijn en dat niemand hiervoor politiek verantwoordelijk is. Ik steun daarom motie B. Ik zal ook voor amendement C en motie D stemmen.

De heer KLOOS: Mijnheer de voorzitter. Ik heb in eerste termijn aangegeven naar aanleiding van de reactie van het college mijn oordeel te vormen over de voorgestelde moties en het amendement. Ik moet zeggen dat de heer Schaap een goed verhaal heeft gehouden, waardoor er enig geloof kan zijn dat de zaken in de toekomst beter worden aangestuurd. Maar het beroerde was ook weer dat een andere spreker door dat betoog heen fietste. Van de manier waarop de heer Dijks reageerde, en vooral de arrogantie die hij uitstraalde, gingen mijn nekharen meteen weer overeind

staan. Op grond daarvan zal ik motie D steunen. Ik zal amendement C niet steunen, maar motie B – ik zeg het met enige schroom – wel.

De heer SCHAAP: Mijnheer de voorzitter. De heer Holman is nog even op de brief van het college teruggekomen. Ik wijs erop dat het college die brief heeft gestuurd nadat de commissie had gesproken. Het is normaal gebruik dat een brief deel uitmaakt van de beraadslagingen, maar dat was in dit geval wat vreemd, omdat de brief al tot conclusies had geleid terwijl daarover nog niet was gediscussieerd. Dat was de reden voor mijn opmerkingen over de gang van zaken. Wij kunnen hierover met elkaar van mening verschillen, maar het is gebruik dat over voorstellen en brieven wordt gediscussieerd.

Ik adviseer de heer Langenkamp het citaat dat hij gebruikte en waarover wij blijkbaar een verschil van mening hebben – het gaat dan om het woordje "inzichten" – nog eens echt goed te lezen. In de zin op pagina 6: "Dat dit echter niet gebeurd is en welke mechanismen daaraan ten grondslag hebben gelegen tracht de commissie in hoofdstuk 7 uiteen te zetten", slaat het woordje "dit" op het woord "inzichten" in de zin daarvoor en niet op de conclusies. Ik denk dat de heer Langenkamp die passages nog eens moet herlezen.

De opmerkingen van de heer Engels sloegen op een verschil in stijl. Ik hanteer ook een bepaalde stijl en als een ander een andere stijl hanteert, dan zeg ik soms wat ik daarvan vind en zo'n opmerking komt dan uit mijn hart. Dat is dan misschien niet altijd volgens de bestaande staatsrechtelijke regels, maar sommige dingen hebben ook te maken met hoe je in het politieke verkeer met elkaar omgaat. De heer Engels heeft zijn stijl en ik de mijne en zo hoort het in mijn ogen ook te zijn.

De VOORZITTER: Ik stel de staten voor de beraadslaging te sluiten en over te gaan tot de stemming over de moties en het amendement.

De heer VEENSTRA: Voorzitter. Over motie D bestaat toch wat onduidelijkheid. De heer Baas handhaaft die motie, maar zegt dat die behandeld kan worden in de Statencommissie BFE.

De heer BAAS: Ik heb gezegd om desgewenst bereid te zijn in de Statencommissie BFE van gedachten te wisselen over de vraag of die motie

uitvoeringstechnisch gezien wel zo kan. Maar ik handhaaf de motie wel.

De heer VEENSTRA: In dat geval steunen wij de motie niet. Als de heer baas die motie intrekt en haar in de Statencommissie BFE ter sprake brengt, kan er misschien een goed voorstel uit volgen.

De heer BAAS: Maar dan kan de PvdA de motie nu toch ook wel steunen?

De heer VEENSTRA: Nee, want naar onze mening komt in die motie de rol van PS te weinig naar voren.

De VOORZITTER: Handhaaft de heer Baas de motie?

De heer BAAS: Ja, ik handhaaf de motie.

De beraadslaging wordt gesloten.

In stemming komt motie B.

Motie B wordt met handopsteken verworpen.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat de leden van de fracties van het CDA, GroenLinks, D66, de ChristenUnie, de OPD, de Fractie de Jong en Drents Belang vóór aanvaarding van de motie hebben gestemd, doch de fracties van de PvdA en de VVD daartegen (21 stemmen voor en 28 stemmen tegen).

In stemming komt amendement C.

Amendement C wordt met handopsteken verworpen.

De VOORZITTER: Ik constateer dat de leden van de fracties van de VVD en Fractie de Jong en een meerderheid van de fractie van de PvdA voor aanvaarding van de motie hebben gestemd, doch de leden van de fracties van het CDA, D66, de ChristenUnie, GroenLinks, de OPD, Drents Belang en enkele leden van de PvdA daartegen (21 stemmen voor en 28 tegen).

In stemming komt motie D.

Motie D wordt met handopsteken verworpen.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat de leden van de fracties van het CDA, D66, de ChristenUnie, Drents Belang, de OPD, Fractie de Jong en de heer Langenkamp voor aanvaarding van de motie hebben gestemd doch de leden van de fracties van de PvdA, de VVD en mevrouw Smith en de heer Kuiper daartegen.

H. Sluiting

De VOORZITTER: Wij zijn hiermee gekomen aan het einde van onze vergadering. Ik wens u allen heel plezierige feestdagen, een goed uiteinde en een nog beter begin.
Ik sluit de vergadering.

(De vergadering wordt om 19.12 uur gesloten.)

Vastgesteld in de vergadering van provinciale staten op 17 maart 2004

, voorzitter

, griffier

TOEZEGGING

gedaan in de vergadering van provinciale staten van Drenthe, gehouden op 17 december 2003 in het provinciehuis te Assen.

Pagina

- 6 De heer Dijks zegt toe dat het college alles in het werk zal stellen om een vergelijking tussen jaarrekening en begroting 2003 mogelijk te maken.